

**ΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΑΝΘΟΚΟΜΙΑΣ & ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ
ΤΟΠΙΟΥ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΚΑΛΩΠΙΣΤΙΚΑ ΦΥΤΑ
ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑ ΣΤΟ ΑΣΤΙΚΟ ΠΡΑΣΙΝΟ
ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΚΟΖΑΝΗΣ**

**ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ : ΔΕΝΕΤΗ ΕΛΕΝΗ
ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ : ΤΖΑΠΟΥ ΕΛΕΝΗ**

Άρτα 2014

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίδα
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	1
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	3
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι : ΔΗΜΟΣ ΚΟΖΑΝΗΣ	9
Α. Ιστορική αναδρομή	9
Β. Δημοτικά Διαμερίσματα	11
Γ. Γενικά Στοιχεία	17
Δ. Τοπογραφικά Στοιχεία	35
Ε. Κλίμα	36
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ : ΑΣΤΙΚΟ ΠΡΑΣΙΝΟ	37
Α. Πλεονεκτήματα	37
Β. Μειονεκτήματα	39
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ : ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΑ ΦΥΤΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ	41
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙV : ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΚΑΙ ΣΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ	43
ΚΕΦΑΛΑΙΟ V : ΜΟΡΦΕΣ ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΚΟΖΑΝΗΣ	47
Α. Μορφές αστικού πρασίνου στην πόλη της Κοζάνης	48
Β. Μορφές αστικού πρασίνου στις Τοπικές Κοινότητες	55
ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI : ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΚΟΖΑΝΗΣ	59
ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ	
ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΑ ΦΥΤΑ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΣΤΟ ΑΣΤΙΚΟ ΠΡΑΣΙΝΟ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΚΟΖΑΝΗΣ	63
ΚΕΦΑΛΑΙΟ I. ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΑ ΔΕΝΔΡΑ	65
Α. Αειθαλή καλλωπιστικά δένδρα	65
Β. Φυλλοβόλα καλλωπιστικά δένδρα	77
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ. ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΟΙ ΘΑΜΝΟΙ	91
Α. Αειθαλείς καλλωπιστικοί θάμνοι	91
Β. Φυλλοβόλοι καλλωπιστικοί θάμνοι	103
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ. ΑΝΑΡΡΙΧΩΜΕΝΑ ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΑ ΦΥΤΑ	107
Α. Αειθαλή αναρριχώμενα καλλωπιστικά φυτά	107
Β. Φυλλοβόλα αναρριχώμενα καλλωπιστικά φυτά	107
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙV. ΠΟΩΔΗ ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΑ ΦΥΤΑ	108
Α. Ετήσια ποώδη καλλωπιστικά φυτά	
Β. Πολυετή ποώδη καλλωπιστικά φυτά	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ V. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	109
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	111
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	113

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η εργασία αυτή έγινε με σκοπό την καταγραφή του αστικού πρασίνου της πόλης και του Δήμου της Κοζάνης. Σκοπός της εργασίας είναι να αναφερθεί και να καταγραφεί κάθε είδος φυτού ξεχωριστά, αλλά και κάθε σημείο πρασίνου της πόλης και η έκταση που καταλαμβάνει, ώστε να μπορούμε να καταλήξουμε στο συμπέρασμα για το αν η πόλη μπορεί να αναγνωρισθεί σαν «πράσινη πόλη».

Στο πρώτο κεφάλαιο θα αναλυθεί ολόκληρος ο Δήμος της Κοζάνης. Θα αναφερθεί η ιστορία του, τα Δημοτικά Διαμερίσματα τα οποία τον αποτελούν, τα τοπογραφικά του στοιχεία, το κλίμα, ακόμη και τα ήθη και έθιμά του.

Στο δεύτερο κεφάλαιο θα δοθεί ο γενικός ορισμός του αστικού πρασίνου το οποίο και θα αναλυθεί και θα αναφερθούν τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματά του.

Στο τρίτο και τέταρτο κεφάλαιο θα γίνει αναφορά στην επίδραση του αστικού πρασίνου στους πολίτες, αλλά και οι επιδράσεις των λειτουργιών μιας πόλης στα ίδια τα φυτά.

Στο πέμπτο και έκτο κεφάλαιο θα αναλυθούν όλες οι μορφές του αστικού πρασίνου, αλλά και η συντήρηση αυτού στο Δήμο Κοζάνης.

Τέλος θα παρουσιασθούν με φωτογραφικό υλικό και θα γίνει περιγραφή όλων των φυτών τα οποία χρησιμοποιούνται τόσο στην πόλη της Κοζάνης όσο και στα Δημοτικά της διαμερίσματα.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα τελευταία χρόνια η αστικοποίηση είναι ιδιαίτερα έντονη με αποτέλεσμα τη μείωση των ανοικτών χώρων πρασίνου. Οι πόλεις της χώρας μας έχουν γεμίσει ασφυκτικά από πολίτες και από μεγάλες εκτάσεις τσιμέντου, ενώ παράλληλα το πράσινο εξαφανίζεται.

Κατά την ανάπτυξη των πόλεων και την εξέλιξη των οικισμών σε πολυάριθμες συναθροίσεις κατοικιών διαπιστώνεται ότι η προσέγγιση της φύσης γίνεται δυσκολότερα, οι αποστάσεις αυξάνονται και ο ελεύθερος χώρος περιορίζεται. Σε αυτές τις συνθήκες δημιουργείται εύλογα η ανάγκη για χώρους πρασίνου, ιδιαίτερα σε μια σύγχρονη πόλη.

Όσο πιο εκτεταμένο είναι ένα αστικό συγκρότημα τόσο πιο απομακρυσμένο από τη φύση είναι και τόσο πιο μεγάλη είναι η ανάγκη σύνδεσής του με αυτή. Όσο πιο μεγάλος είναι ο αριθμός κατοίκων/ τ.μ τόσο μικρότερο ποσοστό χώρου αναλογεί ανά κάτοικο. Η κατασκευή πολυορόφων κτιρίων σε μια έκταση έχει ως αποτέλεσμα περισσότερες κατοικίες και μεγαλύτερο αριθμό κατοίκων στον ίδιο χώρο. Για τον λόγο αυτό η παρουσία οχλουσών χρήσεων γης απαιτεί τη δημιουργία εκτάσεων πρασίνου περιμετρικά για απομόνωση, ενώ σε περιοχές κατοικίας υπάρχει η αναγκαιότητα χώρων πρασίνου χωροθετημένων σε συγκεκριμένα σημεία και αποστάσεις για χρήση των πολιτών.

Το θέμα είναι η υποβάθμιση της ποιότητας ζωής στις μεγάλες πόλεις, πέρα από τις επικρατούσες οικονομικές συνθήκες και από τις περιορισμένες εκτάσεις αστικού πρασίνου και από την απουσία επαφής με το φυσικό περιβάλλον. Έτσι, σε πολλές πόλεις, η έλλειψη περιβαλλοντικού σχεδιασμού και σωστής διαχείρισης έχει οδηγήσει στην έλλειψη χώρων πρασίνου για τα άτομα κάθε ηλικίας.

Για τον λόγο αυτό πλέον έχουν ξεκινήσει και δημιουργούνται στις πόλεις πάρκα αναψυχής, παιδικές χαρές, δημοτικοί κήποι και κάθε είδους μορφή πρασίνου σε μεγάλες, αλλά και σε μικρές εκτάσεις γης, έτσι ώστε όλοι να έρθουμε πιο κοντά στη φύση.

Η εργασία αυτή αναφέρεται στις σχέσεις των ανθρώπων με το περιβάλλον και σκοπός της είναι να αναλύσει τη σημασία του πρασίνου και να κάνει κάθε αναγνώστη να δει τα πλεονεκτήματα και όχι τα μειονεκτήματα της δημιουργίας χώρων πρασίνου στις πόλεις.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι . ΔΗΜΟΣ ΚΟΖΑΝΗΣ

Α. Ιστορική αναδρομή

Ο χώρος στον οποίο ευρίσκεται σήμερα η Κοζάνη κατοικήθηκε από την αρχαιότητα. Έχουν ανακαλυφθεί ευρήματα τα οποία χρονολογούνται από την εποχή του σιδήρου.

Κατά την αρχαϊκή περίοδο η περιοχή κατοικούνταν από ελληνικά φύλα. Δημιουργήθηκαν τρία βασίλεια. Αυτά ήταν της Ελίμειας, της Εορδαίας και της Ορεστίδας. Ήταν γνωστά ως Βασίλεια της Άνω Μακεδονίας και μνημονεύονται για πρώτη φορά από τον Ηρόδοτο.

Τα βασίλεια αυτά είχαν εμπορική, πολιτισμική και πολιτική επικοινωνία με τους υπόλοιπους Έλληνες παίζοντας σημαντικό ρόλο σε πανελλήνια ιστορικά γεγονότα όπως ο Πελοποννησιακός πόλεμος και η εκστρατεία του Μεγάλου Αλεξάνδρου.

Κατά του ρωμαϊκού χρόνου, όπως ολόκληρη η Μακεδονία έτσι και η Κοζάνη κατακτήθηκε από τους Ρωμαίους. Αρκετές όμως πόλεις διατήρησαν ένα είδος αυτονομίας και κοινοτικής αυτοδιαχείρισης.

Στη Βυζαντινή περίοδο η περιοχή της Κοζάνης ευρίσκετο στη ζώνη επίδρασης του Βυζαντίου. Την περίοδο αυτή αρχίζει να ισχυροποιείται η περιοχή και τον λόγο αυτό συναντιόνται αρκετά δείγματα πολιτισμού και μνημεία (εκκλησίες, μοναστήρια, κάστρα) με κυριότερο το συγκρότημα των κάστρων των Σερβίων. Ένα από τα χαρακτηριστικά της περιόδου είναι η ύπαρξη βουλγαρικών και σερβικών πληθυσμών, ενώ ίχνη άφησαν και οι Φράγκοι το 1204 μ.Χ κατά την πρώτη άλωση. Μεταξύ 1100 και 1300μ.Χ στα νοτιοδυτικά της σύγχρονης πόλης υπήρχε οικισμός που ονομαζόταν Καλύβια και του οποίου τα ίχνη υπάρχουν ακόμα και σήμερα.

Το 1392 άποικοι, προερχόμενοι από την Κόζδιανη της Ηπείρου, κατέφυγαν κυνηγημένοι από τους τουρκαλβανούς στην περιοχή της βόρειας Σέλιτσας και στη συνέχεια, μεταναστεύοντας ανατολικά, συνάντησαν το χριστιανικό οικισμό στα Καλύβια. Οι κάτοικοι των Καλυβίων δεν τους αποξένωσαν, αλλά τους υποχρέωσαν να κτίσουν τις κατοικίες τους ανατολικότερα. Οι νέοι κάτοικοι ονόμασαν την περιοχή Τζουμαριά διασώζοντας το πατρωνύμιο της παλιάς τους περιοχής. Οι κάτοικοι αυτοί της Ηπείρου μετά την εγκατάστασή τους ονόμασαν το νέο οικισμό Κόζδιανη, κάτι που μετέπειτα λόγιοι το μετασχημάτισαν σε Κοζάνη.

Με το πέρασμα των χρόνων κάτοικοι παλαιών και νέων οικισμών ενώνονται σε μια νέα κοινότητα. Κτίζουν εκκλησίες και κατασκευάζουν υδραγωγεία και κρήνες.

Το 1528 γίνεται η πρώτη καταγεγραμμένη αναφορά της Κοζάνης σαν οικισμός με 91 σπίτια, 23 εργένηδες και 15 χήρες.

Το 1668, εκτός από τα υποτυπώδη σχολεία τα οποία λειτουργούσαν στα μοναστήρια, ιδρύεται η Ελληνική Σχολή. Σε αυτή δίδαξαν σπουδαίοι λόγιοι και άνθρωποι των γραμμάτων.

Παράλληλα ιδρύεται από τους κατοίκους με τη βοήθεια πολιτικών βιβλιοθήκη, η σημερινή «Κοβεδάρειος Δημοτική Βιβλιοθήκη», η οποία έχει τη φήμη της πλουσιότερης και αξιολογότερης βιβλιοθήκης μετά την Εθνική βιβλιοθήκη.

Από το 1745 η σχολή της Κοζάνης αναπτύσσεται σε ένα μικρό «πανεπιστήμιο». Μαζί με λιγοστές άλλες πόλεις στη χώρα μας και την εποχή κατά την οποία τα τωρινά μεγάλα κέντρα ήταν ανυπόληπτα τουρκοχώρια, η Κοζάνη αποτελούσε εστία φωτός και μάθησης.

Η οθωμανική κατοχή στην περιοχή κράτησε επάνω από 5 αιώνες, από το 14^ο αιώνα μέχρι το 1912. Παρά την κατοχή ο πληθυσμός της περιοχής αναπτύσσει έντονη εμπορική, επιχειρηματική, βιοτεχνική και οικοτεχνική δραστηριότητα και μεγαλουργεί. Τη στιγμή που άλλες περιοχές παρακμάζουν λόγω του Οθωμανικού ζυγού τα κεφαλοχώρια της Κοζάνης, λόγω της ενεργητικότητας των κατοίκων, διάγουν παρατεταμένο χρυσό αιώνα.

Τα προϊόντα τα οποία εμπορεύονται είναι νήματα και κρόκος, πολύχρωμα υφάσματα και γούνες τα οποία αποφέρουν σημαντικό πλούτο στον τόπο και οδηγούν την περιοχή σε ανάπτυξη.

Ο 20^{ος} αιώνας μπαίνει με γενική αναταραχή στη Μακεδονία. Πολλοί είναι οι Κοζανίτες αγωνιστές και οι Μακεδονομάχοι οι οποίοι πήραν μέρος στο Μακεδονικό αγώνα, ενώ η ίδια η πόλη είχε το λεγόμενο «Εθνικό κέντρο αμύνης». Το 1903 ο Παύλος Μελάς ήρθε ειδικά για την Κοζάνη από την Αθήνα και συζήτησε με τους Κοζανίτες κυρίως για τον αγώνα.

Από το 1905 έως το 1907 συλλαμβάνονται Κοζανίτες από την προδοσία των Τούρκων και δολοφονούνται κάτοικοι έξω από την πόλη από συμμορίες, ενώ το 1908 γίνεται η επανάσταση τον Ιούλιο για το νέο τουρκικό σύνταγμα.

Παρά την οικονομική και πολιτισμική ανάπτυξη της περιοχής οι κάτοικοι της Κοζάνης δεν έχασαν το αίσθημα και τη δίψα για την ελευθερία.

Οι Κοζανίτες αρχικά συμμετείχαν σε ομάδες κλεφτών και στη συνέχεια οργανώνονται στη Φιλική Εταιρεία. Ο αγώνας για την αποτίναξη του τουρκικού ζυγού συνεχίστηκε και μετά το 1881. Αποκορύφωμα του επαναστατικού τους αγώνα αποτελεί η επανάσταση του Βούρινου το 1878. Όταν αρχίζει να δημιουργείται το Μακεδονικό ζήτημα η περιοχή γίνεται βάση οργάνωσης και εξόρμησης των Μακεδονομάχων, ενώ οι Κοζανίτες συμμετείχαν μαζικά στο Μακεδονικό αγώνα.

Η απελευθέρωση του Νομού Κοζάνης πραγματοποιήθηκε το 1912, μετά από 5 αιώνες οθωμανικής κατοχής. Το 1915 ιδρύθηκε ο Ν. Κοζάνης με προσωρινή έδρα τη Σιάτιστα και το 1918 μεταφέρθηκε η έδρα στην Κοζάνη.

Την ίδια περίοδο γίνεται η ανταλλαγή πληθυσμών οπότε εγκαθίστανται στην περιοχή 40.000 πρόσφυγες στην πλειοψηφία τους ποντιακής καταγωγής, όπως και Έλληνες από την ανατολική Θράκη και τη Μικρά Ασία δημιουργώντας έτσι ένα προσφυγικό συνοικισμό, γνωστό με το όνομα αυτό ως και σήμερα.

Το 1939 η Κοζάνη γνώρισε τον πυρετό του πολέμου με μια τοπική επιστράτευση και στάθμευση στρατηγείου για τυχόν απόκρουση εισβολών από την Αλβανία. Με την κήρυξη του πολέμου, το 1940, πολλοί Κοζανίτες ευρίσκονται στα τμήματα της πρώτης γραμμής και η Κοζάνη γίνεται έδρα της διεύθυνσης των επιχειρήσεων στους πρώτους μήνες.

Η πόλη βομβαρδίστηκε από γερμανικά στούκας τον Απρίλιο του 1941, όταν πλησίαζαν οι γερμανοί και τότε καταστράφηκε το Δημαρχείο και το επάνω μέρος του ιστορικού καμπαναριού.

Η ανάπτυξη των απελευθερωτικών κινημάτων, το 1943 και η βίαιη αντίδραση των γερμανών οδήγησε πολλούς Κοζανίτες στην πρώτη γραμμή του καθήκοντος, από τις φυλακές, στα στρατόπεδα και στα εκτελεστικά αποσπάσματα.

Το 1944 η Κοζάνη γίνεται πεδίο σύγκρουσης αλληλομαχόμενων μερίδων. Γίνονται μάχες μέσα στην πόλη και στη γύρω περιοχή. Το Νοέμβριο του 1944 οι Γερμανοί αποχωρούν και ακολουθεί άλλη μια έκρυθμη κατάσταση την άνοιξη σχεδόν του 1945 οπότε και πάλι η Κοζάνη ορίζεται έδρα «Γενικής Διοίκησης Δυτικής Μακεδονίας».

Το 1948 μια πυρκαγιά ρημάζει το κεντρικό τμήμα της πύλης και το τέλος του πολέμου το 1950 ευρίσκει την Κοζάνη σε μια περίεργη θέση, τραυματισμένη βαριά από την κατοχή και τον πόλεμο με κατεστραμμένα σπίτια, δρόμους και πλατείες, αλλά και μια αξιοθαύμαστη δύναμη για αναδημιουργία σε μια θέση που σύντομα φαίνεται ότι είναι ευνοϊκή για την ανάπτυξή της.

Σήμερα ο Νομός Κοζάνης είναι ο 3^{ος} νομός με το μεγαλύτερο κατά κεφαλήν εισόδημα στην Ελλάδα. Ο πληθυσμός της περιοχής σύμφωνα με τις απογραφές του 1991 και 2001 παρουσιάζει αύξηση, γεγονός που επιβεβαιώνεται και από το μεγάλο αριθμό μαθητών στην πρωτοβάθμια και στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Στο Νομό Κοζάνης λειτουργούν επίσης Ι.Ε.Κ με έδρα την Κοζάνη και την Πτολεμαΐδα, καθώς και το ΤΕΙ το οποίο ευρίσκεται στην περιοχή των Κοίλων Κοζάνης. Επίσης από το 1999-2000 λειτουργεί στο Νομό και το Πανεπιστημιακό Τμήμα Μηχανικών Διαχείρισης Ενεργειακών Πόρων.

B. Δημοτικά Διαμερίσματα

Ο Νομός Κοζάνης διαμορφώνεται με το νέο πρόγραμμα «Καλλικράτης» το 2011 σε 4 δήμους. Είναι οι εξής :

1. Δήμος Βοΐου
2. Δήμος Εορδαίας
3. Δήμος Κοζάνης
4. Δήμος Σερβίων-Βελβεντού

Ο Δήμος Κοζάνης με έδρα την Κοζάνη αποτελείται από τις εξής δημοτικές ενότητες και τοπικές κοινότητες:

1. **Δημοτική Ενότητα Αιανής**
 - α. Τοπική Κοινότητα Αιανής
 - β. Τοπική Κοινότητα Αγίας Παρασκευής
 - γ. Τοπική Κοινότητα Κερασιάς
 - δ. Τοπική Κοινότητα Κτενίου
 - ε. Τοπική Κοινότητα Ρυμνίου
 - στ. Τοπική Κοινότητα Ροδιανής
 - ζ. Τοπική Κοινότητα Χρωμίου
2. **Δημοτική Ενότητα Λ. Υψηλάντη**
 - α. Τοπική Κοινότητα Κτενά
 - β. Τοπική Κοινότητα Λιβερών
 - γ. Τοπική Κοινότητα Μαυροδενδρίου
 - δ. Τοπική Κοινότητα Ποντοκώμης
 - ε. Τοπική Κοινότητα Σιδερών
3. **Δημοτική Ενότητα Ελίμειας**
 - α. Τοπική Κοινότητα Κρόκου
 - β. Τοπική Κοινότητα Αμυγδαλέας
 - γ. Τοπική Κοινότητα Άνω Κώμης
 - δ. Τοπική Κοινότητα Καισαρείας
 - ε. Τοπική Κοινότητα Κάτω Κώμης
 - στ. Τοπική Κοινότητα Κοντοβουνίου
 - ζ. Τοπική Κοινότητα Μηλέας
 - η. Τοπική Κοινότητα Σπάρτου
4. **Δημοτική Ενότητα Ελλησπόντου**
 - α. Τοπική Κοινότητα Αγίου Δημητρίου
 - β. Τοπική Κοινότητα Αγίου Χαραλάμπους
 - γ. Τοπική Κοινότητα Ακρινής
 - δ. Τοπική Κοινότητα Αυγής
 - ε. Τοπική Κοινότητα Βοσκοχωρίου
 - στ. Τοπική Κοινότητα Δρεπάνου
 - ζ. Τοπική Κοινότητα Καπνοχωρίου
 - η. Τοπική Κοινότητα Κλείτους
5. **Δημοτική Ενότητα Κοζάνης**
 - α. Τοπική Κοινότητα Αλωνάκια
 - β. Τοπική Κοινότητα Ανθότοπου
 - γ. Τοπική Κοινότητα Αργίλου
 - δ. Τοπική Κοινότητα Βατερού
 - ε. Τοπική Κοινότητα Εξοχής
 - στ. Τοπική Κοινότητα Καλαμιάς
 - ζ. Τοπική Κοινότητα Καρυδίτσας
 - η. Τοπική Κοινότητα Κοίλων - Νέας Καρδιάς
 - θ. Τοπική Κοινότητα Λευκόβρυσης
 - ι. Τοπική Κοινότητα Λευκοπηγής
 - ια. Τοπική Κοινότητα Λυγερής
 - ιβ. Τοπική Κοινότητα Μεταμόρφωσης
 - ιγ. Τοπική Κοινότητα Νέας Νικόπολης
 - ιδ. Τοπική Κοινότητα Ξηρολίμνης
 - ιε. Τοπική Κοινότητα Οινόης
 - ιστ. Τοπική Κοινότητα Πετρανών
 - ιζ. Τοπική Κοινότητα Πρωτοχωρίου
 - ιη. Τοπική Κοινότητα Πτελέας
 - ιθ. Τοπική Κοινότητα Σκήτης-Κοκκιναράς
 - κ. Τοπική Κοινότητα Χαραυγής

1. Τοπική Κοινότητα Αγίου Δημητρίου

Είναι μεγάλος ορεινός οικισμός (υψόμετρο 780μέτρα , 1.077 κάτοικοι). Οι κάτοικοι ασχολούνται κυρίως με τη γεωργία και (καλλιέργεια πατάτας, παντζαριών, αραβόσιτων) και την κτηνοτροφία.

Ο Άγιος Δημήτριος είναι ευρύτερα γνωστός για τον Ατμοηλεκτρικό Σταθμό Αγίου Δημητρίου, ο οποίος είναι ο μεγαλύτερος των Βαλκανίων. Το 1978 η κυβέρνηση σχεδίασε και αποφάσισε την κατασκευή του ΑΗΣ.

Ο Άγιος Δημήτριος ως το 1927 ονομαζόταν «Τοπτσιλάρ», το οποίο σημαίνει «χωριό πυροβολητών» και κατοικούνταν από 40 οθωμανικές οικογένειες πιθανότατα Γιουρούκων, οι οποίοι αποτελούσαν ιδιαίτερο στρατιωτικό σώμα.

Εικ.1
Τοπική Κοινότητα Αγίου Δημητρίου
(Πηγή :<https://www.google.gr/search?newwindow>)

2. Τοπική Κοινότητα Αιανής

Είναι ημιορεινή κωμόπολη (υψόμετρο 460μέτρα, 2.074 κάτοικοι). Ευρίσκεται στο νότιο τμήμα του Νομού κοντά στις όχθες του ποταμού Αλιάκμονα. Στην αρχαιότητα ήταν πρωτεύουσα του βασιλείου της Ελίμειας, ενός από τα ελληνικά βασίλεια της Άνω Μακεδονίας. Τα χρόνια της τουρκοκρατίας είναι μια νέα περίοδος δοκιμασίας. Στα τέλη του 18^{ου} αιώνα η Αιανή υπάγεται διοικητικά στο πασαλίκι των Ιωαννίνων και γνωρίζει την αδιάστακτη κυριαρχία του Αλή Πασά.

Κατά τον Μακεδονικό Αγώνα (1904 - 1908) η προσδοκία της απελευθέρωσης και ο επαναστατικός αναβρασμός που επικρατεί στη Μακεδονία δεν αφήνει αδιάφορους τους κατοίκους της περιοχής, οι οποίοι συμμετέχουν ενεργά στα αντάρτικα σώματα. Στις 12 Οκτωβρίου 1912 τμήμα του ελληνικού στρατού θα μεταφέρει το μήνυμα της απελευθέρωσης και της ενσωμάτωσης της περιοχής στην Ελλάδα.

Εικ. 2
Τοπική Κοινότητα Αιανής
(Πηγή : http://www.travelmagic.gr/pop/photos_destinations/2144/22)

3. Τοπική Κοινότητα Άνω Κώμης

Είναι μεγάλος ημιορεινός οικισμός (υψόμετρο 450μέτρα, 1.533 κάτοικοι). Ευρίσκεται στο νότιο τμήμα του Νομού στη λεκάνη του ποταμού Αλιάκμονα, 11 χιλιόμετρα νοτιοανατολικά της πόλης.

Το χωριό κατοικείται από την αρχαιότητα και φαίνεται να αποτελούσε τη λουτρόπολη της Αιανής καθώς αναφέρεται και με την ονομασία Λουτρά. Υπάρχουν ευρήματα της κλασσικής περιόδου τα οποία αποδεικνύουν την ύπαρξη μικρού πολισματος με ίχνη ακρόπολης. Κατά το 17^ο αιώνα, όπως προκύπτει από καταλόγους της μονής Ζάβορδας, από τους 40 συνοικισμούς φαίνεται ότι διατηρήθηκε μόνο η Μαγούλα και η Κάτω Βάνιτσα.

Κατά το Μακεδονικό αγώνα, οι Βαντζιώτες αγωνίστηκαν για την ελευθερία, με κυριότερο αγωνιστή τον Ιωάννη Μαυροθόδωρο.

Σήμερα οι κάτοικοι ασχολούνται κυρίως με τη γεωργία και καλλιεργούν δημητριακά και κηπευτικά.

Εικ. 3
Τοπική Κοινότητα Άνω Κώμης
(Πηγή : <http://www.panoramio.com/user/7371098/tags/>)

4. Τοπική Κοινότητα Βατερού

Είναι ορεινός οικισμός (υψόμετρο 690μέτρα, 744 κάτοικοι) ο οποίος απέχει 6χιλιόμετρα από την Κοζάνη. Οι κάτοικοι είναι στη συντριπτική τους πλειοψηφία απόγονοι μικρασιατών προσφύγων οι οποίοι εγκαταστάθηκαν μετά την ανταλλαγή πληθυσμών η οποία ακολούθησε τη μικρασιατική καταστροφή.

Σήμερα θεωρείται ένα από τα αναπτυσσόμενα Δημοτικά Διαμερίσματα της περιοχής λόγω της Εγνατίας οδού μιας και αυτή το καθιστά πλέον συγκοινωνιακό κόμβο της Δυτικής Μακεδονίας. Δεκάδες μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις έχουν εγκαταστήσει αποθήκες, αλλά και μονάδες παραγωγής, αναβαθμίζοντας έτσι την εμπορική αξία της περιοχής.

Εικ. 4
Τοπική Κοινότητα Βατερού
(Πηγή : <http://el.wikipedia.org/wiki>)

5. Τοπική Κοινότητα Δρεπάνου

Είναι μεγάλος ορεινός οικισμός (υψόμετρο 700μέτρα, 1.340 κάτοικοι). Ευρίσκεται στο κεντρικό τμήμα του Νομού, 8χιλιόμετρα βορειοδυτικά της πόλης της Κοζάνης.

Η περιοχή του Δρεπάνου αποτελούσε από την αρχαιότητα επίκαιρη θέση. Υπήρχε στην ίδια περιοχή φρούριο με το όνομα Δρέπανο από τους ελληνιστικούς χρόνους με βάση τα ευρήματα. Βόρεια του χωριού υπήρχε η αποξηραμένη σήμερα Κίτρινη Λίμνη (Σαρή γκιολ).

Οι χριστιανοί κάτοικοί του μετεγκαταστάθηκαν στις αρχές του 14^{ου} αιώνα στην τότε νεοϊδρυθείσα Κοζάνη, στην οποία και αποτέλεσαν μία από τις αρχικές πληθυσμιακές ομάδες της νέας πόλης.

Με τη «Συνθήκη της Λοζάνης» οι μουσουλμάνοι κάτοικοι έφυγαν στην Τουρκία, ενώ στο Δρέπανο εγκαταστάθηκαν πρόσφυγες από τη Θράκη, τον Πόντο και τη Μικρά Ασία.

Σήμερα το Δρέπανο αποτελεί συγκοινωνιακό κόμβο κατά μήκος της Εγνατίας οδού. Οι κάτοικοι ασχολούνται κυρίως με τη γεωργία (πατάτες), ενώ έντονη είναι και η εξόρυξη μαρμάρων. Μεγάλο πολιτιστικό γεγονός για το Δρέπανο είναι το πανηγύρι του Αγίου Πνεύματος.

Εικ. 5
Τοπική Κοινότητα Δρεπάνου
(Πηγή : <http://www.tovoion.com/news>)

6. Τοπική Κοινότητα Κρόκου

Είναι ορεινή κωμόπολη (υψόμετρο 600μέτρα, 2.946 κάτοικοι). Ευρίσκεται στο νότιο τμήμα του Νομού, 5 χιλιόμετρα από το κέντρο της Κοζάνης.

Ο Κρόκος είναι γνωστός στην Ελλάδα, αλλά και παγκοσμίως για την παραγωγή του ομώνυμου μπαχαρικού, του γνωστού κρόκου. Είναι η μοναδική κροκοκαλλιιεργούμενη περιοχή της Ελλάδας στην οποία γίνεται από πάρα πολλά χρόνια συστηματική καλλιέργεια του φυτού. Η ετήσια παραγωγή κατά τα τελευταία τρία χρόνια ήταν γύρω στους 5.7 τόνους κόκκινου και 1.5-2.5 τόνους κίτρινου κρόκου, μεγάλο μέρος του οποίου εξάγεται στην Ε.Ε., στις Η.Π.Α., στον Καναδά και σε άλλες χώρες.

Εικ. 6
Τοπική Κοινότητα Κρόκου
(Πηγή : <http://www.panoramio.com/photo/72237527>)

7. Τοπική Κοινότητα Μαυροδενδρίου

Είναι μεγάλος ορεινός οικισμός (υψόμετρο 720μέτρα, 1.253 κάτοικοι). Ευρίσκεται στο κεντρικό τμήμα του Νομού, μόλις 13χιλιόμετρα από την πόλη της Κοζάνης.

Οικισμός, γνωστός από τα χρόνια της τουρκοκρατίας ως «Κάραγατς» (Μαύρο Δένδρο), εποίκηθηκε με την ανταλλαγή των πληθυσμών το 1923 από πολλές προσφυγικές οικογένειες. Είναι περιοχή εκτεθειμένη στους βόρειους ανέμους με αποτέλεσμα να έχει πολύ ψυχρό κλίμα και πολύ χαμηλές θερμοκρασίες την περίοδο του χειμώνα.

Σήμερα παρουσιάζει έντονη πολιτιστική δραστηριότητα με σκοπό τη διαφύλαξη και την προβολή των ποντιακών εθίμων. Κύρια απασχόληση των κατοίκων είναι η γεωργία με σημαντικότερες καλλιέργειες τα σιτηρά, τα ζαχαρότευτλα, την πατάτα και τον αραβόσιτο.

Επιπλέον μεγάλο ποσοστό των κατοίκων ασχολείται με το εμπόριο (μικρές ιδιωτικές επιχειρήσεις) και εργάζεται στη ΔΕΗ. Αξιόλογη φυσική ομορφιά αποτελεί η φυσική λίμνη που έχει δημιουργηθεί σε ανενεργό λατομείο, εδώ και πολλά χρόνια, σε απόσταση 7 χιλιομέτρων από την Κοζάνη.

Εικ. 7
Τοπική Κοινότητα Μαυροδενδρίου
(Πηγή : <http://mavrodendri.blogspot.gr/>)

8. Τοπική Κοινότητα Ποντοκόμης

Είναι μεγάλος ορεινός οικισμός (υψόμετρο 710μέτρα, 1.316 κάτοικοι) ο οποίος ευρίσκεται στο κεντρικό τμήμα του Νομού στους πρόποδες του όρους Άσκιο. Είναι προσφυγικό χωριό το οποίο κτίσθηκε από κατοίκους του Πόντου από το 1922-1924.

Κύρια ασχολία των κατοίκων ήταν οι αγροκαλλιέργειες, ενώ κατά τους νεώτερους χρόνους οι περισσότεροι εργάζονται στους ηλεκτροπαραγωγικούς σταθμούς.

Έχει οργανωμένη αγορά και υπηρεσίες υγείας, εκπαίδευσης και αναψυχής. Διαθέτει Κ.Ε.Π, Δημοτικό κατάστημα πολλαπλών χρήσεων, ανοικτό αμφιθέατρο 2.500 θέσεων, πολιτιστικό και γυμναστικό σύλλογο, ομάδα ποδοσφαίρου, ερασιτεχνικές ομάδες μπάσκετ κ.τ.λ.

Εικ.8
Τοπική Κοινότητα Ποντοκόμης
(Πηγή : <http://www.agelioforos.gr/default.asp?pid=7&ct=1&artid=107155>)

Γ. Γενικά στοιχεία

Ορεινός με φυσικό κάλλος και πολιτιστική παράδοση ο Νομός Κοζάνης καταλαμβάνει το Νοτιοανατολικό (Ν.Α) τμήμα της Διοικητικής Περιφέρειας της Δυτικής Μακεδονίας, της οποίας αποτελεί διοικητική διαίρεση. Συνορεύει στα Βορειοδυτικά (Β.Δ) με το νομό Καστοριάς, στα Βόρεια (Β) με τους Νομούς Φλώρινας και Πέλλας, στα Ανατολικά (Α) με τους Νομούς Ημαθίας και Πιερίας, Νοτιοανατολικά (Ν.Α) με το Νομό Λάρισας και Νότια (Ν) με το Νομό Γρεβενών.

Η περιοχή του Νομού Κοζάνης προσαρτήθηκε στην Ελλάδα το 1913 με τη συνθήκη του Βουκουρεστίου, μετά την απελευθέρωσή της από τους Τούρκους το 1912.

Ο Νομός ιδρύθηκε το 1914. Με την ανταλλαγή των πληθυσμών εγκαταστάθηκαν στην περιοχή 40.000 πρόσφυγες στην πλειοψηφία τους ποντιακής καταγωγής, όπως επίσης και Έλληνες από την ανατολική Θράκη και τη Μικρά Ασία. Αρχικά περιλαμβάνονταν στο Νομό και η περιοχή του σημερινού Νομού Γρεβενών και διαιρέθηκε σε 4 επαρχίες. Αυτές ήταν της Κοζάνης, της Ανασέλιτσας, των Γρεβενών και των Καϊλαρίων. Το 1916 η επαρχία Ανασέλιτσας μετονομάστηκε σε Βοΐου και η επαρχία Καϊλαρίων σε Εορδαίας, ενώ το 1964 η επαρχία Γρεβενών αποσπάστηκε από την Κοζάνη και έγινε ξεχωριστός Νομός.

Με τη διοικητική ανασυγκρότηση του σχεδίου «Καποδίστριας» οι επαρχίες καταργήθηκαν και ο νομός διαιρέθηκε σε 16 δήμους (Αγίας Παρασκευής, Αιανής, Ασκίου, Βελβεντού, Βερμίου, Δημητρίου Υψηλάντη, Ελίμειας, Ελλησπόντου, Καμβουνίων, Κοζάνης, Μουρικίου, Νεάπολης, Πτολεμαΐδας, Σερβίων, Σιάτιστας, Τσοτυλίου) και 3 κοινότητες (Βλάστης, Λιβαδερού, Πενταλόφου). Με την πρόσφατη όμως διοικητική ανασυγκρότηση του σχεδίου «Καλλικράτης» το 2011 ο νομός αποτελείται πλέον από 4 δήμους (Βοΐου, Εορδαίας, Κοζάνης, Σερβίων-Βελβεντού).

Σήμερα ο Νομός Κοζάνης είναι ο 3^{ος} νομός με το μεγαλύτερο κατά κεφαλήν εισόδημα στην Ελλάδα. Ο πληθυσμός της περιοχής σύμφωνα με τις απογραφές του 2001 και 2011 παρουσιάζει αύξηση, γεγονός που επιβεβαιώνεται και από τον μεγάλο αριθμό μαθητών στην πρωτοβάθμια και στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Στον Νομό επίσης λειτουργούν Ι.Ε.Κ με έδρα την Κοζάνη και την Πτολεμαΐδα, καθώς και Τ.Ε.Ι το οποίο ευρίσκεται στην περιοχή Κοίλων Κοζάνης. Το Τ.Ε.Ι Δυτικής Μακεδονίας περιλαμβάνει 10 τμήματα, ενώ παραρτήματά του λειτουργούν στη Φλώρινα και στην Καστοριά. Επίσης, από το 1999-2000, λειτουργεί στο Νομό και το Πανεπιστημιακό Τμήμα Μηχανικών Διαχείρισης Ενεργειακών Πόρων.

Στο Νομό λειτουργούν δύο νοσοκομεία, το Γενικό Νομαρχιακό «Μαμάτσιο» και το «Μποδοσάκειο» Πτολεμαΐδας. Επίσης λειτουργούν Κέντρα Υγείας (Σέρβια, Σιάτιστα, Τσοτύλι), καθώς και αρκετές κλινικές και περιφερειακά ιατρεία.

Ο Νομός Κοζάνης συνδέεται οδικά με τη Θεσσαλονίκη, την Ήπειρο, τους γειτονικούς νομούς Γρεβενών και Καστοριάς με την Εγνατία οδό, ενώ με τους νομούς Λάρισας, Πέλλας, Τρικάλων και Φλώρινας με εθνικές οδικές αρτηρίες. Υπάρχει επίσης σιδηροδρομική γραμμή η οποία συνδέει το Νομό με τη Θεσσαλονίκη και την Αθήνα καθώς και αεροδρόμιο με τακτικές πτήσεις προς Αθήνα.

Ο νομός, λόγω της μακρόχρονης ιστορίας του, είναι πλούσιος σε ιστορικά μνημεία και πολιτισμό. Λειτουργούν δύο αρχαιολογικά μουσεία, ένα στο Δημοτικό Διαμέρισμα Κοζάνης και ένα στο Δημοτικό Διαμέρισμα Αιανής όπου φυλάσσονται σημαντικά αρχαιολογικά ευρήματα, τουλάχιστον οκτώ Ιστορικά Λαογραφικά Ανθρωπολογικά Μουσεία με συλλογές από τοπικές ενδυμασίες και εργαλεία καθημερινής χρήσης παλαιότερων εποχών, Μουσείο Μακεδονικού Αγώνα στο Χρώμιο, Βοτανικό Μουσείο στη Σιάτιστα, καθώς και πλήθος Συλλογών σε πολλούς οικισμούς της περιοχής.

Ιδιαίτερα πλούσια είναι η μουσική και η λαϊκή παράδοση στην περιοχή, οι οποίες διατηρούνται μέσα από θρησκευτικές πανηγύρεις, λαϊκά πανηγύρια και δρώμενα. Σοβαρό έργο στη διατήρηση και διάδοση της παράδοσης και της πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου προσφέρουν οι διάφοροι πολιτιστικοί σύλλογοι οι οποίοι δραστηριοποιούνται στις πόλεις και στα χωριά. Σημαντικό ρόλο παίζουν και τα λαϊκά δρώμενα τα οποία λαμβάνουν χώρα στην περιοχή κατά τη διάρκεια της Αποκριάς (Καρναβάλι Κοζάνης) και των Χριστουγέννων μέχρι τα Φώτα (Μπουμπουσάρια, Ραγκουτσάρια, Κλαδαριές, Μωμογέρια).

Εικ. 9
Ρολόι στην κεντρική πλατεία Δημαρχείου
(Πηγή: www.travelstyle.gr)

Ο Δήμος Κοζάνης διαθέτει οργανωμένες υπηρεσίες, με την απαραίτητη υλικοτεχνική υποδομή, οι οποίες στεγάζονται στο Δημαρχείο της πόλης στην πλατεία Νίκης. Αυτές είναι οι εξής :

α. Διεύθυνση Διοικητικών & Οικονομικών Υπηρεσιών

Τμήμα Διοίκησης

Τμήμα Οικονομικής Διοίκησης

Τμήμα Ταμειακής Υπηρεσίας

Τμήμα Κοινωνικών & Πολιτιστικών Υπηρεσιών

Τμήμα Ειδικής Υπηρεσίας

Τμήμα Ενημέρωσης - Πληροφόρησης Δημοτών

β. Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών

Τμήμα Μελετών - Εκτέλεσης Έργων

Τμήμα Πρασίνου

γ. Διεύθυνση Πολεοδομίας

Τμήμα Οικοδομών

Τμήμα Ρυμοτομίας & Σχεδιασμού

δ. Διεύθυνση Διαχείρισης Απορριμμάτων

Τμήμα Καθαριότητας

Τμήμα Τεχνικής Υποστήριξης

ε . Διεύθυνση Δημοτικής Αστυνομίας

Δ/νση Δημοτικής Αστυνομίας

Τμήμα Διοικητικής Υποστήριξης

Τμήμα ελέγχου κυκλοφορίας και στάθμευσης οχημάτων

Τμήμα προστασίας περιβάλλοντος -ελέγχου καταστημάτων και κοινοχρήστων χώρων

Αρμοδιότητες Δημοτικής Αστυνομίας

Παρκόμετρα - Πληρωμές κλήσεων

Κάρτα στάθμευσης μόνιμου κατοίκου

στ. Νομική Υπηρεσία

Γραφείο Νομικής Υπηρεσίας

Ο Δήμος Κοζάνης ελέγχει τις εξής Δημοτικές επιχειρήσεις και Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου:

α. Ύδρευση και Αποχέτευση Κοζάνης (ΔΕΥΑΚ)

β. Αναπτυξιακή Επιχείρηση Δήμου Κοζάνης (ΑΝ.ΔΗ.ΚΟ)

γ. Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Κοζάνης (ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ)

δ. Επιχείρηση Ενεργού Πολεοδομίας Κοζάνης (Δ.ΕΠ.Ε.ΠΟ.Κ)

ε. Δημοτική Βιβλιοθήκη Κοζάνης

Ινστιτούτο Βιβλίου & Ανάγνωσης (INBA)

στ. Οργανισμός Αθλητισμού, Πολιτισμού και Νεολαίας Δήμου Κοζάνης

Επιχείρηση Πολιτισμού -Αθλητισμού & Κοινωνικής Πολιτικής Κοζάνης (Δ.Ε.Π.Α.Κ)

Δημοτικό Ωδείο Κοζάνης

Δημοτικό Αθλητικό Κέντρο (ΔΑΚ)

ζ. Κοινοφελής Επιχείρηση Κοινωνικής Πρόνοιας και Μέριμνας του Δήμου Κοζάνης

Παιδικοί Σταθμοί και Βρεφονηπιακός Σταθμός Κοζάνης

Κέντρο Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων Δ.Δ. Λευκοπηγής

Κέντρο Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων Δ. Κοζάνης (ΚΑΠΗ)

Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης (Κ.Ε.Κ)

1. Οικονομία

Ο Νομός Κοζάνης, ορεινή περιοχή για τα δεδομένα της Ελλάδος, μέχρι το 1970 συγκαταλεγόταν στους πτωχότερους νομούς της χώρας. Ο πληθυσμός ασχολείτο κυρίως με τη γεωργία και την κτηνοτροφία, ενώ ήταν και απομονωμένος από τα κεντρικά οδικά δίκτυα της χώρας. Η εκμετάλλευση των λιγνιτοφόρων κοιτασμάτων, τα οποία υπάρχουν στο υπέδαφος της περιοχής, έμελλε να παίξει καθοριστικό ρόλο στην μετέπειτα αναπτυξιακή πορεία του. Έτσι σήμερα η πόλη της Κοζάνης είναι γνωστή για την συνεισφορά της στην ηλεκτρική ενέργεια της χώρας και ένα μεγάλο τμήμα του πληθυσμού δουλεύει στα ατμοηλεκτρικά εργοστάσια της Δ.Ε.Η, τα οποία παράγουν ηλεκτρισμό με πρώτη ύλη το λιγνίτη.

Άλλα προϊόντα της περιοχής είναι τα μάρμαρα, ο κρόκος, τα φρούτα, τα κρασιά και διάφορα εξειδικευμένα βιοτεχνικά είδη. Η περιοχή της Κοζάνης είναι η μοναδική κροκοκαλλιεργούμενη περιοχή της χώρας μας σε μερικά χωριά της οποίας (Κρόκος, Καρυδίτσα, Λευκοπηγή, Πετρανά κ.λπ) γίνεται, από πάρα πολλά χρόνια, συστηματική καλλιέργεια του φυτού.

Πολλές Τράπεζες έχουν υποκαταστήματα στην πόλη, ενώ σημαντικός για την τοπική οικονομία είναι και ο ρόλος της Συνεταιριστικής Τράπεζας νομού Κοζάνης. Κάθε Σεπτέμβριο στην περιοχή Κοίλα Κοζάνης, στο Εκθεσιακό Κέντρο της Δυτικής Μακεδονίας, γίνεται η εμπορική έκθεση στην οποία συμμετέχουν με τοπικά προϊόντα έμποροι από την Ελλάδα, αλλά και από άλλα κράτη των Βαλκανίων.

2. Γεωργία

Τα μικρά οροπέδια τα οποία σχηματίζονται στην περιοχή, αν και χαμηλής αποδοτικότητας, καλλιεργούνται. Τα κύρια προϊόντα τα οποία παράγει ο νομός είναι σιτηρά, καπνά και όσπρια υψηλής ποιότητας, ενώ σε ορισμένους Δήμους ευδοκimeί η πατάτα και τα δενδροκομικά όπως μήλα και ροδάκινα. Ένα μοναδικό προϊόν, το οποίο παράγεται επί αιώνες στην περιοχή, είναι το βολβόρριζο φυτό «Κρόκος». Αυτός καλλιεργείται στο ομώνυμο Δημοτικό Διαμέρισμά και έχει καταστήσει την Κοζάνη γνωστή στα πέρατα του κόσμου.

Η αμπελοκαλλιέργεια είναι επίσης ένας τομέας γεωργικής παραγωγής σε περιορισμένη όμως κλίμακα, ενώ το κρασί και το τσίπουρο τα οποία παράγονται απορροφούνται από την τοπική κατανάλωση.

Πηγή ζωής για την περιοχή αποτελεί διαχρονικά και η κτηνοτροφία. Τα βουνά και τα λιβάδια, τα οποία καλύπτουν το μεγαλύτερο μέρος του Νομού, ευνοούν την ανάπτυξη της κτηνοτροφίας. Τα κτηνοτροφικά προϊόντα του Νομού Κοζάνης είναι υψηλής ποιότητας. Ονομαστά είναι το τουλουμίσιο τυρί, ο μπάτζιος, τα λευκά τυριά του Βοΐου, το κεφαλοτύρι και το μανούρι της Βλάστης.

Εικ. 10
Φυτό κρόκος
(Πηγή: www.newsnow.gr)

3. Βιομηχανία

Όσον αφορά το βιομηχανικό τομέα σημαντικότατο ρόλο παίζουν τα πλούσια λιγνιτοφόρα κοιτάσματα στο υπέδαφος της περιοχής όπου εκτεινόταν η αποξηραμένη «Σαρί Γκιόλ» ή «Κίτρινη Λίμνη», καθώς και οι τρεις ατμοηλεκτρικοί σταθμοί της Πτολεμαΐδας, της Καρδιάς και του Αγίου Δημητρίου. Αυτοί παράγουν επάνω από το μισό της συνολικής ηλεκτρικής ενέργειας της χώρας, ενώ δεν θα πρέπει να παραβλεφθεί και η παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος από τους υδροηλεκτρικούς σταθμούς του φράγματος του Πολυφύτου το οποίο συγκεντρώνει τα νερά του ποταμού Αλιάκμονα.

Η ΔΕΗ παρέχει απασχόληση σε ένα μεγάλο αριθμό εργαζομένων από τις πόλεις και τα χωριά του Νομού, γεγονός το οποίο έχει επηρεάσει θετικά τις κοινωνικές δράσεις στην περιοχή. Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις όμως από την ατμοσφαιρική ρύπανση, τις εκσκαφές τεράστιων εκτάσεων, τη λειτουργία των ατμοηλεκτρικών σταθμών (ΑΗΣ) και η μετεγκατάσταση ολόκληρων χωριών για την εκμετάλλευση των λιγνιτοφόρων κοιτασμάτων μετριάζουν τη θετική κοινωνική επίδραση των ΑΗΣ στην περιοχή.

Στο βιοτεχνικό τομέα, κατά τις τελευταίες δεκαετίες, υπάρχει κινητικότητα. Οι βιοτεχνίες και οι βιομηχανίες ανέρχονται στις τέσσερις χιλιάδες. Σε αυτές συμπεριλαμβάνονται και οι επιχειρήσεις οικογενειακής μορφής με αντικείμενο την επεξεργασία γούνας.

Σημαντικότερες από αυτές είναι οι εξής :

- α) Βιοτεχνίες γούνας στη Σιάτιστα και την ευρύτερη περιοχή.
- β) Βιοτεχνίες επεξεργασίας μαρμάρου στον Τρανόβαλτο και στην ευρύτερη περιοχή της Κοζάνης.
- γ) Αλευρόμυλοι σε όλη την περιφέρεια της Κοζάνης.
- δ) Τυροκομεία.
- ε) Αλλαντοποιεία.
- στ) Βιοτεχνίες ειδών λαϊκής τέχνης (χάλκινα) .
- ζ) Βιοτεχνίες ενδυμάτων, υφαντών και φλοκάτης.
- η) Ξυλουργικά εργαστήρια κ.τ.λ.

Ήδη στο Νομό ευρίσκονται σε εξέλιξη προγράμματα τα οποία αναμένεται να ενισχύσουν την περιοχή. Λειτουργούν αρκετές βιομηχανικές και βιοτεχνικές μονάδες, ενώ στο στάδιο της ολοκλήρωσης ευρίσκεται η Βιομηχανική περιοχή της Κοζάνης και το Βιοτεχνικό πάρκο ξύλου Κοζάνης για την προώθηση της επεξεργασίας του ξύλου και της επιπλοποιίας.

Για την υποβοήθηση των βιοτεχνικών και βιομηχανικών δραστηριοτήτων κατασκευάζονται οργανωμένοι χώροι ανάπτυξης των επιχειρήσεων όπως η *Βιομηχανική Περιοχή Κοζάνης (ΒΙΠΕ) στα Κοίλα, το Εκθεσιακό Κέντρο Κοζάνης στα Κοίλα, το Βιομηχανικό Πάρκο (ΒΙΟΠΑ) Εράτυρας, το Κέντρο Στήριξης Επιχειρηματικής Δραστηριότητας, το Κέντρο Διαβαλκανικής συνεργασίας και η Εταιρεία Διεθνούς Εμπορίου.*

Εικ. 11
Μονάδα ηλεκτρικής ενέργειας με λιγνίτη
στον Άγιο Δημήτριο Κοζάνης
(Πηγή: <http://www.tanea.gr>)

4. Εμπόριο

Το εμπόριο είναι κατά βάση εσωτερικό. Στις εμπορικές επιχειρήσεις της περιοχής, εντάσσονται τα καταστήματα λιανικής και χονδρικής πώλησης. Το εμπόριο έχει οργανωθεί σύμφωνα με τα πρότυπα των μεγαλουπόλεων (Αθήνα-Θεσσαλονίκη), δηλαδή αυξήθηκαν τα καταστήματα χονδρικής πώλησης, οι αντιπροσωπείες και τα Super markets παρέχοντας πολλές ευκολίες στους συναλλασσόμενους.

Ωστόσο γίνονται και εξαγωγές προϊόντων από την Κοζάνη κυρίως κρόκου και γούνας, όπως και μαρμάρων και φρούτων. Αξίζει επίσης να σημειωθεί πως η περιοχή προσφέρει το 78% της λιγνιτικής παραγωγής στην Ελλάδα παράγοντας έτσι το μεγαλύτερο μέρος της ενέργειας που καταναλώνεται στη χώρα.

5. Εκπαίδευση

Ο Δήμος Κοζάνης διαθέτει 74 σχολικά κτίρια πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Στην Κοζάνη λειτουργεί Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα (Τ.Ε.Ι Δυτικής Μακεδονίας) το οποίο αποτελείται από τα εξής (Σχολές και Τμήματα)

1. Σχολή Τεχνολογικών Εφαρμογών (ΣΤΕ)
2. Σχολή Διοίκησης - Οικονομίας (ΣΔΟ)
3. Σχολή Γεωτεχνολογίας και Περιβάλλοντος
4. Σχολή Τεχνολόγων Γεωπονίας (Παράρτημα Φλώρινας)
5. Τμήμα Διεθνούς Εμπορίου (Παράρτημα Καστοριάς)
6. Τμήμα Ψηφιακών μέσων και επικοινωνίας (Παράρτημα Καστοριάς)
7. Τμήμα Μηχανικών πληροφορικής Τ.Ε (Παράρτημα Καστοριάς)

Οι σχολές 1, 2 και 3 έχουν έδρα και λειτουργούν στην πόλη της Κοζάνης. Επίσης λειτουργεί το Ινστιτούτο Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ι.Ε.Κ), στο οποίο δίδεται η ευκαιρία στους αποφοίτους του Λυκείου να ειδικεύονται σε ένα τομέα με κατοχυρωμένα επαγγελματικά δικαιώματα και να αποκτούν πτυχίο αναγνωρισμένο από τις χώρες της ΕΟΚ. Λειτουργεί επίσης και το Περιφερειακό Επιμορφωτικό Κέντρο στο οποίο υπάρχει η δυνατότητα να επιμορφώνονται εκπαιδευτικοί της Α/θμιας και Β/θμιας εκπαίδευσης.

i. Πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Ο Δήμος Κοζάνης έχει 29 νηπιαγωγεία εκ των οποίων τα 21 έχουν έδρα την πόλη της Κοζάνης και τα υπόλοιπα 8 είναι μοιρασμένα στα Δημοτικά Διαμερίσματα του Δήμου. Το ίδιο συμβαίνει και με τα Δημοτικά σχολεία από τα οποία μόνο τα 17 ευρίσκονται στην πόλη της Κοζάνης και τα άλλα 10 στα υπόλοιπα Δημοτικά Διαμερίσματα. Επίσης στην πόλη υπάρχει και ένα δημοτικό ωδείο.

Εικ. 12
3^ο Δημοτικό Σχολείο Κοζάνης
(Πηγή: somewherebackingreece.blogspot.com)

ii. Δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση η Κοζάνη διαθέτει 10 γυμνάσια από τα οποία τα 8 ευρίσκονται στην πόλη και τα 2 σε Δημοτικά Διαμερίσματα. Επίσης διαθέτει 4 Ενιαία Λύκεια, 4 ΤΕΕ και 1 ΙΕΚ.

Εικ. 13
1ο Ενιαίο Λύκειο Κοζάνης
(Πηγή: blogs.sch.gr)

iii. Τριτοβάθμια εκπαίδευση

Στην τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Κοζάνη εδρεύει το Τ.Ε.Ι Δυτικής Μακεδονίας το οποίο είναι ένα από τα μεγαλύτερα της χώρας και ιδρύθηκε το 1976.

Στην Κοζάνη είναι η έδρα της Σχολής Διοίκησης και Οικονομίας και της Σχολής Τεχνολογικών Εφαρμογών. Επίσης στην πόλη ευρίσκεται και η βάση του Πανεπιστημίου της περιφέρειας και της Πολυτεχνικής του Σχολής, το οποίο ιδρύθηκε το 2002. Σήμερα στην Κοζάνη σπουδάζουν περίπου 15.000 φοιτητές από την βόρεια Ελλάδα και από άλλες περιοχές.

Εικ. 14
Κάτοψη του ΤΕΙ Δυτικής Μακεδονίας
(Πηγή: westmaknews.blogspot.com)

Βιβλιοθήκες

Στο Δήμο της Κοζάνης λειτουργεί η **«Κοβεντάρειος Δημοτική Βιβλιοθήκη»**.

Η βιβλιοθήκη ιδρύθηκε το 1688 και θεωρείται ιστορική βιβλιοθήκη όχι μόνο στην Ελλάδα, αλλά και στα Βαλκάνια. Κύριος σκοπός της βιβλιοθήκης είναι μέσα από τις υπηρεσίες και τα πολιτιστικά τεκμήρια που διαθέτει, καθώς και χρήσιμες πηγές πληροφόρησης για την ιστορία της Κοζάνης, της Δυτικής Μακεδονίας και της Ελληνικής και Βαλκανικής διασποράς, να αποτελεί πολιτιστικό κέντρο για τα μέλη της και να προωθεί τη γνώση. Επιπλέον στόχοι της είναι να διαθέτει και να διαχειρίζεται τη γνώση και το υλικό που χρειάζεται, να καλύπτει τις ανάγκες των χρηστών της και να τους εξυπηρετεί, να ενημερώνεται για τις εξελίξεις της Βιβλιοθηκονομίας και της Τεχνολογίας, να εφαρμόζει εθνικά και διεθνή πρότυπα, να

συνεργάζεται με άλλες βιβλιοθήκες, να διαχειρίζεται τους οικονομικούς πόρους τους οποίους διαθέτει και να απασχολεί εκπαιδευμένο προσωπικό το οποίο να καθοδηγεί και να πληροφορεί τον χρήστη.

Το περιεχόμενο της συλλογής της καλύπτει όλο το φάσμα της γνώσης, αλλά και ιστορικά θέματα τα οποία αφορούν τον τόπο και αποτελούν πολιτιστική κληρονομιά για την χώρα και μοναδικά τεκμήρια για έναν ερευνητή. Διαθέτει περισσότερους από 120.000 τόμους (8.500 τόμοι αφορούν εκδόσεις από το 1494-1912), 5.500 τόμους περιοδικών, 257 χειρόγραφα βυζαντινά - μεταβυζαντινά και ξενόγλωσσα, ελληνικά και οθωμανικά έγγραφα, ελληνικά και ξενόγλωσσα έντυπα, τουρκικά φερμάνια, κώδικες, χάρτες (με σημαντικότερο τη «Χάρτα του Ρήγα Φεραίου»), εκδόσεις του Νεοελληνικού Διαφωτισμού και εκδόσεις λογίων από τη Δυτική Μακεδονία.

Παράλληλα, εμπλουτίζεται με δωρεές τις οποίες δέχεται από ιδιώτες ή από φορείς και με αγορά έντυπου υλικού, το οποίο αφορά διάφορες επιστήμες με έμφαση, όμως, στη βιβλιογραφία της περιοχής. Το βιβλιοστάσιο, όπου φυλάσσει τη συλλογή της, είναι ανοικτής πρόσβασης από τους χρήστες. Αυτοί μπορούν να αναζητήσουν μόνοι τους τα τεκμήρια εκτός από τα σπάνια ή τα πολύτιμα βιβλία, τα οποία φυλάσσονται σε κλειστά βιβλιοστάσια και δεν επιτρέπεται η είσοδος στο κοινό.

Για τη βιβλιογραφική επεξεργασία του υλικού της, το προσωπικό της χρησιμοποιεί τις «Θεματικές Επικεφαλίδες» της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδας, για την καταλογογράφηση τους «Αγγλοαμερικανικούς Κανόνες Καταλογογράφησης (AACR2)» και για την ταξινόμησή το «Διεθνές Δεκαδικό Σύστημα Ταξινόμησης Dewey (DDC)».

Εικ. 15
Εσωτερικός χώρος Κοβενταρείου βιβλιοθήκης
(Πηγή: e-scriptorum.blogspot.com)

6. Πολιτιστικός και κοινωνικός εξοπλισμός

Σημαντική είναι η παρουσία του πολιτιστικού εξοπλισμού. Με άξονα το συγκρότημα του Πολιτιστικού Κέντρου και του Δημοτικού Περιφερειακού Θεάτρου (ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ.Κ), καθώς και τις μουσικές σχολές του Δημοτικού Ωδείου οργανώνεται η πλούσια πολιτιστική ζωή του τόπου.

Ο Οργανισμός Αθλητισμού, Πολιτισμού και Νεολαίας του Δήμου Κοζάνης στηρίζει τον πολιτισμό με εξειδικευμένα και έμπειρα στελέχη και σε συνεργασία με τους υπόλοιπους πολιτιστικούς συλλόγους της πόλης διοργανώνει αξιόλογες εκδηλώσεις κατά τη διάρκεια όλου του χρόνου.

Ολόκληρη η περιοχή της Κοζάνης είναι ιδιαίτερα πλούσια σε παραδόσεις, ήθη και έθιμα τα οποία διατηρούνται με το πέρασμα των χρόνων μέσα από τη θρησκεία μας, τα πανηγύρια που διοργανώνονται στη μνήμη Αγίων της εκκλησίας μας και πολλά πολιτιστικά δρώμενα. Σημαντικό ρόλο στη διατήρηση και στη διάδοση της παράδοσης και της πολιτιστικής κληρονομιάς του Νομού Κοζάνης έχουν διαδραματίσει οι πολιτιστικοί σύλλογοι, οι οποίοι δραστηριοποιούνται στις πόλεις και στα χωριά.

α. Πολιτιστικοί σύλλογοι Κοζάνης

- α. Σύλλογος Ιεροψαλτών της Ιεράς Μητρόπολης Σερβίων και Κοζάνης «Ιάκωβος ο Ναυπλιώτης»
- β. Μεικτή Χορωδία Κοζάνης «Ελίμεια»
- γ. Σύλλογος Συναυλιών και Μορφωτικής Κίνησης Κοζάνης
- δ. Σύλλογος Μελών Βυζαντινής Χορωδίας Κοζάνης «Ο Άγιος Ραφαήλ»
- ε. Χορωδία Δωματίου Κοζάνης
- στ. Εύξεινος Λέσχη Ποντίων Κοζάνης
- ζ. Χορευτικός Όμιλος Ποντίων «Το Αντάμωμαν»
- η. Φιλοπρόοδος Σύλλογος Κοζάνης
- θ. Θεατρική Ομάδα «Οχληροί»
- ι. Κινηματογραφική Λέσχη Κοζάνης
- ια. Σύλλογος Εικαστικών Τεχνών (Σ.Ε.Τ) Κοζάνης
- ιβ. Σύνδεσμος Γραμμάτων και Τεχνών Νομού Κοζάνης
- ιγ. Σύλλογος Γυναικών Νομού Κοζάνης
- ιδ. Χορευτικός Όμιλος Κοζάνης
- ιε. Σύλλογος για τη Διαφύλαξη της Κοζανίτικης Παράδοσης «Κασμιρτζήδης»
- ιστ. Μορφωτικός-Πολιτιστικός και Αθλητικός Σύλλογος «Πλατάνια»
- ιζ. Πολιτιστικός Σύλλογος Αγίου Αθανασίου
- ιη. Πολιτιστικός Λαογραφικός Κοζάνης «Ου Φανός Πηγάδι του Κεραμαργιού»
- ιθ. Πολιτιστικός Σύλλογος Γιτιάς
- κ. Πολιτιστικός Σύλλογος Κοζάνης «Αριστοτέλης»
- κα. Πολιτιστικός Σύλλογος «Οι Μακεδνοί»
- κβ. Πολιτιστικός Σύλλογος «Μπουντανάθκα»
- κγ. Πολιτιστικός Σύλλογος «Πάυλος Μελάς»
- κδ. Πολιτιστικός - Λαογραφικός Σύλλογος «Η Κόζιανη»
- κε. Σύλλογος Αγίου Δημητρίου «Τα Παρταλόπλα»
- κστ. Σύλλογος Εκπολιτιστικός Μορφωτικός Φυσιολατρικός «Η Αλληλεγγύη»
- κζ. Σύλλογος Φίλων Κοβενταρείου Δημοτικής Βιβλιοθήκης Κοζάνης
- κη. Σύλλογος Γρεβενιωτών Κοζάνης «Ο Αιμιλιανός»
- κθ. Σύλλογος Ηπειρωτών Κοζάνης
- λ. Ένωση Κυπρίων Νομού Κοζάνης

α

β

Εικ. 16 (α, β)

Παραστάσεις του ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ Κοζάνης

(Πηγή: <http://2epal-kozan.koz.sch.gr/ergasia/index.php/el/poli1/pe19-20/ls.html>)

β. Έθιμα

Ιδιαίτερα γνωστές σε ολόκληρη την Ελλάδα είναι οι απόκριες στην Κοζάνη. Οι εκδηλώσεις ξεκινούν με χορούς και τραγούδια την Τσικνοπέμπτη, ακριβώς 12 ημέρες πριν από τη Μεγάλη Αποκριά. Την τελευταία εβδομάδα γίνεται ένα πραγματικό ξεφάντωμα από μεταμφιεσμένους και μη, οι οποίοι χορεύουν στο ρυθμό του τοπικού χορού «Έντεκα». Τη «Μεγάλη Αποκριά» διοργανώνεται η μεγάλη παρέλαση των αρμάτων, στην οποία κυριαρχεί το «Κοζανίτικο χιούμορ», η καυστική σατυρική διάθεση των συμμετεχόντων και η πνευματώδης κριτική για κάθε θέμα της επικαιρότητας. Το βράδυ της Αποκριάς, μετά την απογευματινή παρέλαση αρμάτων, ανάβουν σε όλες τις γειτονιές οι φανοί. Γύρω από τη φωτιά συνεχίζεται ολονύκτιο γλέντι με κοζανίτικα σκωπτικά και παραδοσιακά τραγούδια της Αποκριάς. Μαζί με τους ντόπιους μεζέδες προσφέρεται και άφθονο κρασί κοκκινέλι, φυσικά τοπικής παραγωγής. Εκτός όμως από την αποκριά άλλες εκδηλώσεις, οι οποίες λαμβάνουν χώρα στην Κοζάνη, είναι η ετήσια εμποροπανήγυρη «Νιάημερος» η οποία πραγματοποιείται την πρώτη Τρίτη του Οκτώβρη, καθώς και τα «Λασσάνεια» τα οποία πραγματοποιούνται στο τέλος του καλοκαιριού και περιλαμβάνουν θεατρικές παραστάσεις, συναυλίες και αθλητικούς αγώνες.

Έθιμα αναβιώνουν με τη βοήθεια του κόσμου και των πολιτιστικών συλλόγων και σε όλες τις Τοπικές Κοινότητες, οι οποίες συναποτελούν το Δήμο της Κοζάνης. Τα πιο χαρακτηριστικά είναι τα παρακάτω :

Εικ. 17

Αποκριά στην Κοζάνη

(Πηγή : http://panosloutraki.blogspot.gr/2012/02/blog-post_1608.html)

i. Κάλαντα του Λαζάρου

Το Σάββατο του Λαζάρου αναβιώνει στο Λιβαδερό Κοζάνης ένα παραδοσιακό έθιμο, το οποίο χρήζει ιδιαίτερης μνείας. Είναι τα κάλαντα του Λαζάρου, ένα έθιμο πανάρχαιο που σχετίζεται με την αναγέννηση της φύσης και την ανανέωση της ζωής. Το Σάββατο του Λαζάρου κορίτσια από το χωριό αμέσως μετά το τέλος της Θείας Λειτουργίας, ντυμένα με παραδοσιακές τοπικές ενδυμασίες, επισκέπτονται όλα τα σπίτια του χωριού και τραγουδούν τα κάλαντα.

ii. Ο Κλήδονας

Ο Κλήδονας είναι μία από τις γιορτές, οι οποίες ανοίγουν τον εορταστικό κύκλο των μεγάλων πανηγυριών και θρησκευτικών εορτών του καλοκαιριού και γιορτάζεται παραδοσιακά στις 24 Ιουνίου, ανήμερα του Άϊ-Γιάννη

iii. Λαζαρίνες

Ένα από τα πιο παλιά έθιμα που αναβιώνουν στην Αιανή, αλλά και στα γύρω χωριά με διάφορες παραλλαγές είναι οι Λαζαρίνες στο οποίο παίρνουν μέρος μόνο γυναίκες. Το έθιμο ξεκινά την Κυριακή του «φτωχολάζαρου» όταν οι Λαζαρίνες αποφασίζουν που θα κάνουν το κονάκι και αρχίζουν πρόβες στα λαζαριάτικα τραγούδια.

Την Πέμπτη, πριν του Λαζάρου, πηγαίνουν τα υλικά για τα νηστίσιμα φαγητά τα οποία θα μαγειρέψει η νοικοκυρά του κονακιού. Ανήμερα του Λαζάρου οι Λαζαρίνες, ντυμένες με τις παραδοσιακές πολύχρωμες φορεσιές, γυρνούν στα σπίτια του χωριού λέγοντας το ανάλογο τραγούδι για το κάθε σπίτι που επισκέπτονται, παίνευνοντας τους νοικοκυραίους και ξεκινώντας πάντα από το σπίτι του παππά. Αμέσως μετά συγκεντρώνονται στην πλατεία του χωριού όπου τραγουδούν και χορεύουν τους ιδιόμορφους τοπικούς χορούς. Το έθιμο τελειώνει την Κυριακή των Βαΐων.

Εικ. 18

Λαζαρίνες

(Πηγή: <http://www.agro-tour.net/web/guest/8/~/-/topicarts/print/47165/272/215>)

iv. Οι φανοί στην Κοζάνη

Οι φανοί είναι είναι γιορτή και ξεφάντωμα γύρω από το βωμό της αποκριάτικης εορταστικής πυράς με φαγοπότι και οиноποσία, τραγούδι, χορό και αθυροστομία χωρίς όρια.

Προέρχεται από τη λέξη «φαίνω» που σημαίνει φαίνομαι από μακριά. Παιδί πανάρχαιων εθίμων με λατρευτικό και μαγικό χαρακτήρα, το οποίο κατόρθωσε να επιβιώσει μέσα στο χρόνο αλλάζοντας το περίβλημά του και κρατώντας την ουσία του.

Πολλοί συγχέουν το «φανό» με τον Καρνάβαλο και το καρναβάλι, αλλά δεν υπάρχει καμιά σχέση μεταξύ τους. Το καρναβάλι στις διάφορες πόλεις της Ελλάδας είναι πιστή αντιγραφή του καρναβαλιού της Βενετίας και των άλλων ευρωπαϊκών πόλεων.

Ο «φανός» είναι κάτι τελείως πρωτότυπο και ιδιότυπο. Απαιτεί προετοιμασία και οργάνωση η οποία συσπειρώνει τη γειτονιά και οδηγεί σε σχέσεις ζεστές και πολύτιμες, ιδιαίτερα σε εποχές απομόνωσης σαν τη σημερινή. Είναι ανοικτός σε όλους και στηρίζεται στη συμμετοχή. Δεν προσφέρεται για ψυχρή παρατήρηση. Η ιδιομορφία του και η αίγλη του κορυφώνεται την Κυριακή της Μεγάλης Αποκρίας, όταν ανάβουν οι «φανοί» στις γειτονιές και τριγύρω τραγουδούν και χορεύουν οι χορευτές. Έτσι δείχνει μια εικόνα η οποία θυμίζει πολύ ανάλογες πολεμικές εορτές της αρχαίας Ελλάδας και σε τέτοιο σημείο μάλιστα ώστε να ισχυριζόμαστε αδίστακτα ότι ο σημερινός χορός του «φανού» είναι η συνέχεια του «Πυρρίχιου χορού» των αρχαίων Ελλήνων.

Ο «φανός» ανάβει κατά τις 8 το βράδυ της μεγάλης Αποκρίας και αμέσως ξεκινά το τραγούδι και ο χορός γύρω του.

Το κέφι αρχίζει να ανεβαίνει σιγά - σιγά και καμιά ώρα αργότερα, καθώς το κρασί και τα κιχιά κυκλοφορούν και ζεσταίνουν πνεύμα και πόδια, οι κύκλοι γύρω από το βωμό μεγαλώνουν και πληθαίνουν.

Κάθε γειτονιά πασχίζει να παρουσιάσει τον καλύτερο και περισσότερο φανταχτερό «φανό», με τους πιο καλλίφωνους τραγουδιστάδες και τους πιο νόστιμους μεζέδες. Εκεί ο αρχηγός (ο πρώτος) του «φανού» κερνά σε όλους κρασί με την κολοκύθα, την οποία γεμίζει από τα βαένια και μεζέδες στο πινάκι. Κατόπιν τους τραβά με ιδιαίτερο ζήλο στο χορό. Τα τραγούδια διαδέχονται το ένα το άλλο, άλλοτε γρήγορα και πολυφωνικά και άλλοτε βαριά και μονότονα σε χρόνο αργό και συρτό.

Το γλέντι κρατά μέχρι τις πρώτες πρωινές ώρες. Όταν σβήνουν το «φανό» πολλοί μαζεύουν στάκτη και την σκορπούν στο βιό (χωράφια, αμπέλια, καλλιέργειες) για να αυγατίσει η σοδειά.

Εικ. 19
Φανός στην κεντρική πλατεία Δημαρχείου
(Πηγή : <http://www.thessnews.gr/?p=25722>)

ν. Μωμόγεροι

Οι «Μωμόγεροι είναι ένα ποντιακό λαϊκό δρώμενο το οποίο λαμβάνει χώρα το 12ήμερο «Χριστούγεννα-Πρωτοχρονιά-Θεοφάνια» με ευχετηριακό χαρακτήρα στα περισσότερα χωριά που αποτελούν το Δήμο της Κοζάνης, μιας και είναι όλα προσφυγικά χωριά από τη Μικρά Ασία και τον Πόντο.

Οι ρίζες του εθίμου ευρίσκονται στους προχριστιανικούς χρόνους, αλλά οι Πόντιοι έδωσαν αργότερα χριστιανικό χαρακτήρα.

Η ονομασία του δρώμενου προέρχεται από τις λέξεις μίμος ή μώμος, αλλά και γέρος. Στο έθιμο οι λέξεις αυτές συνδέονται με τις μιμητικές κινήσεις των πρωταγωνιστών-γερόντων.

Στο δρώμενο αυτό παρουσιάζεται η αναγέννηση της φύσης με την αλλαγή του νέου έτους και έχει σκοπό σάτιρας. Στο δρώμενο αναπαρίσταται η ιστορία του «Κιτί Γοτσά».

Στο έθιμο αυτό παραδοσιακά μέρος των συμμετεχόντων φορούν τομάρια ζώων όπως λύκων και τράγων, ενώ άλλοι ντύνονται με στολές ανθρώπων οπλισμένων με σπαθιά και έχουν την μορφή γεροντικών προσώπων. Το δρώμενο λαμβάνει χώρα όπου ο θίασος παραδοσιακά τριγυρνά στις αυλές των σπιτιών. Στο δρώμενο οι πρωταγωνιστές είναι τρεις. Αυτοί είναι ο γέρος Κιτί Γοτσά, η νύφη και ο «αράπης».

Η αλλαγή του χρόνου και η αναγέννηση της φύσης συμβολίζεται με τη νύφη η οποία φλερτάρει με τον νέο (ο νέος είναι ο χαρακτήρας «αράπης»). Στο δρώμενο εναλλάσσεται η απαγωγή της νύφης από τον νέο «αράπη» με τον γέρο Κιτί Γοτσά.

Εικ.20
Έθιμο «Μωμόγερον»
(Πηγή : <http://www.momoyeroi.com/>)

γ. Εκκλησίες της Κοζάνης

Η πόλη της Κοζάνης με την πλούσια και θρησκευτική παράδοση υπάγεται εκκλησιαστικά στην Ιερά Μητρόπολη Σερβίων και Κοζάνης, η οποία είναι μια από τις παλαιότερες επισκοπές της Δυτικής Μακεδονίας (4^{ος} αιώνας). Στη Μητρόπολη η οποία εδρεύει στην Κοζάνη υπάγονται 94 ενοριακοί ναοί, 8 παρεκκλήσια, 351 εξωκλήσια, 54 ναοί κοιμητηρίων και 5 μοναστηριακοί ναοί εκ των οποίων οι 3 είναι ανδρών και 2 γυναικών.

Με έδρα την Κοζάνη λειτουργεί η «Επισκοπή» υπό τον τίτλο «Σερβίων και Κοζάνης» από το 1745 ως το 1882. Το 1882 επί Επισκόπου Ευγενίου με πράξη του Οικουμενικού Πατριαρχείου, υπό τον Οικουμενικό Πατριάρχη Ιωακείμ Γ', προήχθη η Επισκοπή σε «Μητρόπολη Σερβίων και Κοζάνης» και ο Επίσκοπος Ευγένιος σε Μητροπολίτη και υπήχθη πλέον απ' ευθείας στο Οικουμενικό Πατριαρχείο.

Ο μεγαλύτερος σε έκταση ναός της πόλης, ο οποίος ανεγέρθηκε το 1664 και ευρίσκεται στην κεντρική πλατεία, είναι του Αγίου Νικολάου ο οποίος είναι και η Μητρόπολη.

Το κτιριακό συγκρότημα της ενορίας του Αγίου Νικολάου αποτελείται εκτός από τον κυρίως ναό τον Ιερό Ναό Αγίου Νικολάου, από το καμπαναριό, από το γραφείο των ιερέων, από τους αποθηκευτικούς χώρους και από την έκθεση χριστιανικού βιβλίου. Όλα αυτά ευρίσκονται μέσα στο περίβολο του Αγίου Νικολάου.

Ο ρυθμός του ναού είναι τρίκλιτη βασιλική και καμαροσκέπαστη με δίρριχτη στέγη με πλάκες και κεραμίδια. Έχει πρόναο και νεώτερες πλαϊνές επεκτάσεις. Στα δύο κλίτη του ναού έχει δύο παρεκκλήσια, του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου και της Παναγίας. Ο φωτισμός του ναού είναι λίγος και υποβλητικός (λόγω του γεγονότος ότι τα παράθυρα είναι πολύ μικρά) δίνοντας στον προσκυνητή το αίσθημα της βαθείας κατάνυξης και του μυστηρίου που συντελείται επί του ιερού θυσιαστηρίου. Το τέμπλο του ναού είναι περίτεχνο ξυλόγλυπτο καλυμμένο με φύλλα χρυσού, όπως επίσης ο άμβωνας, ο δεσποτικός θρόνος και το κιβώριο της Αγίας Τράπεζας. Οι αγιογραφίες του Ναού είναι έργο των αδελφών Νικόλαου και Θεόδωρου και είναι του έτους 1730.

Το μεγαλύτερο μέρος του ναού είναι κάτω από την επιφάνεια του εδάφους, όπως και όλοι οι ναοί της περιόδου της Τουρκοκρατίας, διότι τότε οι Τούρκοι δεν επέτρεπαν την ανέγερση μεγάλων χριστιανικών ναών έτσι ώστε να μην είναι στο ίδιο επίπεδο ο σταυρός με το μουσουλμανική ερυθρά ημισέληνο. Στο πλαίσιο αυτών των απαγορεύσεων ήταν και η χρήση των καμπανών με αποτέλεσμα το 1728, που δόθηκε Σουλτανικό φερμάνι για τη χρήση ξύλινων και σιδερένιων μόνο σήμαντρων, οι Κοζανίτες να έχουν ως διακαή τους πόθο την απελευθέρωση και την χαρούμενη κρούση τους. Το καμπαναριό σύμφωνα με την κτητορική του επιγραφή κτίσθηκε το 1855. Έχει ύψος 26 μέτρα και σήμερα αποτελείται από 7 ορόφους, τρούλο και τετράπλευρο ρολόι. Ο ναός πανηγυρίζει τη μνήμη του Αγίου Νικολάου, επισκόπου Μύρων της Λυκίας, στις 6 Δεκεμβρίου με τη συμμετοχή όμορων Αρχιερέων και πλήθους Κοζανιτών οι οποίοι έρχονται από τα πέρατα της οικουμένης για να τιμήσουν τον προστάτη τους Άγιο. Το 1926 με Προεδρικό Διάταγμα ο Ναός ανακηρύχθηκε διατηρητέο ιστορικό και αρχαιολογικό μνημείο.

Η τρίτη παλαιότερη εκκλησία της Κοζάνης μετά τον Άγιο Δημήτριο και τους Αγίους Αναργύρους είναι το εξωκλήσι της Παναγίας της Ζωοδόχου Πηγής, το οποίο κτίσθηκε πριν από τον 18^ο αιώνα, ενώ έχει ευρεθεί ένα φερμάνι που επέτρεπε την επισκευή του Ναού μαζί με τον Ιερό Ναό των Αγίων Αναργύρων, άρα προϋπήρχε του Αγίου Νικολάου (1662) και λειτουργούσε για τις ανάγκες των κτηνοτρόφων και των γεωργών της Κοζάνης.

Στην αρχή κτίσθηκε ένα προσκυνητάρι εκεί επειδή στο χώρο που κτίσθηκε το πρώτο κτίσμα ευρέθηκε μικρή παράσταση της τιμώμενης και ανάβλυζε αγίασμα, πηγή την οποία έχουν συμπεριλάβει μέσα στο χώρο της εκκλησίας με τις μεταγενέστερες επεκτάσεις της.

Τα νεώτερα χρόνια λειτουργεί σαν εξωκλήσι υπαγόμενο στην ενορία Αγίου Κωνσταντίνου. Πανηγυρίζει εκτός του Δεκαπενταύγουστου, την Κυριακή της Διακαινεσίμου, στις 8 Σεπτεμβρίου (στο γενέθλιο της Παναγίας), στις 21 Νοεμβρίου (στα Εισόδια της Θεοτόκου) και σε άλλες Θεομητορικές εορτές. Γίνεται Θεία Λειτουργία κάθε Πέμπτη και σήμερα υπάγεται στην ενορία του Αγίου Αθανασίου. Το εξωκλήσι της Παναγίας της Ζωοδόχου Πηγής ευρίσκεται στα νότια της Κοζάνης.

Εικ. 21
Ιερός Ναός Αγίου Νικολάου
(Πηγή : <http://www.dimosypsilanti.gr.html>)

δ. Μουσεία

ι. Ιστορικό Λαογραφικό Μουσείο

Στην Κοζάνη το 1969 δημιουργήθηκε το Ιστορικό Λαογραφικό Μουσείο της πόλης, το οποίο είναι δημιούργημα του Συνδέσμου Γραμμάτων και Τεχνών. Έχει σαν σκοπό την περισυλλογή, τη διάσωση και την προβολή των θησαυρών της πολιτιστικής κληρονομιάς του Νομού, όπως επίσης και τη διάσωση του φυσικού περιβάλλοντος.

Οι συλλογές του Μουσείου μεταστεγάστηκαν από την ημέρα της ιδρύσεώς του τέσσερις φορές σε διάφορα μισθωμένα κτίρια. Η κατάσταση αυτή δεν μπορούσε να συνεχισθεί και για τον λόγο αυτό ο Σύνδεσμος μερίμνησε και ανήγειρε ιδιόκτητο κτίριο, κατάλληλο για το σκοπό αυτό. Σε οικόπεδο το οποίο παραχώρησε ομόφωνα το Δημοτικό Συμβούλιο Κοζάνης στην οδό Ίωνος Δραγούμη όπου ήταν τα παλιά λουτρά και με δωρεές ιδιωτών, οργανισμών και συλλόγων και με την οικονομική αρωγή της Πολιτείας ο Σύνδεσμος ανήγειρε με αυτεπιστασία, στην περίοδο 1980–1983, τετράωρο κτίριο με υπόστεγο και υπόγειους βοηθητικούς χώρους. Τα εγκαίνια του Μουσείου έγιναν την 10^η Οκτωβρίου 1987.

Το 1992 ανεγέρθηκε νέο πεντάωρο κτίριο στο συνεχόμενο με το Μουσείο οικόπεδο, δωρεάς Σωκράτη Μπλιούρα και Κώστα Βρέλλα. Τα δύο κτίρια συνδέονται με υπόγεια στοά και υπόστεγο.

Το κτίριο έχει ύψος 19 μέτρα και η μορφή του εξωτερικά εκφράζει την παραδοσιακή αρχιτεκτονική της Δυτικής Μακεδονίας. Στο εσωτερικό του το κτίριο έχει μια εντελώς μοντέρνα μορφή. Το ισόγειο αποτελεί την εσωτερική αυλή όπου υπάρχουν ο φούρνος και το πηγάδι. Οι άλλοι όροφοι χωρίζονται σε δύο επίπεδα με υψομετρική διαφορά 1.5μέτρο το καθένα, με αποτέλεσμα να σχηματίζονται 6 όροφοι οι οποίοι επικοινωνούν άμεσα μεταξύ τους με το κλιμακοστάσιο γύρω από ένα αίθριο της εσωτερικής αυλής. Έτσι ο επισκέπτης σε όποιο σημείο και αν βρίσκεται έχει μπροστά του μια πανοραμική εικόνα όλων των ορόφων και των εκθεμάτων.

Εικ. 22

Ιστορικό Αρχαιολογικό Μουσείο

(Πηγή : <http://www.travelstyle.gr/portal/gr/galleries.php?action=view&id=812>)

ii. Ιστορικά μουσεία

Ανά το Δήμο έχουν δημιουργηθεί και άλλα σημεία ιστορικής μνήμης στα οποία έχουν συγκεντρωθεί και συνεχίζουν να συγκεντρώνονται στοιχεία για την ιστορία της περιοχής όπως :

- **Αρχαιολογικό Μουσείο Αιανής:** Αυτό καταλαμβάνει έκταση 4.000 στρεμμάτων. Στη συλλογή του περιλαμβάνονται τα ευρήματα της αρχαίας πόλης της Αιανής και της γύρω περιοχής. Με την πλέον ανεπτυγμένη υλικοτεχνική υποδομή, με εργαστήρια αρχαιομετρικών ερευνών και ανθρωπολογικών μελετών και στελεχωμένο με εξαιρετικούς επιστήμονες και συντηρητές, το Μουσείο Αιανής είναι συγχρόνως και Κέντρο Πολιτισμού. Μια ζωντανή κιβωτός πολιτισμού η οποία φέρνει σε επαφή τον επισκέπτη με τον ιστορικό και αρχαιολογικό πλούτο της Αιανής. Εδώ φυλάσσονται τα σημαντικά αρχαιολογικά ευρήματα τα οποία συνεχώς έρχονται στο φως με τη συστηματική αρχαιολογική έρευνα, ιδιαίτερα μετά το 1983. Τα ευρήματα αυτά, αληθινά κομψοτεχνήματα, μαρτυρούν την μακρότατη εξέλιξη της τέχνης η οποία είναι η κοινή με την τέχνη και τον πολιτισμό της Νότιας Ελλάδας, γεγονός το οποίο αποδεικνύει την ενότητα της ελληνικής φυλής.

Εικ. 23

Αρχαιολογικός χώρος Αιανής

Πηγή : (http://www.travelmagic.gr/magictavel/show_business/9656)

Εικ. 24

Εκθέματα του μουσείου της Αιανής

Πηγή : (<http://www.typologos.com/%CE%B7>)

- **Υπαίθριος Αρχαιολογικός Χώρος Αιανής:** Η αρχαία πόλη της Αιανής τοποθετείται στη θέση Μεγάλη Ράχη σε απόσταση 1.500 μέτρων από την έξοδο της σύγχρονης πόλης. Οι ανασκαφές έχουν φέρει στο φως τρία μεγάλα δημόσια κτίρια και πολλές ιδιωτικές κατοικίες. Σε κοντινή απόσταση από την αρχαία πόλη ευρίσκεται η «Νεκρόπολη» με εκτεταμένα νεκροταφεία, από την ύστερη εποχή του χαλκού μέχρι

τα υστεροελληνικά χρόνια. Τα πλούσια κτερίσματα των ασύλητων λακοειδών τάφων εμφανίζουν μοναδική ποιότητα και αισθητική, στοιχεία που μαρτυρούν το υψηλό πολιτισμικό επίπεδο της περιοχής.

- **Μουσείο Σύγχρονης Τοπικής Ιστορίας:** Εγκαινιάσθηκε την Τετάρτη 20 Σεπτεμβρίου 2006 το Μουσείο Σύγχρονης Τοπικής Ιστορίας που ίδρυσε ο Δήμος Κοζάνης και η Εταιρεία Διάσωσης Ιστορικών Αρχείων σε συνεργασία με τις τοπικές αντιστασιακές οργανώσεις. Εδώ και αρκετές δεκαετίες η προηγούμενη γενιά έπαψε να μεταδίδει στην επόμενη τη γνώση και τη στάση της για τον κόσμο. Ένας πολιτισμικός παγκοσμιοποιημένος οδοστρωτήρας πλήττει καίρια την πρόσληψη της ιστορικής γνώσης και επομένως τη δημιουργία της συνείδησης. Δε γνωρίζουμε, ιδίως οι νέοι, τη νεώτερη και σύγχρονη ιστορία του τόπου μας, την τρομακτική για τις επιπτώσεις της δεκαετία του 1940 και κυρίως τα κατορθώματα των αγωνιστών της Εθνικής Αντίστασης στη Δυτική Μακεδονία, αλλά και τις συμφορές του λαού.
- **Αρχαιολογικό Μουσείο Κοζάνης :** Το Μουσείο στεγάζεται σε νεοκλασσικό κτίριο, γνωστό ως Παναγιωτίδειο Αρχοντικό, δωρεά του Δήμου Κοζάνης στην Αρχαιολογική Υπηρεσία. Έχουν γίνει εργασίες αποκατάστασης του κτιρίου και προσωρινά είναι μη επισκέψιμο. Στις συλλογές του Μουσείου περιλαμβάνονται ευρήματα προϊστορικών μέχρι παλαιοχριστιανικών χρόνων από διάφορες θέσεις του νομού Κοζάνης.
- **Μουσείο Μακεδονικού Αγώνα :** Το Μουσείο Μακεδονικού Αγώνα είναι κτισμένο στο όρος Βούρινος, κοντά στο χωριό Χρώμιο και σε απόσταση 12 χιλιομέτρων από την Αιανή. Ο επισκέπτης μπορεί να γνωρίσει την ιστορία του Μακεδονικού Αγώνα, τα εκθέματα της αντίστοιχης περιόδου και τα ιστορικά στοιχεία και ντοκουμέντα τα οποία σχετίζονται με την επανάσταση του 1878. Σύντομα θα λειτουργήσουν και οι ξενώνες δίδοντας τη δυνατότητα διανυκτέρευσης στους επισκέπτες.

Εικ. 25

Μουσείο Μακεδονικού Αγώνα

(Πηγή: http://www.golden-greece.gr/politismos/mouseio_makedonomaxon_kozani.html)

- **Αρχοντικό Λασσάνη :** Το αρχοντικό ήταν κτισμένο μέσα σε μία μεγάλη ιδιοκτησία, προστατευμένη από μία υψηλή πέτρινη μάνδρα. Η κατοικία έχει έναν εσωστρεφή χαρακτήρα, ο οποίος καθορίζεται από την ανάπτυξη της γύρω από μία μικρή πλακόστρωτη αυλή. Μία ημιυπαίθρια μεταβατική ζώνη από την ιδιωτική αυλή προς το εσωτερικό της κατοικίας διαμορφώνεται από το χαγιάτι που λειτουργεί σαν ουσιώδες συστατικό της κατοικίας. Από το χαγιάτι πραγματοποιείται η προσπέλαση, των εσωτερικών χώρων, επειδή δεν υπάρχει κεντρική είσοδος. Στο ισόγειο, όπου διημέρευε η οικογένεια κατά τους

χειμερινούς μήνες, υπάρχουν δύο κύριοι χώροι. Ένας είναι για την υποδοχή των ξένων, ο καλός ή μπας οντάς και ένας είναι καθημερινός χώρος, το χειμωνιάτικο. Δύο βοηθητικοί χώροι, μία μεγάλη αποθήκη, ο μαγαζές και ένα κελάρι συμπληρώνουν το ισόγειο.

Στον όροφο όπου διημέρευε ή οικογένεια κατά τούς καλοκαιρινούς μήνες υπήρχαν δύο οντάδες, ένα κελάρι και ένας καλοκαιρινός χώρος υποδοχής ξένων.

Ο χώρος αυτός ανοιγόταν ανατολικά προς την εσωτερική αυλή και προς το νότο με ένα σαχνισί. Από τον προσανατολισμό προέρχεται ή ονομασία ηλιακός ή ντηλιακός αυτού του ευχάριστα διακοσμημένου χώρου.

Ένα μεγάλο θολωτό υπόγειο κατά την ανατολική προέκταση της κάτοψης, προσπελάσιμο από την αυλή, χρησίμευε για την αποθήκευση αγροτικών προϊόντων και σαν κρυψώνας σε ώρα κινδύνου.

Εικ. 26

Αρχοντικό Λασσάνη

(Πηγή: <http://www.panoramio.com/photo/88566195>)

Δ. Τοπογραφικά στοιχεία

Η πόλη της Κοζάνης γεωγραφικά ανήκει στη Δυτική Μακεδονία. Ευρίσκεται στα ανατολικά της Δυτικής Μακεδονίας σε υψόμετρο 720 μέτρων και καταλαμβάνει κυρίως το νότιο τμήμα της με έκταση 3.516 τετραγωνικά χιλιόμετρα.

Είναι το σταυροδρόμι όπου συναντάται η Ήπειρος με τη Μακεδονία και τη Θεσσαλία. Απλώνεται από τα ανατολικά της Πίνδου έως το Βέρμιο και από τη λίμνη Βεγορίτιδα ως τα Πιέρια και τα Καμβούνια όρη.

Όλος ο χώρος είναι ένα σύμπλεγμα από βουνά με κοιλάδες εύφορες, στις οποίες ευρίσκονται κτισμένες όμορφες πόλεις και γραφικά χωριά.

Το μεγαλύτερο μέρος της πόλης καλύπτεται από ορεινές και ημιορεινές εκτάσεις παρθένας ομορφιάς και φυσικού κάλλους αφού η πόλη είναι κτισμένη ανάμεσα στις οροσειρές του Βερμίου, του Μπούρινου και των Πιερίων ορέων. Οι τρεις ορεινοί όγκοι προσφέρουν πλούσια δάση, χλωρίδα και πανίδα επιστημονικού ενδιαφέροντος, ενώ το ελατόδασος, τα καταφύγια του Μπούρινου και η σπάνιας ομορφιάς φύση του Βερμίου ενδείκνυνται για πεζοπορικές και φυσιολατρικές εκδρομές.

Ο Μπούρινος μάλιστα, εξαιτίας της οικολογικής σημασίας του και της μοναδικής βιοποικιλότητάς του, έχει ενταχθεί στο πρόγραμμα NATURA 2000 του Ευρωπαϊκού Δικτύου Ειδικών Ζωνών Διατήρησης.

Το Βέρμιο διαχωρίζεται από τα Πιέρια όρη από το φυσικό υδάτινο σύνορο το οποίο είναι ο ποταμός Αλιάκμονας. Σε αυτό το φυσικό σύνορο οφείλεται η ποικιλία στα τοπία που προσφέρει η Κοζάνη αφού οι επισκέπτες έχουν και άλλες επιλογές, πέραν των ορεινών όγκων, για να επισκεφθούν.

Πιο συγκεκριμένα ο Αλιάκμονας και οι παραπόταμοί του διασχίζουν την πόλη της Κοζάνης. Από ένα φράγμα στον ποταμό, το οποίο κατασκευάστηκε το 1973, δημιουργήθηκε η τεχνητή λίμνη Πολυφύτου, κομμάτι ενός από τους σπουδαιότερους υδροηλεκτρικούς σταθμούς της χώρας. Τη λίμνη, η οποία είναι μια από τις μεγαλύτερες τεχνητές λίμνες της χώρας, τη διασχίζει η «Υψηλή Γέφυρα Σερβίων».

Η λίμνη και η ευρύτερη έκταση που καλύπτει ο Αλιάκμονας είναι σημαντικός βιότοπος για αρπακτικά και μεταναστευτικά πουλιά, τα οποία ευρίσκουν εκεί τροφή και καταφύγιο.

Η μεγαλύτερη πεδινή έκταση είναι αυτή της λεκάνης της Πτολεμαΐδας, ενώ μικρότερες πεδινές εκτάσεις εκτείνονται από την πόλη της Κοζάνης προς την περιοχή του Αλιάκμονα. Ο Αλιάκμονας δεσπόζει στο Βόιο, ενώ στο μέσο του διαμορφώθηκε τεχνητή λίμνη η οποία στο Νομό Κοζάνης εκτείνεται από την περιοχή του Βελβεντού και των Σερβίων έως και την περιοχή της Αιανής.

Ο Νομός Κοζάνης, όπως και η υπόλοιπη Δυτική Μακεδονία, υπήρξε χώρος μεγάλων γεωλογικών αλλαγών. Περίπου 60 εκατομμύρια χρόνια πριν, η σύγκρουση της ευρωπαϊκής με την αφρικανική ωκεάνια πλάκα οδήγησε στη κατάκλυση του χώρου και τη δημιουργία μιας νέας θάλασσας η οποία εκτείνονταν από την Αδριατική έως τη Θεσσαλική πεδιάδα.

Νέες γεωλογικές αλλαγές οδήγησαν στην απόφραξη της λεκάνης, στα υπολείμματα όμως της οποίας υπήρχε μεγάλη ανάπτυξη της χλωρίδας και της πανίδας. Στη λεκάνη της Πτολεμαΐδας – Κοζάνης ιζήματα άρχισαν να αποτίθενται πριν από 13 εκατομμύρια χρόνια. Μέσα σε αυτά παρεμβάλλονται λιγνιτικοί ορίζοντες των οποίων ο σχηματισμός συντελείται με τη διαδικασία της ανθρακογένεσης. Περιέχει λιγνίτη σε τεράστιες ποσότητες, ξυλίτη, αμίαντο, χρωμίτη, χουντίτη και ποικιλία κοιτασμάτων μαρμάρου.

Οι δασικές εκτάσεις (συμπεριλαμβανομένου και των βοσκοτόπων) στο Νομό Κοζάνης έχουν επιφάνεια 2.250.000 στρέμματα από τα οποία 323.500 στρέμματα καλύπτονται από υψηλά παραγωγικά δάση. Η δραστηριότητα των Δασικών Υπηρεσιών του Νομού Κοζάνης

(Κοζάνης - Τσοτυλίου) εκτός από την εκμετάλλευση των δασών εκτείνεται και σε άλλους τομείς όπως στην προστασία των δασών, των δασικών εκτάσεων και του θηραματικού πλούτου.

Εικ.27
Τοπογραφική θέση της πόλης της Κοζάνης.
(Πηγή: <http://www.athinorama.gr/travel/greece/destination.>)

Ε. Κλίμα

Το κλίμα της Κοζάνης είναι ηπειρωτικό με βαρύ και ξηρό χειμώνα με αρκετές χιονοπτώσεις και θερμό καλοκαίρι. Δροσερό όμως καταφύγιο προσφέρουν αρκετοί γραφικοί οικισμοί της περιοχής.

Τους περισσότερους μήνες του χρόνου στην ευρύτερη περιοχή του Νομού Κοζάνης επικρατούν χαμηλές θερμοκρασίες και αυτός είναι ένας από τους λόγους για τους οποίους στα περισσότερα ορεινά χωριά δεν ευδοκιμούν πολλά είδη φυτών.

Πίνακας 1
Μέσες καταγεγραμμένες θερμοκρασίες.
(Πηγή: <http://el.wikipedia.org/wiki/>)

Μήνας	Ιαν	Φεβ	Μαρ	Απρ	Μαι	Ιουν	Ιουλ	Αυγ	Σεπ	Οκτ	Νοε	Δεκ
Μέση Υψηλή Θερμοκρασία °C	6	8	11	17	20	25	29	27	25	18	13	6
Υψηλότερη καταγεγραμμένη θερμοκρασία °C	18	18	21	27	30	36	37	35	31	27	25	16
Μέση χαμηλή θερμοκρασία °C	-1	0	1	6	10	13	16	16	13	8	4	0
Χαμηλότερη καταγεγραμμένη θερμοκρασία	-24	-8	-11	-5	2	7	11	7	7	-2	-5	-16

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II. ΑΣΤΙΚΟ ΠΡΑΣΙΝΟ

Για την διαμόρφωση μιας καλύτερης ποιότητας ζωής πρωταρχικό ρόλο παίζει η ποιότητα του περιβάλλοντος για την οποία σημαντικό και καθοριστικό ρόλο έχει το πράσινο, δηλαδή τα διάφορα φυτικά είδη τα οποία με διάφορους χρωματισμούς ανθέων και φύλλων, σχήμα, πυκνότητα, μυρωδιές και ανθοφορία αποτελούν το σημαντικότερο στοιχείο το οποίο έχουν ανάγκη οι πόλεις.

Η έννοια «αστικό πράσινο», σύμφωνα με ένα ορισμό από διεθνείς συναντήσεις σχετικών επιστημόνων, αναφέρεται στον ελεύθερο χώρο, ανεξάρτητα από το εμβαδόν του, δομημένου με κριτήρια οικολογικά, λειτουργικά και αισθητικά από τεχνητά και κυρίως από φυσικά υλικά (χώμα, φυτά, βράχους, ξύλο, νερό, χρώματα) συνδεδεμένα αρμονικά μεταξύ τους και συντηρούμενα σε ένα σύστημα το οποίο δεν συγκρούεται με άλλες λειτουργίες.

Ακόμα ο όρος «αστικό πράσινο» προσδιορίζει την εικόνα την οποία εμφανίζει σήμερα κάθε πόλη με τα κτίρια, τους δρόμους και τα πάρκα της, καθώς και τις περιβαλλοντικές συνθήκες που επικρατούν σε αυτήν και οι οποίες είναι απόρροια του μικροκλίματος της κυκλοφορίας πεζών και σχημάτων και της εμπορικής και βιομηχανικής αναπτύξεως της.

A. Πλεονεκτήματα

Οι δυνατότητες του πρασίνου είναι ποικίλες. Το πράσινο μπορεί όχι μόνο να παρέχει οξυγόνο, αλλά και να μεταβάλει το κλίμα μιας περιοχής. Με την εκλογή και την τοποθέτηση κατάλληλων φυτών βοηθάμε σημαντικά στην ανάπτυξη ενός ευχάριστου αστικού περιβάλλοντος, ελαφρώνοντας τις πιέσεις και το άγχος. Πρωτεύοντα και κύρια στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος είναι τα φυτικά είδη. Αυτά είναι χαμηλά, μέτρια, υψηλά σε διαφορετικές μορφές και σχήματα με διάφορους τόνους και χρωματισμούς, με διαφορετική υφή, πυκνότητα, μυρωδιά και ανθοφορία. Αυτά εκφράζουν το σημαντικότερο στοιχείο του φυσικού περιβάλλοντος το οποίο έχει ανάγκη μια πόλη.

Τα πλεονεκτήματα του αστικού πρασίνου είναι τα εξής :

- 1. Περιορισμός ατμοσφαιρικής ρύπανσης:** Επιφάνεια φυλλώματος 25m^2 μπορεί να καλύψει τις ανάγκες μιας ημέρας σε οξυγόνο για έναν άνθρωπο. Γενικά σε μια επιφάνεια πρασίνου ενός εκταρίου η οποία περιλαμβάνει δένδρα, θάμνους και χλόη αποδίδονται 600kg O_2 σε 12 ώρες, ενώ δεσμεύονται 900kg CO_2 . Ανάλογες ζώνες πρασίνου περιορίζουν κατά 45% τους αέριους ρυπαντές από οξείδια C, N και S, τους βασικότερους ρύπους οι οποίοι συναντώνται στα πολεοδομικά συγκροτήματα. Μια επιφάνεια πρασίνου δημιουργεί ρεύματα αέρα τα οποία εξουδετερώνουν εν μέρει το φράγμα της θερμοκρασιακής αναστροφής η οποία παγιδεύει τη ρύπανση.
- 2. Επίδραση στις συνθήκες μικροκλίματος:** Τα φύλλα των δένδρων συγκρατούν, αντανakλούν, απορροφούν και μεταβιβάζουν ηλιακή ακτινοβολία. Ένα δένδρο, με επάρκεια νερού, διοχετεύει καθημερινά στην ατμόσφαιρα μέχρι 400λίτρα νερό με μορφή υδρατμών. Σε συνθήκες καύσωνα το κατάλληλο αστικό πράσινο μπορεί να μειώσει τη θερμοκρασία μέχρι και 5°C .
- 3. Εμπλουτισμός υδροφόρου ορίζοντα:** Όταν δεν υπάρχει βλάστηση, στις ακάλυπτες επιφάνειες, τα όμβρια ύδατα ρέουν ταχύτατα επιφανειακά ή μέσα από τους αποχετευτικούς αγωγούς και έτσι δεν ενισχύουν τους υδροφόρους ορίζοντες. Αντίθετα

η ύπαρξη βλάστησης εξασφαλίζει τη σύνδεση με τους υδροφόρους ορίζοντες, ενώ μειώνονται τα νερά απορροής. Ένα μέρος της βροχόπτωσης συγκρατείται από τα φύλλα και ένα άλλο διεισδύει στο έδαφος όπου ένα μέρος συγκρατείται από αυτό και ένα άλλο εμπλουτίζει τους υπόγειους υδροφόρους ορίζοντες.

4. **Αντιανεμική προστασία:** Δένδρα και θάμνοι μπορεί να ρυθμίζουν την κίνηση και την ταχύτητα του ανέμου δρώντας σαν εμπόδιο, εκτρέποντας ή ρυθμίζοντας την κατεύθυνσή του. Το αποτέλεσμα και ο βαθμός ρύθμισης ποικίλλει ανάλογα με τα είδη των δένδρων, το ύψος τους, τη μορφή τους, την πυκνότητα και την συνοχή του φυλλώματος και την τρέχουσα διάταξη των δένδρων και των θάμνων.
5. **Συγκράτηση εδαφών:** Οι διάφορες μορφές βλάστησης έχουν την δυνατότητα να συγκρατούν τα εδάφη και να τα κρατούν συνεκτικά. Έτσι αποφεύγονται κατολισθήσεις και διαβρώσεις και σε μη αστικές περιοχές όπως σε πάρκα με έντονο ανάγλυφο ή σε ακάλυπτες και αδιαμόρφωτες επιφάνειες.
6. **Μείωση του θορύβου:** Ζώνες πρασίνου απομονώνουν χώρους με σημαντική ηχορύπανση όπως αυτοκινητόδρομους, εργοστάσια, αυλές σχολείων, σιδηροδρομικές γραμμές. Κάθε τετραγωνικό μέτρο πρασίνου μειώνει το θόρυβο κατά 0,17 ντεσιμπέλ.
7. **Καταπολέμηση της σκόνης:** Λόγω της επιβράδυνσης της ταχύτητας του ανέμου, μέσα από τη βλάστηση, η αιωρούμενη στην ατμόσφαιρα σκόνη επικάθεται στα φύλλα από τα οποία ξεπλένεται κατόπιν με τη βροχή. Τα δένδρα μπορεί να συγκρατήσουν μέχρι και το 75% της ρύπανσης η οποία προέρχεται από τη σκόνη και τον καπνό.
8. **Προστασία της βιοποικιλότητας:** Το αστικό πράσινο παίζει σημαντικό ρόλο στη διατήρηση της βιοποικιλότητας μέσα στο περιβάλλον της πόλης. Πολλές αστικές περιοχές με πάρκα, με δενδροστοιχίες και με κήπους, καθώς και η ύπαρξη ρευμάτων και ποταμών, αποτελούν καταφύγιο και ενδιαίτημα πολλών ειδών της πανίδας μιας περιοχής.
9. **Αισθητική βελτίωση:** Η χρήση του πρασίνου στον πολεοδομικό και στον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό βελτιώνει την αισθητική αντίληψη και την απόλαυση του αστικού τοπίου. Η κατάλληλη χρήση φυτικού υλικού, καθώς και άλλων φυσικών στοιχείων (νερό, πέτρα, ξύλο), μπορεί να βοηθήσει στην αρμονική σχέση μεταξύ κατασκευών, ανθρώπων και φυσικού περιβάλλοντος.

Εκτός όμως από τα οφέλη, τα οποία προσδίδει το πράσινο σε μια πόλη και στο περιβάλλον, έχει κοινωνικά οφέλη για τον κάθε άνθρωπο. Αυτά αναφέρονται είτε για τον κάθε άνθρωπο μεμονωμένα στη δική του πόλη είτε σε όλους τους ανθρώπους μαζικά με την έννοια του πληθυσμού.

1. **Υγεία:** Η βελτίωση την οποία το αστικό πράσινο επιφέρει στις κλιματικές συνθήκες, στο έδαφος και στο νερό επιδρά θετικά στην υγεία των αστών.
2. **Εκπαίδευση:** Τα οφέλη και οι λειτουργίες της βλάστησης για μια πόλη μπορεί να αποτελέσουν αντικείμενο περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης μέσω βοτανικών κήπων και πάρκων περιβαλλοντικής πληροφόρησης.

3. **Αναψυχή:** Χώροι πρασίνου όπως πάρκα, άλση, και περιαστικά δάση αποτελούν χώρους αναψυχής, ξεκούρασης και διαφυγής από την καθημερινή ένταση.
4. **Εργασία:** Η άσκηση της δασοπονίας πόλεων μπορεί να προσφέρει ευκαιρίες απασχόλησης στους κατοίκους μιας πόλεως και είναι ιδιαίτερα σημαντική για τις πτωχότερες χώρες. Στις ανεπτυγμένες χώρες το αστικό πράσινο αποτελεί σημαντικό κλάδο ανάπτυξης αντίστοιχων επιχειρήσεων όπως φυτωρίων, τεχνικών εταιρειών συντήρησης και εγκατάστασης πρασίνου κ.λ.π.
5. **Αύξηση της αξίας των ιδιοκτησιών:** Ιδιοκτησίες πλησίον πάρκων ή χώρων πρασίνου έχουν μεγαλύτερη ζήτηση και μεγαλύτερη οικονομική αξία, 5-12%.
6. **Παραγωγή υλικών αγαθών:** Στις αναπτυσσόμενες και στις πτωχότερες χώρες το αστικό πράσινο συμβάλλει στην παραγωγή υλικών όπως τροφής, καυσίμων και ξυλείας, τα οποία με τη σειρά τους συμβάλουν στη βελτίωση της ζωής των κατοίκων.

B . Μειονεκτήματα

Το αστικό πράσινο σε μια πόλη είναι ευχάριστο. Δεν έχει τρανταχτά μειονεκτήματα. Τα λιγοστά τα οποία αναφέρονται είναι τα εξής :

1. **Στη σωστή χρήση φυτών:** Υπάρχουν κάποιες περιοχές, οι οποίες δεν προσφέρονται για φύτευση λόγω ακραίων τιμών κλιματικών παραγόντων ή μολυσματικών ουσιών που απαγορεύουν τελείως τη χρησιμοποίηση φυτών.
2. **Στη σωστή επιλογή των φυτών:** Πολλά φυτά δεν μπορεί να αναπτυχθούν διότι σήμερα έχουν αλλάξει οι περιβαλλοντικές πιέσεις, όπως η ρύπανση από μηχανές εσωτερικής καύσης, στις οποίες υποβάλλονται και πρέπει να αντέξουν σε σχέση με παλαιότερα. Ένα παράδειγμα είναι η «Πασχαλιά» η οποία έχει σταματήσει να εμφανίζεται σε πόλεις.
3. **Στην ρύπανση από τα φυτά:** Όταν πέφτουν τα φύλλα των καλλωπιστικών φυτών και όταν προσβάλλονται από μυκητολογικές και άλλες ασθένειες είναι δύσκολο να μαζευθούν και έτσι κάνουν την περιοχή αντιαισθητική και επικίνδυνη για τους πολίτες. Επίσης η μη σωστή τοποθέτηση των δένδρων στα πεζοδρόμια προκαλεί στένωση του χώρου. Ακόμη η μη πρόβλεψη, για το ριζικό σύστημα του φυτού και το ύψος κατά την ανάπτυξή του, μπορεί να έχει σαν αποτέλεσμα την καταστροφή της πλακόστρωσης.

Για τους λόγους αυτούς πρέπει να υπάρχει ορθολογική χρήση των δένδρων για να εξυπηρετείται ο πολίτης και όχι για να κουράζεται. Αναλόγως του χώρου θα πρέπει να χρησιμοποιούνται και τα κατάλληλα φυτά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ. ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΑ ΦΥΤΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Το πιο κοινό χαρακτηριστικό των πόλεων είναι η πυκνή και η εντατική χρήση γης και η μεγάλη αξία αυτής στις εμπορικές, βιομηχανικές και οικιστικές χρήσεις της. Ως αποτέλεσμα αυτής της ιδιαιτερότητας είναι ο περιορισμένος χώρος τον οποίο διαθέτει η πόλη σε πράσινο και σε διαμορφωμένους χώρους πρασίνου.

Η ρύθμιση του κλίματος, ο θόρυβος και η παραγωγή οξυγόνου είναι τρεις από τους σημαντικότερους παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν την ποιότητα του αστικού πρασίνου. Επιπλέον οι δραστηριότητες στα πάρκα ενισχύουν την χρήση από τους κατοίκους και συμβάλλουν εξίσου στην ποιότητα ζωής της πόλης.

Το βασικό ερώτημα είναι πιο βαθμό προτεραιότητας πρέπει να έχει το πράσινο σε σχέση με το τσιμέντο στον περιβάλλοντα χώρο της πόλης; Υποτίθεται πως αυτός αφήνεται προκειμένου να διαμορφωθεί με πράσινο, το οποίο τις περισσότερες φορές παραχωρεί τη θέση του στο πλακόστρωτο. Όπως απαιτείται μελέτη για τη μορφή και τη λειτουργία του κτιρίου πρέπει να απαιτείται μελέτη και για τον άκτιστο χώρο. Για να είναι πλήρης η μελέτη, πέρα από τη διευθέτηση της κυκλοφορίας των πεζών, των ποδηλάτων και των οχημάτων, είναι απαραίτητη η εδαφολογική μελέτη για την καταλληλότητα από πλευράς χώματος και από πλευράς σκιάς, μεγέθους, αρώματος, πυκνότητας, αειθαλούς ή φυλλοβόλου φυτού σε επιλογή, καθώς και από πλευράς εποχής και χρονικής διάρκειας άνθισης, κλίματος, αντοχής σε ασθένειες και ρύπους.

Η λειτουργία της πόλης δημιουργεί προβλήματα στο αστικό και στο περιαστικό πράσινο. Πολλές τουριστικές εγκαταστάσεις αλλοιώνουν και υποβαθμίζουν το φυσικό περιβάλλον. Οι πηγές στερεύουν λόγω της υπεράντλησης των υδάτων τους ή της ανομβρίας ή διαφόρων έργων (δρόμοι, αντλιοστάσια, γεωτρήσεις). Πολλά σπάνια βότανα εξαφανίζονται λόγω της εντατικής συλλογής τους. Η ανεπαρκής φύλαξη του δάσους είναι ικανή να προλάβει τυχόν εκδήλωση πυρκαγιάς. Πηγές και ποταμοί ρυπαίνονται από τα σκουπίδια τα οποία ρίχνουν οι περίοικοι και οι επισκέπτες και από τα φυτοφάρμακα και τα λιπάσματα τα οποία χρησιμοποιούν οι αγρότες.

Για να ενεργοποιηθεί η θετική διάθεση του πολίτη απέναντι στη φύση, να απολαύσει το μέγιστο από αυτό που η φύση μπορεί να του προσφέρει και κατά συνέπεια να ενδιαφερθεί για την προστασία της βασική προϋπόθεση αποτελεί η εξοικείωση του με το περιβάλλον.

Υπάρχουν επίσης και οι εξωγενείς αβιοτικοί κίνδυνοι. Σε αυτή την κατηγορία εντάσσονται όλες οι ανθρωπογενείς αιτίες υποβάθμισης και καταστροφής του πρασίνου οι οποίες οφείλονται στους κλιματικούς παράγοντες, στους εδαφικούς παράγοντες, στη σύνθεση και στην κίνηση του ατμοσφαιρικού αέρα και στον περιορισμό του χώρου αύξησης των δένδρων.

Το κλίμα των αστικών οικισμών καθορίζουν διάφοροι παράγοντες. Αυτοί είναι κυρίως οι εξής :

1. Η μειωμένη εξάτμιση, η οποία οφείλεται στην γρήγορη απορροή των υδάτων της βροχής και στη πτώση της στάθμης των υπόγειων υδάτων η οποία εμφανίζεται πολύ συχνά στις πόλεις.
2. Η μεγαλύτερη θερμοαγωγιμότητα και θερμοχωρητικότητα των πιο συνηθισμένων οικοδομικών υλικών σε σύγκριση με το έδαφος στη φυσική του κατάσταση.
3. Η μεταβολή της κίνησης του αέρα επάνω από ένα ανάγλυφο το οποίο έχει μεταβληθεί με την οικοδομική δραστηριότητα και την χρονικά, κατά τη διάρκεια της ημέρας, εναλλασσόμενη κατακόρυφη κίνηση του αέρα.
4. Η εισροή τεχνητής ενέργειας (θέρμανση κτιρίων, κίνηση οχημάτων κ.τ.λ.).

5. Η μεγαλύτερη αναλογία ξένων σωματιδίων στην ατμόσφαιρα των πόλεων, σε σύγκριση με την ύπαιθρο, τα οποία μαζί με την ακτινοβολία μεγάλου μήκους δεν παίζουν μόνο ρόλο για την υγεία των κατοίκων, αλλά επιδρούν και στους κλιματικούς παράγοντες.
6. Η σχετική υγρασία αέρα ιδιαίτερα τους θερινούς μήνες, αλλά και τους χειμερινούς μήνες, η οποία είναι μικρότερη μέσα στην πόλη από ότι στην ύπαιθρο.
7. Η ρύπανση του ατμοσφαιρικού αέρα η οποία παρουσιάζει αύξηση από υγρά και σταθερά αέρια από τη βιομηχανία, από τις κεντρικές θερμάνσεις, από την κυκλοφορία των αυτοκινήτων κ.λ.π.
8. Η κίνηση του αέρα μέσα στην πόλη.
9. Το έδαφος της πόλης το οποίο ασκεί μεταβολές στον αυξητικό παράγοντα του περιβάλλοντος των φυτών.
10. Οι φυσικές ιδιότητες του εδάφους όπως το πορώδες, η υδατοχωρητικότητα και η υδατοπερατότητα, η αεροχωρητικότητα μεταβάλλονται μέσα στην πόλη.
11. Η ανακύκλωση των θρεπτικών στοιχείων : Στην πόλη και ιδιαίτερα στις δενδροστοιχίες και στις πλατείες, αλλά και στα πάρκα, τα φύλλα τα οποία πέφτουν κάθε χρόνο συλλέγονται ή απομακρύνονται και έτσι δεν υπάρχει ανακύκλωση των θρεπτικών στοιχείων.
12. Η ρύπανση του εδάφους στην πόλη προκαλεί σοβαρές ζημιές στα φυτά.
13. Η φωτορύπανση η οποία προκαλεί αλλοίωση του φωτοκλίματος κάτω από το οποίο αναπτύσσονται και ζουν τα δένδρα και οι θάμνοι στην πόλη.

Ακόμη υπάρχουν κίνδυνοι από βιοτικούς παράγοντες. Οι παράγοντες αυτοί περιλαμβάνουν τα έντομα και τους μύκητες που εντοπίζονται στα περισσότερα φυτά της περιοχής μας και προκαλούν πολλές ασθένειες σε αυτά.

Οι κίνδυνοι από τον άνθρωπο στο αστικό τοπίο είναι κυρίως η ρύπανση και η κακή διαχείριση.

Ρύπανση: Η σύγχρονη ανάπτυξη της τεχνολογίας και της βιομηχανίας συντέλεσε στη ρύπανση και στη μόλυνση της ατμόσφαιρας, των θαλασσών και των χερσαίων οικοσυστημάτων. Στη χώρα μας η ρύπανση των δασών και των δασικών εκτάσεων είναι μια από τις αιτίες υποβάθμισης του φυσικού πειβάλλοντος, ιδιαίτερα στα τελευταία έτη η οποία οφείλεται κατά κύριο λόγο :

1. Στη ρίψη των σκουπιδιών.
2. Στη ρύπανση και στη μόλυνση των ρευμάτων και των υπόγειων υδάτων από την ρίψη βιομηχανικών και αποχετευτικών λυμάτων.

Οι ρίψεις των σκουπιδιών γίνονται κυρίως σε δημόσιες εκτάσεις. Οι σκουπιδότοποι αποτελούν εστίες μόλυνσης για τη δημόσια υγεία και διαταράσσουν την οικολογική ισορροπία του αστικού περιβάλλοντος διότι τα σκουπίδια είναι ανοικτές πηγές μικροβιακών οργανισμών. Επίσης οι σκουπιδότοποι προκαλούν αισθητική υποβάθμιση του αστικού τοπίου και επιπλέον αποτελούνται από εύφλεκτα υλικά τα οποία είναι υπεύθυνα για την πρόκληση ανάφλεξης.

Επίσης η ρίψη των λυμάτων από βιομηχανίες και αποβλήτων από οικισμούς προξενεί ανεπανόρθωτες οικολογικές καταστροφές σε πολλά ρεύματα και υδροτόπους. Τα απόβλητα αυτά περιέχουν τοξικές δηλητηριώδεις ουσίες, επικίνδυνες για την υγεία του ανθρώπου, υποβαθμίζουν το περιβάλλον με δυσωδίες, καταστρέφουν την πλούσια χλωρίδα και πανίδα των ρευμάτων και γενικότερα προκαλούν αρνητικές συνέπειες στην οικολογική και υδρολογική ισορροπία των οικοσυστημάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV. ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΚΑΙ ΣΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ

Αναμφίβολα το ποσοστό των ελεύθερων χώρων και των χώρων πρασίνου αποτελεί έναν παράγοντα και ένα μέτρο για τον καλό σχεδιασμό και το υψηλό επίπεδο ποιότητας ζωής μιας πόλης. Οι αστικές περιοχές συνιστούν το καθημερινό περιβάλλον για το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού και η ποιότητα του αστικού πρασίνου αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο, ως σημαντικός παράγων της ποιότητας ζωής της πόλης, δεδομένου ότι ασκεί σημαντική οικολογική και αισθητική επίδραση στον αστικό πληθυσμό.

Η υποβάθμιση της ποιότητας ζωής στις μεγάλες πόλεις συνδέεται, πέρα από τις επικρατούσες οικονομικές συνθήκες, και με τις περιορισμένες εκτάσεις αστικού πρασίνου και με την απουσία επαφής με το φυσικό περιβάλλον. Έτσι, σε πολλές πόλεις, η έλλειψη περιβαλλοντικού σχεδιασμού και σωστής διαχείρισης έχει οδηγήσει στην έλλειψη χώρων πρασίνου για τα άτομα κάθε ηλικίας.

Τις τελευταίες δεκαετίες η διαχείριση και ο σχεδιασμός του αστικού χώρου απασχολεί όλο και περισσότερες κυβερνήσεις, διοικήσεις, οικολογικές και μη οργανώσεις. Οι απλοί πολίτες των σύγχρονων πόλεων ευαισθητοποιούνται και οργανώνονται, σε θέματα πρασίνου, με στόχο να προστατέψουν το αστικό πράσινο και να κάνουν τις πόλεις περισσότερο βιώσιμες. Στην Ευρώπη συναντώνται τάσεις οι οποίες σχετίζονται με τον οικολογικό σχεδιασμό των αστικών περιοχών έχοντας στο επίκεντρο την προστασία του περιβάλλοντος και τη διατήρηση των αστικών οικοτόπων.

Η ύπαρξη αστικών χώρων πρασίνου εντός του αστικού ιστού επηρεάζει θετικά όλους τους τομείς της αστικής διαβίωσης συμβάλλοντας στη διατήρηση του περιβάλλοντος και στην αειφορία, στην προστασία της βιοποικιλότητας στη βελτίωση της ποιότητας ζωής συντελώντας έτσι στην ψυχική και στην σωματική υγεία των δημοτών της κάθε πόλης.

Κατά την ανάπτυξη των πόλεων και την εξέλιξη των οικισμών σε πολυάριθμες συναθροίσεις κατοικιών διαπιστώνεται ότι η προσέγγιση της φύσης γίνεται δυσκολότερα, οι αποστάσεις αυξάνονται και ο ελεύθερος χώρος περιορίζεται. Σε αυτές τις συνθήκες δημιουργείται εύλογα η ανάγκη για χώρους πρασίνου, ιδιαίτερα σε μια σύγχρονη πόλη. Πιο αναλυτικά, η ανάγκη σε πράσινο εξαρτάται από μια σειρά αλληλένδετων παραγόντων. Οι παράγοντες αυτοί είναι οι εξής:

1. Η έκταση της πόλης : Όσο πιο εκτεταμένο είναι ένα αστικό συγκρότημα τόσο πιο απομακρυσμένο από τη φύση είναι και τόσο πιο μεγάλη είναι η ανάγκη σύνδεσής του με αυτή.
2. Η πληθυσμιακή πυκνότητα : Μεγαλύτερος αριθμός κατοίκων/τ.μ συνεπάγεται μικρότερο ποσοστό χώρου ανά κάτοικο.
3. Το ύψος και το μέγεθος των κτιρίων : Η κατασκευή πολυώροφων κτιρίων σε μια έκταση έχει ως αποτέλεσμα περισσότερες κατοικίες και μεγαλύτερο αριθμό κατοίκων στον ίδιο χώρο οπότε οδηγούμαστε στην προηγούμενη περίπτωση.
4. Οι χρήσεις γης : Η παρουσία οχλουσών χρήσεων γης απαιτεί τη δημιουργία εκτάσεων πρασίνου περιμετρικά για μόνωση, ενώ σε περιοχές κατοικίας υπάρχει αναγκαιότητα χώρων πρασίνου χωροθετημένων σε συγκεκριμένα σημεία και αποστάσεις για χρήση των πολιτών.
5. Το ιδιοκτησιακό καθεστώς.
6. Οι περιβαλλοντικές συνθήκες : Αυτές είναι η μορφολογία του εδάφους, το κλίμα, και ο προσανατολισμός.
7. Η ισχύουσα νομοθεσία για το σύστημα δόμησης και το περιβάλλον.

Η έντονη αστικοποίηση και η άναρχη δόμηση του 20^{ου} και του 21^{ου} αιώνα έχουν συντελέσει στην αισθητή μείωση του ανοικτού αστικού πρασίνου χώρου. Οι υπάρχοντες χώροι πρασίνου είναι κατακερματισμένοι και ασύνδετοι τόσο μεταξύ τους όσο και με τον αστικό ιστό, ενώ η λειτουργική τους αξία και ο ρόλος τους ως υποδομή και χωρικός-αισθητικός σκελετός της πόλης εξασθενίζει συνεχώς. Καθημερινά οι επιπτώσεις της έλλειψης οργανωμένων και συνδεδεμένων χώρων πρασίνου αντανακλώνται εξίσου στο περιβάλλον, στην κοινωνία και στην οικονομία, στα τρία αλληλένδετα συστατικά κάθε σύγχρονης πόλης.

Αστικό περιβάλλον ονομάζεται τόσο το φυσικό περιβάλλον το οποίο περικλείεται στα όρια μιας πόλης όσο και το δομημένο περιβάλλον. Σε αυτό το πλαίσιο, το φυσικό περιβάλλον μπορεί να οριστεί ως το σύνολο των φυσικών και ανθρωπογενών παραγόντων και στοιχείων τα οποία ευρίσκονται σε αλληλεπίδραση και επηρεάζουν την οικολογική ισορροπία, την ποιότητα της ζωής, την υγεία των κατοίκων, την ιστορική και πολιτιστική παράδοση και τις αισθητικές αξίες. Το δομημένο περιβάλλον κάθε πόλης είναι μοναδικό και συνίσταται για κάθε πόλη από έναν συνδυασμό κτιρίων, ιστορικών μνημείων, δρόμων και άλλων δομημένων αστικών περιοχών.

Οι αστικοί υπαίθριοι χώροι ως βασικά τμήματα του αστικού ιστού με πολυλειτουργικό ρόλο υιοθέτησαν ποικίλους χαρακτηρισμούς και ιδιότητες στην εξελικτική τους πορεία όπως ανοικτοί, ελεύθεροι, υπαίθριοι και πράσινοι χώροι σε αντίθεση με τους κλειστούς, κτισμένους και στεγασμένους. Σε αυτούς εξελίσσεται καθημερινά η αστική υπαίθρια διαβίωση, η πολιτιστική και η κοινωνική ζωή, η εξερεύνηση και ένα πλήθος δραστηριοτήτων για τους πολίτες. Οι υπαίθριοι αστικοί χώροι πάντοτε αποτελούσαν σημαντικά κέντρα ενδιαφέροντος, συνεύρεσης των πολιτών, κοινωνικών και οικονομικών επαφών και δραστηριοτήτων. Σήμερα αποτελούν αναπόσπαστα τμήματα του αστικού ιστού καθώς διαμορφώνουν την ταυτότητα του αστικού τοπίου, συνδέουν το δομημένο περιβάλλον και παίζουν το ρόλο διόδου μετακίνησης και διαβίωσης για τους πολίτες. Ο χαρακτήρας των πόλεων, οι λειτουργίες τους και το κοινωνικό-πολιτιστικό πλαίσιο που διαμορφώνουν σχετίζεται άμεσα με τη λειτουργία και τη μορφολογική δομή των αστικών υπαίθριων χώρων οι οποίοι ωστόσο τροποποιούνται ως αποτέλεσμα διαφορετικών αναγκών, κοινωνικών αντιλήψεων, πολιτικών συμφερόντων και προτύπων πολεοδομικής οργάνωσης που επικρατούν σε κάθε ιστορική εποχή.

Η θετική επίδραση των χώρων πρασίνου στους κατοίκους των πόλεων, οι οποίοι καθημερινά έρχονται αντιμέτωποι με τα προβλήματα της έλλειψης αστικού χώρου, της υποβάθμισης του περιβάλλοντος και της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, ήταν πάντοτε κάτι το αυτονόητο. Ο ρόλος τους στην αστική διαβίωση είναι ιδιαίτερα σημαντικός επειδή συνδέονται μεταξύ τους και διαμορφώνουν έναν ιστό ο οποίος δομεί και διαπερνά την πόλη. Οι θετικές επιδράσεις τους μπορεί να κατηγοριοποιηθούν ως εξής:

1. Στο σύστημα μετακινήσεων : Ο συνδυασμός των χώρων πρασίνου με άλλους ανοικτούς χώρους και με πιθανές διαπλατύνσεις πεζοδρομίων, στις άκρες των δρόμων, καθιερώνουν έναν περιβαλλοντικά ευχάριστο υπαίθριο χώρο ο οποίος λειτουργεί ανταγωνιστικά και προσελκύει χρήστες, προτρέπει σε αειφορικές μετακινήσεις εξοικονομώντας ενέργεια και συμβάλλοντας στη μείωση των ρύπων, ενισχύει την αυτονομία κίνησης ατόμων με κινητικές δυσκολίες και συμβάλλει στην ψυχική και στην σωματική υγεία. Ειδικότερα δίνεται χώρος για τη χρήση ποδηλάτων και μέσων μαζικής μεταφοράς. Οι διαδρομές ποδηλάτων, όπως και οι διαδρομές για πεζούς, αποτελούν παράλληλα αναψυχή και εξυπηρέτηση μετακινήσεων, ενώ η χάραξή τους εξυπηρετεί καθημερινές ανάγκες.
2. Στην αναψυχή : Ο τρόπος ψυχαγωγίας σήμερα έχει αλλάξει. Δεν αφορά σε στατικές πλέον δραστηριότητες, αλλά δίνει έναυσμα σε ενεργητικές μορφές αναψυχής

- προσφέροντας κίνηση και δράση, συμπεριλαμβανομένου του περιπάτου, της ποδηλασίας και της εξερεύνησης. Αυτές είναι δραστηριότητες οι οποίες μπορεί να ενταχθούν στο σύνολο ενός δικτύου χώρων πρασίνου.
3. Στην ψυχική και σωματική υγεία : Συμβάλλουν στην ψυχική και σωματική υγεία του πληθυσμού, αυξάνουν την παραγωγικότητα του ενεργού πληθυσμού και μειώνουν το κόστος της πολιτείας για την αποκατάσταση της υγείας.
 4. Στην οικολογία του τοπίου : Οι πράσινοι χώροι αποτελούν οικολογικές διαδρομές οι οποίες συνδέουν τεχνητούς και φυσικούς βιότοπους και επιτρέπουν την διάχυση της χλωρίδας και της πανίδας στην πόλη, συντηρούν και αυξάνουν την βιοποικιλότητα των φυτικών και ζωικών ειδών.
 5. Στη βελτίωση του μικροκλίματος : Η κίνηση αερίων μαζών μέσω των ανοικτών χώρων πρασίνου βελτιώνει τον δροσισμό και την ανανέωση του αέρα, ενώ σε συνδυασμό με την σκίαση και την υδροπερατή εδαφοκάλυψη οι οποίες επιτυγχάνεται σε περιοχές πρασίνου σταθεροποιεί και μειώνει τις θερινές θερμοκρασιακές μεταβολές.
 6. Στη διαχείριση των υδάτων : Η αποστράγγιση των υδάτων, η αποφυγή πλημμυρών, η ορθή διαχείριση των επιφανειακών υδάτων συνδυαζόμενες με τη χρήση υδροπερατών επιφανειών ενισχύονται από την παρουσία χώρων πρασίνου.
 7. Στην αισθητική του τοπίου : Αναμορφώνουν τους υπαίθριους χώρους και αναβαθμίζουν την εικόνα και την ποιότητα του αστικού τοπίου.
 8. Στην εξοικονόμηση πόρων : Αυτό επιτυγχάνεται με τη διαχείριση των μετακινήσεων, τη λειτουργία της κυκλικής πόλης και την εξασφάλιση θερμικής και οπτικής άνεσης.
 9. Στην αναβάθμιση της ποιότητας του αστικού κέντρου : Όταν στους χώρους πρασίνου ενσωματώνονται οι περιοχές κεντρικών λειτουργιών και τα τοπικά κέντρα, βελτιώνεται η προσπελασιμότητά τους και ευεργετούνται από τα οφέλη του αστικού και περιαστικού πρασίνου.
 10. Στον τουρισμό : Οι πράσινοι χώροι αποτελούν πόλο έλξης για τους τουρίστες, οι οποίοι συχνά δεν γνωρίζουν την πόλη, δεν διαθέτουν αυτοκίνητα, αποτελούν διερχόμενο τουρισμό και αντιμετωπίζουν δυσκολίες με τις δημόσιες συγκοινωνίες.
 11. Στην οικονομία : Δημιουργούνται νέοι πόλοι έλξης πολιτιστικού, αναψυχικού και εμπορικού ενδιαφέροντος προωθώντας την ανάπτυξη οικονομικών δραστηριοτήτων στο σύνολο της πόλης και ενισχύοντας έτσι τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

Σήμερα περισσότερα από τα δύο τρίτα του πληθυσμού της Ευρώπης ζουν σε αστικές περιοχές και συχνά η ποιότητα του αστικού περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένου και του αστικού πρασίνου, γίνεται όλο και περισσότερο αντιληπτές ως κλειδί για την οικονομική ανάπτυξη και την ποιότητα ζωής των ευρωπαϊκών πόλεων. Σε αυτό το πλαίσιο, ο σχεδιασμός μιας πόλης θα πρέπει να γίνεται σε συνάρτηση με τις φυσικές διεργασίες. Ωστόσο η μορφή τη οποία έχει σήμερα μια πόλη θεωρείται ότι είναι αποτέλεσμα της επίδρασης κοινωνικών και οικονομικών παραγόντων, ενώ η φύση παίζει διακοσμητικό ρόλο, εκείνου του στολισμού των ανθρώπινων δημιουργημάτων.

Στα μάτια ενός επιπόλαιου παρατηρητή τα ίχνη του πρασίνου μέσα στην πόλη όπως δένδρα στους δρόμους, στις πλατείες ή στα πάρκα είναι τα μοναδικά υπολείμματα της φύσης σε αυτή. Στην πραγματικότητα, όμως, ο ρόλος της φύσης και του πρασίνου σε μια πόλη δεν περιορίζεται σε αυτά. Είναι επίσης ο αέρας τον οποίο αναπνέει κάποιος, η γη στην οποία περπατά, το νερό το οποίο πίνει, καθώς επίσης και οι ζωντανοί οργανισμοί με τους οποίους μοιράζεται το φυσικό περιβάλλον. Η πόλη πρέπει να αναγνωρίζεται σαν ένα τμήμα της φύσης και να σχεδιάζεται ανάλογα. Η φύση μέσα στην πόλη θα πρέπει να «καλλιεργείται» και να αναδεικνύεται και όχι να αγνοείται και να υποβαθμίζεται. Η δεύτερη περίπτωση θα επιφέρει επιπλέον κόστος το οποίο

επεκτείνεται και στην ποιότητα ζωής των κατοίκων, αλλά και σε περιβαλλοντικά προβλήματα. Στο αστικό τοπίο, τα κτίρια, οι δρόμοι, τα πεζοδρόμια χαρακτηρίζουν την πόλη, ενώ παράλληλα η ταχύτητα του ανέμου και η υγρασία μειώνονται, η θερμοκρασία και η εξάτμιση αυξάνονται και αυτό επηρεάζει το μικροκλίμα της πόλης.

Ένα δίκτυο χώρων πρασίνου συμβάλλει με ποικίλους τρόπους στην λειτουργία του αστικού συστήματος. Εισάγει τη φύση μέσα στην πόλη αποτελώντας μια γέφυρα μεταξύ αστικού, περιαστικού και αγροτικού περιβάλλοντος και δίνει την ευκαιρία στους πολίτες της γνωριμίας με τη χλωρίδα και την πανίδα. Η διαμόρφωση και επέκταση των χώρων πρασίνου μακροπρόθεσμα οδηγεί σε θετικά οικονομικά αποτελέσματα στις γειτνιάζουσες με αυτούς περιοχές καθώς αυξάνεται η αξία της γης και των κατοικιών, δημιουργείται έδαφος για νέες επιχειρηματικές δραστηριότητες και προκύπτουν νέες θέσεις εργασίας. Επιπλέον τα στοιχεία του αστικού πρασίνου έχουν ιδιαίτερη σημασία από κοινωνική, χωρική και οικολογική πλευρά καθώς αποτελούν, εκτός από τμήματα του αστικού ιστού, επισκέψιμα μέρη στο κοινωνικό σύνολο και φυσικούς βιοτόπους μέσα στην πόλη. Μάλιστα σήμερα διαπιστώνει κανείς ότι οι κοινωνικές ανάγκες και η αλματώδης ανάπτυξη σε όλους τους τομείς έχουν επηρεάσει τη θεώρηση αυτών των δομικών μορφών. Η ρομαντική, η ανθρωπομορφική και ίσως η αισθητική αντιμετώπιση των χώρων πρασίνου έχει δώσει τη θέση της σε μια βιοκεντρική, οικολογική θεώρηση, σε μια αειφορική διαχείριση και αντιμετώπιση του αστικού χώρου της πόλης όπου ο άνθρωπος ως πρωταγωνιστής προστατεύει και εξελίσσει τους χώρους πρασίνου.

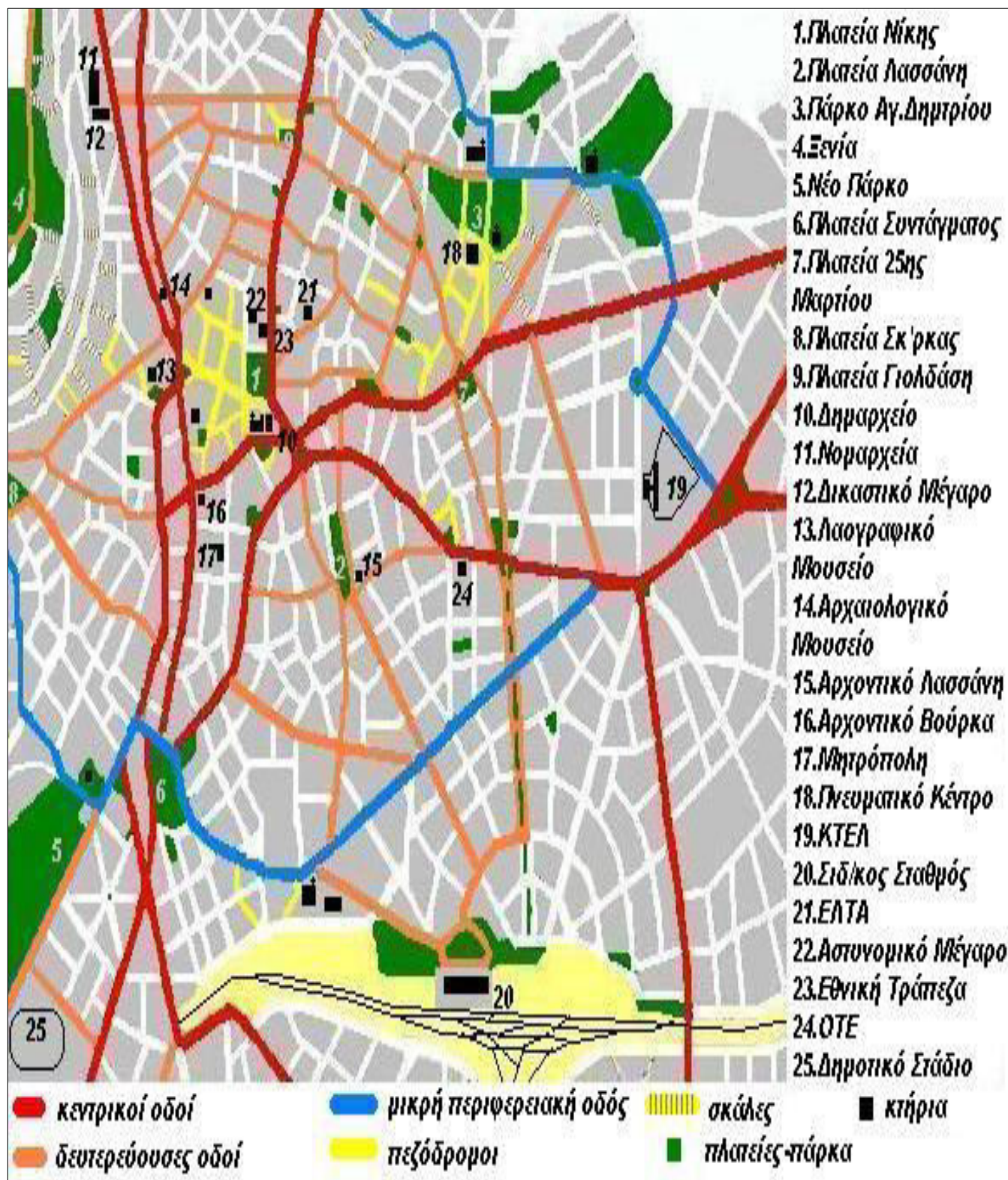
Γενικά διαπιστώνεται ότι ο βαθμός επιρροής του πρασίνου στον αστικό ιστό εξαρτάται βασικά από τον σωστό σχεδιασμό του τοπίου, από τις δημιουργούμενες σχέσεις αλληλεπίδρασης μεταξύ δομημένου και φυσικού περιβάλλοντος, αλλά και από την ορθή διαχείριση του περιβάλλοντος από τους χρήστες και τις διοικούσες αρχές.

Συμπερασματικά καταλήγουμε στη διαπίστωση ότι οι σύγχρονες τάσεις του περιβαλλοντικού σχεδιασμού και της αειφορίας προτάσσουν τους χώρους πρασίνου ως κύριο στρατηγικό εργαλείο στην προσπάθεια ένταξης πολιτιστικών και αναψυχικών χρήσεων στον αστικό ιστό και στη διατήρηση και στην προστασία της φύσης. Η διατήρηση και η σύνδεση των χώρων πρασίνου, μέσα στις αστικές περιοχές, αποτελεί βασικό όπλο ενάντια στη φθορά του φυσικού αστικού τοπίου καθώς λειτουργούν ως ταμιευτήρες φυσικού πλούτου, χλωρίδας και πανίδας και υποβοηθούν τις φυσικές διεργασίες (οξυγόνωση της ατμόσφαιρας, διήθηση των υδάτων κ.λ.π). Η υιοθέτηση μιας οικολογικής προσέγγισης σχεδιασμού και διαχείρισης των χώρων πρασίνου συνηγορεί στην εξασφάλιση καλύτερου περιβαλλοντικά και αισθητικά αστικού χώρου.

Στον ορισμό του Συμβουλίου της Ευρώπης (Council of Europe, 1986) για τους ανοικτούς χώρους αναφέρονται τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά τους, αλλά και επισημαίνεται ο ρόλος τον οποίο διαδραματίζουν μέσα στην πόλη:

«Ο ανοικτός χώρος είναι βασικό τμήμα της αστικής κληρονομιάς, δομικό στοιχείο της αισθητικής και αρχιτεκτονικής μορφής μιας πόλης, παίζει σημαντικό εκπαιδευτικό ρόλο, είναι οικολογικά αξιόλογος, είναι σημαντικός για την κοινωνική αλληλεπίδραση και την ενίσχυση της κοινωνικής ανάπτυξης, στηρίζει οικονομικούς στόχους και δραστηριότητες. Ο ρόλος του είναι πολύ σημαντικός συνεισφέροντας στις ανάγκες αναψυχής και ελεύθερου χρόνου της κοινωνίας και έχοντας οικονομική αξία στην ενίσχυση του περιβάλλοντος.»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V. ΜΟΡΦΕΣ ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΚΟΖΑΝΗΣ

Εικ.28
 Οδικός χάρτης του κέντρου της Κοζάνης.
 (Πηγή : <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/30/Kozanistreetmapgr.jpg>)

Το αστικό πράσινο σε μια πόλη μπορεί να διαχωριστεί σε επιμέρους μορφές. Μπορεί να εμφανίζεται σαν νησίδα, πλατεία, πάρκο, τρίγωνο το οποίο περιέχει φυτά ή χλοοτάπητα, σε συστάδες δένδρων, σε μεμονωμένα δένδρα φυτευμένα κυρίως σε πεζοδρόμια, σαν κάλυψη σε πέργκολες ή σε αψίδες και σαν μπορντούρες σε διαχωριστικά δρόμων, σαν σχέδια σε μονοπάτια περιπάτων σε πάρκα και σε πλατείες ή ακόμη και σαν περίφραξη μιας παιδικής χαράς.

Οι μορφές πρασίνου τις οποίες συναντά κάποιος στο Δήμο της Κοζάνης είναι πολλές και διαφορετικές. Μερικές από αυτές είναι οι εξής :

A. Μορφές αστικού πρασίνου στην πόλη της Κοζάνης

- 1. Διαχωριστικές νησίδες και κυκλικός κόμβος :** Ξεκινώντας από τη δυτική είσοδο της πόλης συναντά κανείς διαχωριστικές νησίδες κατά μήκος του δρόμου και ένα κυκλικό κόμβο με χλοοτάπητα και θάμνους.

Εικ. 29
Διαχωριστική νησίδα δρόμου
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 30
Κυκλικός κόμβος.
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

- 2. Πλατεία εργατικών κατοικιών :** Η πρώτη πλατεία την οποία συναντά κανείς ευρίσκεται απέναντι από το στρατόπεδο «Μακεδονομάχων» στις εργατικές κατοικίες της πόλης. Στη συγκεκριμένη πλατεία χρησιμοποιούνται μεμονωμένα δένδρα όπως πλατάνια, λιγούστρα, σφενδάμια, έχει χλοοτάπητα στις περισσότερες επιφάνειες, διαμορφωμένα πλακόστρωτα μονοπάτια, ένα κιόσκι στην άκρη της πλατείας για ανάπαυση και φωτιστικά κατά μήκος των μονοπατιών.

Εικ. 31
Πλατεία Εργατικών κατοικιών
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 32
Πλατεία Εργατικών κατοικιών
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

- 3. Δημοτικός κήπος :** Από την επάνω πλευρά του στρατοπέδου και του αθλητικού κέντρου έχει δημιουργηθεί τα τελευταία χρόνια από το Δήμο ο «Δημοτικός κήπος» ο οποίος αναπτύσσεται σε επιφάνεια 32.000 m². Οι εργασίες ανάπλασης στο χώρο, από την Δημοτική Αρχή, ολοκληρώθηκαν το καλοκαίρι του 2006 οπότε και δόθηκε για χρήση. Το πράσινο περισσεύει πια με τα δένδρα τα οποία έχουν φυτευθεί, τα λουλούδια και τους χώρους πρασίνου στο μεγαλύτερο κομμάτι του. Οι κάτοικοι της Κοζάνης αγάπησαν τον Δημοτικό κήπο, από την πρώτη στιγμή, καθώς απετέλεσε την διαφορετική πρόταση διαφυγής από το γκρίζο της πόλης.

Εικ. 33

Δημοτικός Κήπος

(Πηγή : <http://www.omikron.tv/magazine/index.php/genika/135-2008-07-29-08-20-25>)

Αποτελεί αδιαμφισβήτητα πνεύμονα πρασίνου για την πόλη και ένα πραγματικό στολίδι για την περιοχή, ενώ προσελκύει πολλούς επισκέπτες καθώς κατακλύζεται καθημερινά από μικρούς και μεγάλους οι οποίοι επιλέγουν τον κήπο για την απογευματινή ή την βραδινή έξοδό τους. Είναι μία εναλλακτική πρόταση η οποία γεμίζει τα απογεύματα των επισκεπτών με όμορφες εικόνες ηρεμίας και χαλάρωσης, ενώ παράλληλα το σημείο προσφέρει μια ανάσα δροσιάς καθώς χρησιμοποιείται ως τόπος άθλησης, αλλά και για περπάτημα και παιχνίδι, ακόμη και για την πραγματοποίηση πολιτιστικών εκδηλώσεων. Ο Δημοτικός κήπος στέκει ανοικτός και περιποιημένος καθημερινά περιμένοντας να γεμίσει με τις παιδικές φωνούλες των μικρών επισκεπτών του, αλλά και των γηραιότερων οι οποίοι θα βρεθούν έστω προς στιγμήν εκεί επιλέγοντας το σημείο για να ξεφύγουν από την καθημερινότητα, γεμίζοντας όμορφες εικόνες, χαλαρώνοντας και αφήνοντας το νου, αλλά και την ψυχή να περιπλανηθεί.

Εικ. 34

Δημοτικός Κήπος

(Πηγή : <http://www.omikron.tv/magazine/index.php/genika/135-2008-07-29-08-20-25>)

Εικ. 35

Δημοτικός Κήπος

(Πηγή : <http://www.omikron.tv/magazine/index.php/genika/135-2008-07-29-08-20-25>)

4. Πλατεία Συντάγματος : Κατευθυνόμενος κάποιος προς το κέντρο της πόλης συναντά τον δεύτερο κυκλικό κόμβο, πριν φθάσει στο κέντρο και ακριβώς απέναντι ευρίσκεται η πλατεία Συντάγματος η οποία διαθέτει και υπόγειο parking. Ολόκληρη η πλατεία αποτελείται από ανισόπεδα πλακόστρωτα επίπεδα,πέργκολες,χλοοτάπητα στα περισσότερα σημεία, μεμονωμένα δένδρα, μπορντούρες, θάμνους και πολλά καθιστικά για ξεκούραση.

Εικ. 36
Πλατεία Συντάγματος
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 37
Πλατεία Συντάγματος και διαχωριστική νησίδα της οδού
Κασομούλη
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 38
Κόμβος στην πλατεία Συντάγματος
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

5. Πλατεία Νίκης : Φθάνοντας κάποιος στο κέντρο της πόλης αντικρίζει την πλατεία Νίκης στην οποία ευρίσκεται το Δημαρχείο και δίπλα του δεσπόζει το παλαιό ρολόι, ενώ στην κάτω πλευρά της πλατείας ευρίσκεται η εκκλησία του Αγίου Νικολάου. Μιας και είναι η κεντρική πλατεία της πόλης είναι έτσι διαμορφωμένη ώστε να εξυπηρετεί τους πολίτες τόσο για την αναψυχή τους όσο και για την διέλευσή τους. Σχεδόν, όπως όλες οι πλατείες της πόλης έτσι και αυτή αποτελείται από ανισόπεδα επίπεδα. Διαθέτει αρκετά είδη φυτών, κυρίως δένδρων, καθώς και αρκετά παρτέρια με άνθη.Είναι επίσης γεμάτη με καθίσματα για την ξεκούραση των πεζών και φωτιστικά κατά μήκος του πεζοδρόμου ο οποίος ενώνει την Πλατεία Νίκης με την Πλατεία Ελευθερίας.

Εικ. 39
Πλατεία Νίκης

(Πηγή :http://www.giapraki.com/photo/main.php?g2_itemId=11692)

Εικ. 40
Πλατεία Νίκης

(Πηγή :http://www.giapraki.com/photo/main.php?g2_itemId=11692)

6. Πάρκο Αγίου Δημητρίου : Προς τη βόρεια πλευρά της πόλης και εκτός από το περιαστικό πράσινο το οποίο καλύπτει μεγάλη έκταση στην περιφέρεια της περιοχής δημιουργώντας άλση για περιπάτους με πλακόστρωτα μονοπάτια, συναντά κάποιος το μεγάλο πάρκο Αγίου Δημητρίου με το Δημοτικό αναψυκτήριο. Στο πάρκο ο επισκέπτης μπορεί να περπατήσει στα περιμετρικά πλακόστρωτα μονοπάτια του ή να ξεκουρασθεί στη σκιά και στη δροσιά που προσφέρουν τα αμέτρητα πεύκα. Στη δυτική πλευρά του πάρκου υπάρχει παιδική χαρά.

Εικ. 41
Πάρκο Αγίου Δημητρίου
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

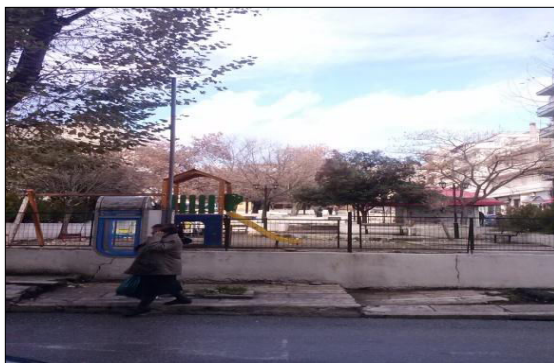
Εικ. 42
Πάρκο Αγίου Δημητρίου
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

7. Πλατεία 25^{ης} Μαρτίου : Είναι μια πλατεία στα ανατολικά της πόλης μικρής έκτασης με τη μεγαλύτερη επιφάνεια της καλυμμένη από πλακόστρωτο. Έχει μεμονωμένα δένδρα και φυτευμένα σε παρτέρια στην περιφέρεια της. Επίσης έχει παγκάκια για την ξεκούραση των πολιτών, μεγάλα φωτιστικά και στο κέντρο μια πέτρινη βρύση.

Εικ. 43
Πλατεία 25^{ης} Μαρτίου
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

8. Πλατεία Λασσάνη : Αυτή είναι άλλη μια πλατεία της πόλης με κυρίαρχο ρόλο το πλακόστρωτο και τα ανισόπεδα επίπεδα με λίγα δένδρα να κοσμούν τα παρτέρια της. Η πλατεία αυτή είναι η αφετηρία και το τέρμα των αστικών λεωφορείων οπότε ο περισσότερος κόσμος απλά περνά από εκεί χωρίς να μένει για ώρα. Διαθέτει καθίσματα και φωτιστικά και μια μικρή παιδική χαρά στο τελείωμά της.

Εικ. 44
Πλατεία Λασσάνη
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 45
Πλατεία Λασσάνη
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

9. Πρανές σιδηροδρομικού σταθμού : Πράσινο επίσης συναντά κανείς κατά μήκος του σιδηροδρομικού σταθμού αποτελούμενο από χόρτα και δένδρα τα οποία καλύπτουν το πρανές της περιοχής μιας και οι ράγες του σταθμού ευρίσκονται σε ψηλότερο επίπεδο από τη μια πλευρά του δρόμου.

Εικ. 46
Πρανές Σιδηροδρομικού Σταθμού
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 47
Πρανές Σιδηροδρομικού Σταθμού
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

10. Κυκλικοί κόμβοι και διαχωριστικές νησίδες : Στην ανατολική έξοδο της πόλης, όπως και στις περισσότερες διασταυρώσεις, συναντά κανείς και πάλι κυκλικούς κόμβους και διαχωριστικές νησίδες με χλοοτάπητα και θάμνους.

Εικ. 48
Διαχωριστική νησίδα επί της οδού Βερμίου
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 49
Κυκλικός κόμβος επί της οδού Βερμίου
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 50
Διαχωριστική νησίδα επί της οδού Βερμίου
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 51
Διαχωριστική νησίδα επί της οδού Βερμίου, έξοδος για Θεσ/νικη
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 52
Κυκλικός κόμβος επί των οδών Λαρίσης & 11ης Οκτωβρίου,
στο ύψος του Υπεραστικού ΚΤΕΛ
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 53
Διαχωριστική νησίδα επί των οδών Λαρίσης & 11ης Οκτωβρίου,
στο ύψος του Υπεραστικού ΚΤΕΛ
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 54
Τρίγωνο επί της οδού Μεγάλου Αλεξάνδρου
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 55
Κυκλικός κόμβος επί της οδού Πτοχοκομείου
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 56
Πάρκο και χώρος στάσης αυτοκινήτων
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 57
Κυκλικός κόμβος στο ύψος του Βασιλόπουλου
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

- 11. Δάσος Κουρί :** Το δάσος αυτό ευρίσκεται 4 χιλιόμετρα ανατολικά της Κοζάνης. Φιλοξενεί εκτροφείο ευγενών θηραμάτων όπως ελάφια, ζαρκάδια, πέρδικες, ορτύκια, τρυγόνια και φασιανούς. Επίσης υπάρχει τουριστικό περίπτερο, εστιατόριο, παιδική χαρά, γήπεδα μπάσκετ, τένις και κατασκηνωτικές εγκαταστάσεις προσκόπων.

Εικ. 58
Παιδική χαρά στο δάσος Κουρί
(Πηγή : <http://www.kozan.gr/?p=131956>)

Εικ. 59
Χιονισμένο μονοπάτι στο δάσος Κουρί
(Πηγή : <http://www.kozan.gr/?p=131956>)

Β. Μορφές αστικού πρασίνου στις Τοπικές Κοινότητες

Εκτός από την πόλη της Κοζάνης και το αστικό πράσινο στις πλατείες, στα πάρκα και σε κάθε χώρο πρασίνου, αξίζει να αναφερθούν και οι κεντρικές πλατείες μερικών Τοπικών Κοινοτήτων, οι οποίες συντελούν στη διαμόρφωση του αστικού πρασίνου του Δήμου της Κοζάνης.

- 1. Κεντρική Πλατεία Τοπικής Κοινότητας Αιανής :** Η πλατεία καλύπτει μεγάλη έκταση στο κέντρο της πόλης και χωρίζεται σε δύο επίπεδα. Η μεγαλύτερη επιφάνεια του επάνω επιπέδου είναι πλακόστρωτη, ενώ περιμετρικά υπάρχουν φυτικοί φράκτες. Στο κάτω επίπεδο η πλατεία είναι διαμορφωμένη με κάθε είδος πρασίνου. Η μεγαλύτερη επιφάνεια της είναι στρωμένη με χλοοτάπητα. Έχει φυτευμένα μεμονωμένα δένδρα, μονοπάτια με ιαπωνικά βήματα, πέργκολες, παιδική χαρά και καθίσματα. Εδώ συναντά κανείς και το υγρό στοιχείο το οποίο αντιπροσωπεύεται από μια πέτρινη βρύση στην άκρη της πλατείας, τεχνητά ρυάκια και ξύλινα γεφυράκια να ενώνουν όλα τα σημεία της πλατείας.

Εικ. 60
Κεντρική πλατεία Αιανής
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 61
Κεντρική πλατεία Αιανής
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 62
Κεντρική πλατεία Αιανής
(Πηγή : <http://www.panoramio.com/photo/30055336>)

Εικ. 63
Κεντρική πλατεία Αιανής
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

2. Κεντρική πλατεία Μαυροδενδρίου : Ευρίσκεται στο κεντρικό σημείο του χωριού και είναι διαμορφωμένη σε δύο επίπεδα. Είναι ανοικτή σε όλη της την περίμετρο το οποίο σημαίνει πως έχει εισόδους σε κάθε της πλευρά. Το πλακόστρωτο και το πράσινο είναι μοιρασμένα ισομερώς σε όλη την πλατεία. Έχει μεμονωμένα δένδρα, παιδική χαρά στην ανατολική της πλευρά, πέργκολα, σιντριβάνι, εδαφοκάλυψη με χλοοτάπητα και φυτοδοχεία κατά μήκος του κεντρικού μονοπατιού.

Εικ. 64
Πλατεία Μαυροδενδρίου, 1^ο επίπεδο
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 65
Πλατεία Μαυροδενδρίου, 2^ο επίπεδο
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 66
Αποψη της πλατείας Μαυροδενδρίου
με χλοοτάπητα
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

3. Κεντρική πλατεία Αγίου Δημητρίου : Είναι μια πλατεία η οποία δίνει ανάσα στον Άγιο Δημήτριο και στο Ρυάκιο μιας και τα εργοστάσια της ΔΕΗ ευρίσκονται πολύ κοντά. Είναι διαμορφωμένη σε ένα επίπεδο με μεγάλη παιδική χαρά, αρκετά μεμονωμένα δένδρα και χλοοτάπητα. Υπάρχει και το υγρό στοιχείο μιας και διαπερνά την πλατεία τεχνητό ποταμάκι το οποίο καταλήγει σε συντριβάνι.

Εικ. 67
Πλατεία Αγίου Δημητρίου
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 68
Παιδική χαρά Αγίου Δημητρίου
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI. ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΚΟΖΑΝΗΣ

Η πόλη της Κοζάνης ευρίσκεται σε μια από τις πιο επιβαρυνμένες περιβαλλοντικά περιοχές της Ελλάδας. Η σκόνη και η ρύπανση, η οποία προκαλείται από τους ατμοηλεκτρικούς σταθμούς της ΔΕΗ και από την κίνηση των αυτοκινήτων, έχει άμεσα δυσμενή αποτελέσματα στην διαβίωση των κατοίκων. Το πράσινο στην πόλη την αναβαθμίζει αισθητικά, αλλά κυρίως λειτουργεί ως φίλτρο της σκόνης και των ρυπογόνων ουσιών οι οποίες δημιουργούνται από τις ανθρώπινες δραστηριότητες.

Για τον λόγο αυτό στις υπηρεσίες του Δήμου υπάρχει το Τμήμα Πρασίνου. Αυτό αποτελείται από εξειδικευμένο προσωπικό, το οποίο φροντίζει τη σωστή συντήρηση κάθε είδους πρασίνου στην πόλη.

Το Τμήμα Πρασίνου περιλαμβάνει δυο γραφεία :

1. Γραφείο κήπων και δενδροστοιχιών : Το γενικό αντικείμενο του αφορά στη μελέτη και στην εκτέλεση εργασιών ανάπτυξης και συντήρησης των χώρων πρασίνου, δηλαδή βελτίωσης και επέκτασης της συντήρησης, της καθαριότητας και της φυτοπροστασίας των χώρων πρασίνου, καθώς και των υπαίθριων χώρων γενικότερα μέσα στα όρια του Δήμου (πάρκα, κήποι, άλση, παιδικές χαρές, δενδροστοιχίες, παρτέρια κ.λ.π. Συγκεκριμένα οι εργασίες τις οποίες εκτελεί είναι ι εξής :

α. Καταρτίζει και εφαρμόζει βραχυπρόθεσμα λεπτομερή προγράμματα φυτεύσεων, συντήρησης, άρδευσης και φυτοπροστασίας των χώρων πρασίνου του Δήμου. Αναλύει τα εν λόγω προγράμματα και καθορίζει τις ανάγκες σε τεχνικό εξοπλισμό, εργαλεία, ανθρώπινο δυναμικό κατά ειδικότητες, φυτά, λιπάσματα, φυτοφάρμακα, ανταλλακτικά κ.λ.π.

β. Εκπονεί μελέτες οι οποίες σχετίζονται με το αντικείμενο και μεριμνά για την ανάθεση ανάλογων μελετών και εργασιών σε τρίτους και τηρεί τις σχετικές διαδικασίες ανάθεσης παρακολούθησης, ελέγχου, επίβλεψης και παραλαβής.

γ. Συντάσσει και υπογράφει τις καταστάσεις ημερομισθίων του εργατοτεχνικού προσωπικού του απασχολούμενου στο πράσινο γενικά και στις παιδικές χαρές του Δήμου.

2. Γραφείο περιαστικού πρασίνου

Οι εργασίες τις οποίες εκτελεί το γραφείο αυτό είναι οι εξής:

α. Επεξεργάζεται προτάσεις προς τις αρμόδιες υπηρεσίες για την προστασία και την διαχείριση δασικών περιοχών του Δήμου.

β. Εισηγείται προτάσεις μελέτης και εκτέλεσης έργων υποδομής (π.χ δασικής οδοποιίας, διευθέτησης δασικών χειμάρρων, κατασκευής υδατοδεξαμενών, κατασκευής σημείων υδροληψίας για πυροσβεστικά οχήματα, υποδομών βοσκοτόπων, χώρων αναψυχής, αντιτυρικών ζωνών κ.λ.π).

γ. Διατυπώνει προτάσεις στο Δασαρχείο ή στο τμήμα Αναδασώσεων του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (πρώην Υπουργείο Γεωργίας) για την αναδάσωση των περιοχών.

δ. Επιμελείται της συμμετοχής του Δήμου στην οργάνωση της πυροπροστασίας των δασών.

ε. Συνεργάζεται με τα γραφεία Προγραμματισμού και Προγραμμάτων Ευρωπαϊκής Ένωσης του Δήμου για την υποβολή προτάσεων στην Ε.Ε και στο Υπουργείο για χρηματοδότηση ενεργειών προστασίας και αξιοποίησης δασών και ανάπτυξης ορεινών και μειονεκτικών περιοχών.

Οι εργασίες συντήρησης του αστικού πρασίνου που πρέπει να γίνονται είναι οι εξής :

1. **Φύτευση** : Ο Δήμος της Κοζάνης δεν έχει δικά του φυτώρια για την παραγωγή των φυτών, τα οποία χρειάζονται, με αποτέλεσμα να προμηθεύεται τα φυτά είτε από ιδιωτικά φυτώρια της Κοζάνης είτε από μεγάλα φυτώρια της Θεσσαλονίκης και των κοντινότερων περιοχών οι οποίες διαθέτουν φυτώρια.

2. **Κλάδευμα** : Τα κλάδευματα πρέπει να γίνονται όταν τα δένδρα έχουν ρίξει το φύλλωμά τους, μόνο από εξειδικευμένο προσωπικό και όσο κατά το δυνατό σπανιότερα, ώστε τα δένδρα να μείνουν πιο πολλά χρόνια οι «δυνατοί εργάτες της υγείας μας». Το κλάδευμα των δένδρων διακρίνεται σε δύο κυρίως είδη στα δένδρα των δενδροστοιχιών της πόλης:

α. Κλάδευμα διαμόρφωσης ή αποκατάστασης: Αυτό γίνεται όταν τα δένδρα είναι πιο νεαρά για να αποκατασταθεί η κόμη τους από σπασίματα, ζημιές, ασθένειες και νεκρά μέρη, αλλά κυρίως για να ανεβεί η κόμη τους υψηλότερα από τα 2,5 μέτρα όπως προβλέπουν οι προδιαγραφές του ΥΠΕΧΩΔΕ ώστε τα κλαδιά να μην ενοχλούν στη διέλευση των πεζών και των φορτηγών.

β. Κλαδεύματα μείωσης όγκου: Είναι τα λεγόμενα «βαθιά» κλαδεύματα τα οποία πρέπει να γίνονται μόνο για λόγους ασφάλειας, όταν δηλαδή το δένδρο είναι πολύ γέρικο ή με σχετική αστάθεια οπότε χαλαρώνεται ο όγκος της κόμης του ή αφαιρείται όλη η κόμη. Τέτοια κλαδεύματα, ειδικά αν γίνονται συχνά, δημιουργούν πολλές πληγές στα δένδρα τα οποία αρρωσταίνουν, χάνουν τη ζωτικότητά τους και σιγά σιγά χάνουν την δυνατότητα να προσφέρουν στον άνθρωπο τις ευεργετικές τους δυνατότητες.

Το ίδιο συμβαίνει και με το κούρεμα του χλοοτάπητα με μηχανή κοπής, την οποία την αναλαμβάνουν εργάτες του Δήμου.

3. **Φυτοπροστασία-Ψεκασμοί** : Η ψείρα είναι ο χειρότερος εχθρός των φυτών. Ο ψεκασμός γίνεται κυρίως την άνοιξη, αλλά και μέσα στο χειμώνα ανάλογα με τις καλλιέργειες. Ακόμη γίνονται ψεκασμοί για μύκητες, σκουλήκια, ψείρες, κάμπιες και σαλιγκάρια. Ο χλοοτάπητας ραντίζεται και κυρίως ο έτοιμος για προσβολές από μύκητες.

4. **Άρδευση :** Η άρδευση γίνεται με μπεκ ή pop-up όπου υπάρχει οργανωμένο αρδευτικό σύστημα, συνήθως σε πάρκα με μεγάλη έκταση εδαφοκάλυψης και σε νησίδες με χλοοτάπητα και θάμνους.

5. **Λίπανση :** Η λίπανση γίνεται την άνοιξη από το εξειδικευμένο προσωπικό, ανάλογα με τις απαιτήσεις του κάθε φυτού μια με δυο φορές.

Ο Δήμος με τους υπεύθυνους υπαλλήλους τους οποίους διαθέτει καταφέρει να συντηρεί όσο καλύτερα είναι εφικτό το πράσινο της πόλης, αλλά η συντήρηση είναι υπόθεση όλων μας. Θα πρέπει να τοποθετηθούν κάδοι απορριμμάτων μέσα σε πάρκα, σε πλατείες και σε πεζοδρόμια, όπου δεν υπάρχουν, έτσι ώστε κανένας απερίσκεπτος πολίτης να μην πετά τα σκουπίδια του αριστερά και δεξιά.

Επίσης θα ήταν ορθό ο Δήμος να διοργανώσει σεμινάρια για την καθαριότητα του περιβάλλοντος, τα οποία θα μπορούν να παρακολουθούν οι πολίτες για την ενημέρωσή τους και την παρακίνησή τους στο να διατηρούν καθαρούς τους χώρους στους οποίους περνούν πολλές ώρες.

Έτσι κι εμείς μπορούμε να συμβάλλουμε στη συντήρηση τόσο του πρασίνου της πόλης όσο και στην καθαριότητα αυτής, βοηθώντας καθημερινά ο κάθε πολίτης με το δικό του τρόπο τους ήδη αρμόδιους και υπεύθυνους ανθρώπους για αυτό.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

**ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΑ ΦΥΤΑ
ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΣΤΟ ΑΣΤΙΚΟ ΠΡΑΣΙΝΟ
ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΚΟΖΑΝΗΣ**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι. ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΑ ΔΕΝΔΡΑ

Α. Αειθαλή καλλωπιστικά δένδρα

Στα πάρκα και στις πλατείες της Κοζάνης, αλλά και ολοκλήρου του Δήμου συναντώνται αειθαλή δένδρα τα οποία χρησιμοποιούνται αυτόνομα ή κατά ομάδες για να περιφράξουν ένα χώρο κλειστό. Να δώσουν μια νότα μεγαλείου. Τα είδη των αειθαλών δένδρων τα οποία χρησιμοποιούνται είναι τα εξής :

1. Γιουνίπερος (*Άρκευθος*)

Juniperus chinensis

Οικογένεια : Cupressaceae

Καταγωγή : Κατάγεται από την Κίνα.

Βοτανική περιγραφή : Είναι αειθαλές κωνοφόρο είδος αργής ανάπτυξης με μορφή κόμης σε σχήμα πυραμίδας. Γιουνίπερος είναι η επιστημονική ονομασία του φυτού, ενώ αναφέρεται και ως Άρκευθος. Πρόκειται για ένα από τα πέντε μεγάλα γένη κωνοφόρων με πολυάριθμες ποικιλίες και με τη μεγαλύτερη ίσως προσαρμογή στις ελληνικές εδαφοκλιματικές συνθήκες. Είναι αειθαλές φυτό με βελονοειδές ή λεπιοειδές φύλλωμα. Οι βελόνες φέρονται ανά τρεις σε σπονδύλους και τα λέπια είναι σταυρωτά και αντίθετα. Είναι συνήθως θαμνώδες φυτό με πλαγιόκλαδο σχήμα και σπανιότερα μικρό δένδρο. Οι καρποί του είναι μικρές κάψες πράσινου και αργότερα καφέ χρώματος με πικάντικη γεύση ελαφρώς πικρή. Έχουν ευχάριστο άρωμα και χρησιμοποιούνται για τον αρωματισμό κυρίως των αλκοολούχων ποτών.

Εδαφοκλιματικές συνθήκες : Αναπτύσσεται σε κάθε καλά στραγγιζόμενο, ουδέτερο ή αλκαλικό, ακόμη και σε ξηρό έδαφος, σε ηλιόλουστες και ημισκιαζόμενες θέσεις. Αντέχει πολύ στο κρύο.

Πολλαπλασιασμός : Πολλαπλασιάζεται με μοσχεύματα και με εμβολιασμό. Κόβονται ημιξυλώδη μοσχεύματα με νύχι το καλοκαίρι και τοποθετούνται σε συνθήκες τεχνητής ομίχλης. Τα τυπικά είδη πολλαπλασιάζονται με σπόρους.

Χρήσεις

α. Χρήσεις στην αρχιτεκτονική τοπίου : Είναι ιδανικό φυτό για φύτευση σε μικρούς κήπους ή σε βραχοσυνθέσεις, καθώς και για εδαφοκάλυψη.

β. Άλλες χρήσεις : Το ξύλο του γιουνίπερου κατεργάζεται εύκολα, ενώ είναι εξαιρετικά ανθεκτικό στους μύκητες και στις επιθέσεις των εντόμων. Χρησιμοποιείται στην επιπλοποιία και στις οικοδομικές εργασίες.

Εικ. 69
Γιουνίπερος πλαγιόκλαδος στο Δημοτικό Κήπο
στην πόλη της Κοζάνης
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 70
Γιουνίπερος πλαγιόκλαδος σε κυκλικό
κόμβο επί της οδού Μοναστηρίου
(Φωτογραφία: Ελένη Τζάπου)

Εικ. 71
Γιουνίπερος σε ομαδική φύτευση για εδαφοκάλυψη
στην κεντρική πλατεία της Τοπικής Κοινότητας Μαυροδενδρίου
(Φωτογραφία: Ελένη Τζάπου)

Εικ. 72
Γιουνίπερος σε ομαδική φύτευση για εδαφοκάλυψη
στην κεντρική πλατεία της Τοπικής Κοινότητας Αιανής
(Φωτογραφία: Ελένη Τζάπου)

Εικ. 73
Άρκευθος η οξύκεδρος στην πλατεία
εργατικών κατοικιών Κοζάνης
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 74
Άρκευθος η οξύκεδρος σε πάρκο της Κοζάνης
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 75
 Άρκευθος η οξύκεδρος σε πάρκο αναψυχής
 στην Τοπική Κοινότητα Ποντοκόμης
 (Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 76
 Άρκευθος η οξύκεδρος σε διαχωριστική νησίδα
 στην Τοπική Κοινότητα Αγίου Δημητρίου
 (Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 77
 Άρκευθος η οξύκεδρος
 στην κεντρική πλατεία Μαυροδενδρίου
 (Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

2. Έλατο
Abies alba
Οικογένεια : Pinacaceae

Καταγωγή : Συναντάται στην Ευρώπη, στην Βόρεια Αμερική, στην Βόρεια Ασία, στην Βόρεια Αφρική και στην Ταϊβάν.

Βοτανική περιγραφή : Είναι σκληραγωγημένο αειθαλές κωνοφόρο δένδρο με σχήμα πυραμοειδές, ύψος επάνω από 30 μέτρα και αργή ανάπτυξη. Τα κλαδιά του φύονται σχεδόν κάθετα στον κορμό του. Η κόμη του φυτού είναι συμπαγής και πυκνή. Τα φύλλα του είναι σύνθετα και απαρτίζονται από βελονοειδή επιμήκη φυλλάρια μήκους 2.5 εκατοστών περίπου, τα οποία έχουν χρώμα σκούρο πράσινο. Τα άνθη του είναι ξεχωριστά κατά γενετικό φύλο, διακρινόμενα σε αρσενικά και θηλυκά. Τα αρσενικά άνθη είναι ίουλοι χρώματος κίτρινου, ενώ τα θηλυκά σχηματίζουν πολύ διακοσμητικούς καρπούς (κώνους) οι οποίοι φύονται όρθιοι επί των κλαδιών και έχουν αποχρώσεις ωχροπράσινες, καφέ ή ερυθρές. Ανθίζει την άνοιξη.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις : Αναπτύσσεται σε καλά στραγγιζόμενα και βαθιά εδάφη. Αντέχει στο κρύο, το οποίο τις περισσότερες φορές είναι απαραίτητο για τη φυσιολογική του ανάπτυξη. Αναζητά επίσης υψηλή εδαφική και ατμοσφαιρική υγρασία. Προτιμά ελαφρώς όξινα εδάφη.

Πολλαπλασιασμός : Πολλαπλασιάζεται με σπόρο την άνοιξη.

Καλλωπιστική αξία : Το όμορφο σχήμα του, οι διακοσμητικοί κώνοι που σχηματίζει, το μέγεθος και η συμπαγής του εμφάνιση είναι τα χαρακτηριστικά που δίνουν στο φυτό ιδιαίτερη καλλωπιστική αξία.

Χρήσεις

α. Χρήσεις στην αρχιτεκτονική τοπίου : Φυτεύεται μόνο του ή κατά συστάδες και είναι πολύ όμορφο μέσα στους χλοοτάπητες. Συνδιάζεται με άλλα νάνα κωνοφόρα σε βραχύκηπους. Σπανιότερα χρησιμοποιείται για δενδροστοιχείες ιδιαίτερα σε ορεινές περιοχές.

β. Χρήση στη διακόσμηση : Χρησιμοποιείται για στολισμό σαν «Χριστουγεννιάτικο δένδρο».

Εικ. 78
Γλανκό έλατο στην κεντρική πλατεία
της Τοπικής Κοινότητας Αιανής
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 79
Έλατο στην Κεντρική πλατεία
της Τοπικής Κοινότητας Λευκοπηγής
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 80
Κλαδιά γλαυκού ελάτου
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

3. Κέδρος *Cedrus atlantica* Οικογένεια : Pinaceae

Καταγωγή : Κατάγεται από τον Λίβανο.

Βοτανική περιγραφή : Είναι αειθαλές κωνοφόρο δένδρο το οποίο χαρακτηρίζεται από το μεγάλο μέγεθος του κορμού του και την ογκώδη και ακανόνιστη κόμη των κλαδιών του. Τα φύλλα του είναι βελονοειδή και άκαμπτα, ενώ καθένα από αυτά διαθέτει δύο ρητινοφόρους αγωγούς. Το φύλλο ενός κέδρου παραμένει στο δένδρο από 3-6 χρόνια. Οι θηλυκοί κώνοι του κέδρου έχουν πράσινο ή πορφυρό χρώμα.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις : Αναπτύσσεται σε ουδέτερα ή αλκαλικά και μέτρια υγρά εδάφη, σε ηλιόλουστες θέσεις.

Πολλαπλασιασμός : Τα τυπικά είδη πολλαπλασιάζονται με σπόρους οι οποίοι φυτρώνουν εύκολα την άνοιξη στους 20°C , ενώ οι ποικιλίες με εμβόλια και πολλές φορές με ημιξυλώδη μοσχεύματα το φθινόπωρο.

Χρήσεις : Τα μεγάλα δένδρα χρησιμοποιούνται μεμονωμένα σε μεγάλες εκτάσεις με χλοοτάπητα και οι νανώδεις ποικιλίες σε μεγάλους βραχόκηπους.

Εικ. 81
Κλαδιά κέδρου με θηλυκούς κώνους
(Πηγή : <http://fytognoseis.blogspot.gr/2012/01/cedrus.html>)

Εικ. 82
Κέδρος Ιμαλαΐων στην κεντρική πλατεία
της Τοπικής Κοινότητας Αιανής
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 83
Κέδρος γλανκός στο Δημαρχείο
της Τοπικής Κοινότητας Μαυροδενδρίου
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 84
Κέδρος στην κεντρική πλατεία
της Τοπικής Κοινότητας Καισάρειας
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 85
Κέδρος Ιμαλαΐων στην κεντρική πλατεία
της Τοπικής Κοινότητας Αιανής
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 86
Κλαδιά γλανκού κέδρου
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

4. Πεύκο
Pinus sp.
Οικογένεια : Pinaceae

Καταγωγή : Κατάγεται από την Βόρεια Ευρώπη και την Βόρεια Ασία.

Βοτανική περιγραφή : Είναι αειθαλές κωνοφόρο ρητινώδες δένδρο ύψους 3-80 μέτρων με την πλειοψηφία των ειδών να έχουν ύψος 15 με 45 μέτρα. Ο κορμός των περισσότερων ειδών είναι χονδρός και φολιδωτός. Τα κλαδιά ομοιάζουν να σχηματίζουν δακτυλίδια στα σημεία που εκφύονται από τον κορμό, αν και σχηματίζουν σφικτές σπείρες. Είναι όλα τα είδη πεύκων μακρόβια δένδρα, με ηλικία από 100 μέχρι 1000 έτη ή περισσότερο.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις : Αναπτύσσεται το φυτό σε χαμηλές ζεστές (ηλιόλουστες) περιοχές και σε βαθιά αμμοαργιλώδη εδάφη τα οποία κρατούν την υγρασία. Αντέχει στα άλατα της θάλασσας.

Πολλαπλασιασμός : Η αναπαραγωγή των πεύκων γίνεται μέσω των κώνων τους. Στους αρσενικούς κώνους υπάρχουν πολλοί μικροί «σάκκοι» οι οποίοι φέρουν γύρη. Στους θηλυκούς κώνους ευρίσκονται διατεταγμένα «λέπια» (τροποποιημένα φύλλα).

Κατά την άνοιξη οι γυρεόσακκοι ανοίγουν και με τον άνεμο σκορπούν τη γύρη. Τα λέπια στους θηλυκούς κώνους ανοίγουν, δέχονται τη γύρη και κλείνουν. Η γονιμοποίηση γίνεται την επόμενη άνοιξη.

Χρήσεις στην αρχιτεκτονική τοπίου: Τα δένδρα χρησιμοποιούνται μεμονωμένα σε μεγάλους κήπους ή και σε συστάδες.

Είδη : Στην Ελλάδα συναντώνται 6 είδη πεύκου τα οποία είναι αυτοφυή και αξίζει να αναφερθούν μιας και χρησιμοποιούνται όλα τόσο στο αστικό πράσινο όσο και στο περιαστικό πράσινο κάθε πόλης. Αυτά είναι τα εξής :

- α. Το βουνόπευκο (*Pinus mugo*): Είναι μικρό με λεπτό ίσιο κορμό και μικρά κουκουνάρια. Ευρίσκεται σε περιοχές της Θράκης και της Μακεδονίας σε υψόμετρο μέχρι 2.000 μέτρα.
- β. Το δασόπευκο ή Δασική πεύκη (*Pinus sylvestris*): Έχει κιτρινοκόκκινο φλοιό και μεγάλο ύψος το οποίο φθάνει και τα 50 μέτρα. Τα κουκουνάρια του είναι μικρά και ωοειδή, χρώματος γκριζοκάστανου. Ο κορμός του είναι ίσιος με μεγάλες ρωγμές. Ευρίσκεται σε μερικά όρη της Βορείου Ελλάδας και όταν είναι γέρικο γυμνώνεται αφήνοντας μία τούφα στη κορυφή του. Το ξύλο του είναι γνωστό με την ονομασία «κόκκινη ξυλεία», ερυθρώπο εσωτερικά και σκληρό. Χρησιμοποιείται ως πρώτη ύλη για τη παρασκευή ξυλοπολτού για χαρτί, στις οικοδομικές κατασκευές και στη ναυπηγική.
- γ. Το Θασίτικο πεύκο (*Pinus brutia*): Ομοιάζει με το κοινό. Έχει μεγαλύτερο όγκο και ύψος από αυτό και σκληρές και χονδρές βελόνες.
- δ. Η Κουκουναριά (*Pinus pinea*), ή πεύκη ή πίτυς: Είναι πυκνό υψηλό δένδρο και σχηματίζει «ομπρέλα». Τα κουκουνάρια του είναι μεγάλα με μεγάλους σκληρούς σπόρους. Φύεται σε παραθαλάσσιες ή πεδινές περιοχές. Το ξύλο του χρησιμοποιείται σαν στρογγυλή ξυλεία και για παραγωγή σανιδωμάτων (παρκέ). Οι σπόροι του, γνωστοί και αυτοί με την ονομασία «κουκουνάρια», χρησιμοποιούνται στη μαγειρική και στη ζαχαροπλαστική.
- ε. Το κοινό πεύκο (*Pinus halepensis*): Είναι γνωστό με την ονομασία χαλέπιος πεύκη. Αναπτύσσεται σε χαμηλό υψόμετρο, μέχρι 1000 μέτρα, σχηματίζοντας δάση. Προτιμά τις ξηρές και ζεστές περιοχές και τα ασβεστολιθικά εδάφη που δεν συγκρατούν υγρασία. Από το δένδρο αυτό συλλέγεται το ρετσίνι, το οποίο προστίθεται στο κρασί για τη δημιουργία της

γνωστής ρετσίνας. Το ξύλο του είναι μέτριας ποιότητας. Ο βλαστός του χρησιμοποιείται στη βυρσοδεψία.

στ. Το μαυρόπευκο ή Μαύρη πεύκη (*Pinus nigra*): Είναι υψηλό δένδρο το οποίο φθάνει σε ύψος μέχρι και τα 45 μέτρα. Τα κουκουνάρια του είναι μικρά και οι βελόνες του μετρίου μεγέθους. Το ξύλο του έχει ερυθρωπό χρώμα εσωτερικά και είναι καλής ποιότητας. Χρησιμοποιείται στις οικοδομές, στη ναυπηγική και σαν στύλος στήριξης καλωδίων μεταφοράς ηλεκτρικού ρεύματος.

Τα τελευταία χρόνια τα πεύκα στις αστικές και περιαστικές περιοχές της Ελλάδας απειλούνται από τη βαμβακίαση, ασθένεια η οποία προκαλείται από το κοκκοειδές έντομο *Marchalina hellenica*. Αυτό ζει στο φλοιό τους παρασιτικά και παράγει μελιτώδεις εκκρίσεις. Οι εκκρίσεις αυτές συλλέγονται από τις μέλισσες προκειμένου να φτιάξουν πευκόμελο. Οι νεκρώσεις παρατηρούνται σε άτομα πεύκης με επιβαρυνμένη φυτοϋγειονομική κατάσταση και με περιορισμένο ζωτικό υπέργειο και υπόγειο χώρο. Ενδεικτικά αναφέρεται πως σε φυσικά δάση χαλεπίου πεύκης, τα οποία εκμεταλλεύονται μελισσοκομικά δεκάδες χρόνια, οι βλάβες από την *Marchalina hellenica* είναι αμελητέες και ουδέποτε υπήρξε ένδειξη επιδημίας.

Αντίθετα στις περιοχές όπου η ανθρώπινη δραστηριότητα «πιέζει» το βιολογικό χώρο του πεύκου και σε συνδυασμό με την απροθυμία των ανθρώπων να φροντίσουν τους οργανισμούς αυτούς (κλάδευμα, καθαρισμός, προστασία ριζικού συστήματος) φαίνεται πως οι ζημιές είναι σημαντικές. Η επιδημία αυτή ξεκίνησε το 2000 όταν το Υπουργείο Γεωργίας της Ελλάδας αποφάσισε τον εμβολιασμό των πεύκων με *Marchalina hellenica*, σε μαζική κλίμακα, προκειμένου να γίνουν μελιτοφόρα και να αυξηθεί η παραγωγή πευκόμελου. Σήμερα γίνεται προσπάθεια να αντιμετωπισθεί η κατάσταση με χημική καταπολέμηση.

Εικ. 87
Μεμονωμένα δένδρα χαλεπίου πεύκης
στο Δημοτικό κήπο της Κοζάνης
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 88
Δάσος με πεύκα και κουκουναριές
στο λόφο της Κοζάνης
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 89
Συστάδα δένδρων Μαύρης πεύκης
στο δημοτικό κήπο της Κοζάνης
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 90
Κουκουναριές στο πάρκο Ξενία
στην πόλη της Κοζάνης
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

5. Κυπαρίσσι *Cupressus sempervirens* Οικογένεια : Cupressaceae

Καταγωγή : Κατάγεται από τη Βόρεια Αμερική.

Βοτανική περιγραφή : Είναι αειθαλές κωνοφόρο φυτό. Τα περισσότερα είδη είναι δένδρα τα οποία φθάνουν σε ύψος τα 30 μέτρα και έχουν σχήμα οβελίσκου. Λίγα είναι τα θαμνώδη είδη που είναι αυτοφυή άγριων βραχωδών περιοχών με απλωμένα κλαδιά τα οποία δεν ξεπερνούν σε ύψος τα 7 μέτρα. Ο φλοιός του δένδρου χωρίζεται σε λωρίδες οι οποίες αποχωρίζονται και πέφτουν. Είναι δέντρο πολύμορφο και υπάρχει σε πολλές παραλλαγές. Οι πιο σημαντικές είναι δύο. Η πρώτη είναι η πυραμιδοειδής παραλλαγή στην οποία τα κλαδιά του είναι όρθια και λέγεται και αρσενικό κυπαρίσσι. Η δεύτερη είναι η οριζοντιόκλαδος παραλλαγή με οριζόντια απλωτά κλαδιά και πλατειά πλούσια κόμη η οποία είναι είναι το γνωστό θηλυκό κυπαρίσσι. Τα φύλλα του είναι απλωτά βελονοειδή και σε μεγαλύτερη ηλικία αποκτούν λέπια. Οι κώνοι του κυπαρισσιού έχουν σχήμα σφαιρικό και φέρουν ζεύγη ξυλωδών λεπίων, τα οποία βγαίνουν από τον άξονα του κάθε κώνου. Τα λέπια αυτά, όταν γονιμοποιηθούν, φέρουν αρκετούς σπόρους οι οποίοι ωριμάζουν κάθε δεύτερο χρόνο. Ο κώνος ανοίγει δύο χρόνια αργότερα.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις : Δεν έχει ιδιαίτερες εδαφοκλιματικές απαιτήσεις.

Πολλαπλασιασμός : Πολλαπλασιάζεται με σπόρους, με μοσχεύματα και με καταβολάδες. Η σπορά γίνεται την άνοιξη σε κρύο κασόνι. Τα νεαρά φυτά μεταφυτεύονται σε γλάστρες διαμέτρου 8-9 εκατοστών οι οποίες είναι παραχωμένες στο ύπαιθρο ή μεταφυτεύονται σε φυτώριο. Τον επόμενο χρόνο φυτεύονται στην οριστική τους θέση. Ο πολλαπλασιασμός με μοσχεύματα, ο

οποίος είναι πιο κατάλληλος για τις ποικιλίες, γίνεται το φθινόπωρο. Τα μοσχεύματα κόβονται από τα πλευρικά κλαδιά μαζί με ένα κομμάτι παλαιού ξύλου και τοποθετούνται για να ριζώσουν σε ένα μείγμα από άμμο και τύρφη. Στη συνέχεια φυτεύονται όπως και τα νεαρά φυτά.

Χρήσεις

α. **Χρήσεις στην αρχιτεκτονική τοπίου :** Φυτεύεται σε διάφορα πάρκα, κατά μήκος των δρόμων, για τη δημιουργία αντιανεμικών φραγμάτων και σε αναδασώσεις.

β. **Άλλες χρήσεις :** Η καλής ποιότητας ξυλεία του χρησιμοποιείται στην επιπλοποιία.

Εικ. 91
Κυπαρίσσι ορθόκλαδο στην κεντρική πλατεία
της Τοπικής Κοινότητας Μαυροδενδρίου
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 92
Κυπαρίσσι πλαγίοκλαδο
στο Δημοτικό κήπο Κοζάνης
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

6. Μαγνόλια

Magnolia grandiflora

Οικογένεια : Magnoliaceae

(κοινό όνομα : Μανόλια)

Καταγωγή : Κατάγεται από την Ανατολική Ασία και τη Νότια Αμερική.

Βοτανική περιγραφή : Είναι αειθαλές δένδρο αργού ρυθμού ανάπτυξης, με σφαιρικό σχήμα, ύψους 20μέτρων και διαμέτρου 10μέτρων. Τα φύλλα είναι συνήθως σκληρά με στιλπνή έντονη πράσινη την επάνω επιφάνεια και χνουδωτή, κόκκινη και πηληματώδη την κάτω. Ανθοφορούν μόνο τα ενήλικα φυτά, μετά από 9-10 χρόνια. Μεγάλα λευκά-κρεμ άνθη φέρονται στις άκρες των βλαστών την περίοδο από Ιούνιο-Αύγουστο. Τα άνθη είναι εντυπωσιακά μεγάλα, 20-25εκατοστά, κυπελλοειδή και ιδιαίτερα αρωματικά.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις : Απαιτεί βαθιά, χουμώδη, όξινα ή ουδέτερα, εδάφη και ηλιόλουστες ή ημισκιασμένες, προστατευμένες από τους δυνατούς ανέμους, θέσεις. Είναι πολύ ανθεκτικό σε περιοχές με ήπιο κλίμα, έχει μέτριες απαιτήσεις σε νερό και αντέχει σε θερμοκρασίες κάτω των -20°C.

Πολλαπλασιασμός : Πολλαπλασιάζεται με ξυλώδη μοσχεύματα και με εναέριες καταβολάδες. Πολλαπλασιάζεται επίσης και με σπόρο, αλλά είναι μια δύσκολη διαδικασία αφού ο σπόρος για να βλαστήσει θα πρέπει να σπαρθεί σε υγρή άμμο για περίπου 6 μήνες.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου : Χρησιμοποιείται μεμονωμένα, σε ομάδες, αλλά και σε δενδροστοιχίες.

Εικ. 93
Μεμονωμένο δένδρο μαγνόλιας στον Δημοτικό Κήπο Κοζάνης
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 94
Μεμονωμένο νέο φυτό μαγνόλιας
στην εκκλησία του Αγίου Νικάνορα στην Κοζάνη
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 95
Άνθος μαγνόλιας
(Πηγή : http://kokkinokoupi.blogspot.gr/2013/05/blog-post_6.html)

Β. Φυλλοβόλα καλλωπιστικά δένδρα

Τα κυριότερα καλλωπιστικά δένδρα τα οποία χρησιμοποιούνται στο αστικό πράσινο του Δήμου Κοζάνης

1. Ακακία Κωνσταντινουπόλεως

ή

Ακακία η ροδομέταξη

Albizia julbrissim

Οικογένεια : Leguminoseae

Καταγωγή : Κατάγεται από το Ιράν και από την Ιαπωνία.

Βοτανική περιγραφή : Είναι πλαγιόκλαδο φυλλοβόλο δένδρο, γρήγορης ανάπτυξης, ύψους 8-10 μέτρων και διαμέτρου 6-8 μέτρων. Έχει μορφή κόμης ομπρελοειδή και ακανόνιστη. Τα φύλλα της είναι δις σύνθετα και πτεροειδή, με 40-60 ανοικτά πράσινα φυλλάρια. Τα άνθη του φυτού είναι λευκορόδινα, σφαιρικά και με υφή από μετάξι. Φέρονται σε επάκριες ταξιανθίες-φόβες. Ανθίζει από τα μέσα Ιουνίου μέχρι το Σεπτέμβριο. Οι καρποί είναι χέδρωπες 15 εκατοστών.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις : Αντέχει στο κρύο, στην ξηρασία και στα αλατούχα εδάφη. Δεν αντέχει το πολύ ασβέστιο στο έδαφος.

Κλάδεμα : Χρειάζεται κλάδεμα για τη διατήρηση του σχήματος.

Πολλαπλασιασμός : Πολλαπλασιάζεται με σπόρο ο οποίος σπέρνεται το Φεβρουάριο-Μάρτιο αφού προηγουμένως βυθισθεί για δυο περίπου ώρες σε ζεστό νερό.

Καλλωπιστική αξία : Εκτιμάται πολύ για τη μορφή της και για την πλούσια και συνεχή ανθοφορία της, καθώς και για τις ελάχιστες απαιτήσεις που έχει.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου : Φυτεύεται μοναχική ή σε ομάδες για σκίαση καθιστικών χώρων και σε δενδροστοιχίες πάρκων.

Εικ. 96

Ακακία Κωνσταντινουπόλεως

(Πηγή : <http://archive.in.gr/Reviews/image.asp?lngReviewID=1667&lngImageGalleryID=7772&lngPage=0>)

Εικ. 97

Φύλλα και άνθη της ακακίας Κωνσταντινουπόλεως

(Πηγή : <http://www.plantsdb.gr/el/blog/426-silk-trees-in-athens>)

2. Ιτιά κλαίουσα
Salix babylonica
Οικογένεια : Salicaceae

Καταγωγή : Κατάγεται από την Κίνα και από τη Βόρεια Αμερική.

Βοτανική περιγραφή : Είναι φυλλοβόλο δένδρο, δίοικο, πολύ γρήγορου ρυθμού ανάπτυξης, ύψους 10-15 μέτρων και ίδιας διαμέτρου. Είναι το πιο τυπικό δένδρο κρεμοκλαδούς μορφής. Τα φύλλα του είναι εναλλασσόμενα, απλά, στενόμακρα, λογχοειδή, γκριζοπράσινα στην επάνω επιφάνεια και αργυρόχρωμα στην κάτω.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις : Αντέχει στο κρύο. Για καλύτερη ανάπτυξη θέλει αργιλώδη υγρά εδάφη, ενώ σε ελαφρά αμμώδη εδάφη απαιτούνται τακτικές αρδεύσεις. Το πλούσιο και επιφανειακό ριζικό σύστημα του φυτού προκαλεί ζημιές στις σωληνώσεις άρδευσης και αποχέτευσης. Είναι αρκετά ευπαθές στα ξυλοφάγα έντομα τα οποία προκαλούν αρκετές ζημιές σε κεντρικούς βραχίονες, ακόμα και στον κορμό, με αποτέλεσμα την ξήρανση των βραχιόνων, αλλά σε ορισμένες περιπτώσεις και ολοκλήρου του δένδρου.

Πολλαπλασιασμός : Πολλαπλασιάζεται πολύ εύκολα με ώριμα μοσχεύματα το χειμώνα. Η εξαγωγή από τα φυτώρια μπορεί να γίνει χωρίς μπάλα χώματος και να μεταφυτευθεί γυμνόρριζο το φυτό με απόλυτη επιτυχία.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου : Χρησιμοποιείται κυρίως σαν μοναχικό δένδρο μέσα σε χλοοτάπητες ή δίπλα σε υδάτινες επιφάνειες. Δεν πρέπει να χρησιμοποιείται ποτέ σε μικρούς κήπους και σε ομάδες.

Εικ. 98
Κλαίουσα ιτιά στην κεντρική πλατεία
της Τοπικής Κοινότητας Αιανής
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 99
Κλαίουσα ιτιά με φύλλα
(Πηγή : http://oikotexno.blogspot.gr/2012/07/blog-post_4724.html)

Εικ. 100

Φύλλωμα κλαίουσας ιτιάς

(Πηγή : http://oikotexno.blogspot.gr/2012/07/blog-post_4724.html)

3 . Κατάληψη **Catalpa bignonioides** **Οικογένεια : Bignoniaceae**

Καταγωγή : Κατάγεται από την Ανατολική Ασία και τη Βόρεια Αμερική.

Βοτανική περιγραφή : Είναι φυλλοβόλο δένδρο, μετρίου ρυθμού ανάπτυξης, με μορφή κόμης σφαιρική. Φθάνει τα 10 μέτρα σε ύψος και το ίδιο σε πλάτος. Τα φύλλα του είναι μεγάλα, απλά, αντίθετα με μακρύ μίσχο, ωοειδή ή καρδιόσχημα που καταλήγουν σε αιχμή και ανοικτού πρασίνου χρώματος. Τα άνθη του είναι κωδονόσχημα, λευκά με δύο κίτρινες λωρίδες και πολλές κοκκινιστακτιές κηλίδες και διατεταγμένα σε πυραμοειδή ταξιανθία-βότρυ. Ανθίζει τον Ιούνιο-Ιούλιο και διαρκεί 30-40 μέρες. Οι καρποί του φυτού είναι χαρακτηριστικά μακριές κάψες, μήκους 30 εκατοστών, οι οποίες παραμένουν επάνω στο δένδρο όλο το χειμώνα.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις : Δεν έχει ιδιαίτερες εδαφικές απαιτήσεις. Αναπτύσσεται σε όλα τα εδάφη.

Πολλαπλασιασμός : Πολλαπλασιάζεται με μοσχεύματα και με σπόρο. Ο σπόρος θα πρέπει να συλλέγεται όταν ωριμάσουν οι καρποί και πριν ανοίξουν οι κάψες και αρχίζουν να πέφτουν οι σπόροι. Οι ώριμοι σπόροι διατηρούνται στο ψυγείο μέχρι τη σπορά τους την άνοιξη.

Χρήσεις : Χρησιμοποιείται σαν δένδρο δεικτοστοιχιών, καθώς και σαν δένδρο για την σκίαση καθιστικών χώρων.

Εικ. 101
Κατάλη στην κεντρική πλατεία
της Τοπικής Κοινότητας Καισαρειάς
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 102
Φύλλωμα και καρποί κατάλης
(Πηγή : <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%B1%CF%84%CE%AC%CE%BB%CF%80%CE%B7>)

4. Λεύκη η αργυρόλευκη *Populus alba* Οικογένεια : Salicaceae

Καταγωγή : Κατάγεται από την Κεντρική Ευρώπη και την Ασία.

Βοτανική περιγραφή : Είναι δένδρο φυλλοβόλο, ταχείας ανάπτυξης, μεγάλου μεγέθους και ύψους μέχρι 25 μέτρα και διαμέτρου 10-15 μέτρων. Έχει μορφή κόμης ανώμαλη σφαιρική ή ελλειψοειδή. Τα φύλλα του είναι κατ' εναλλαγή και ωοειδή οδοντωτά ή ωοειδή με 3-5 ανώμαλα οδοντωτούς λοβούς. Έχουν σκούρο πράσινο χρώμα στην επάνω επιφάνεια και είναι χνουδωτά και ασημίζοντα στην κάτω επιφάνεια.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις : Αντέχει το φυτό στο κρύο και στη ζέστη. Αναπτύσσεται και σε υγρά, βαριά εδάφη, καθώς και σε ξηρά και σε αμμώδη, αλλά και σε παραθαλάσσιες θέσεις.

Εχθροί και ασθένειες : Ο σκελετός του φυτού είναι αρκετά ισχυρός και δεν προσβάλλεται εύκολα από παθογόνα.

Πολλαπλασιασμός : Πολλαπλασιάζεται πολύ εύκολα με μοσχεύματα ωρίμου ξύλου ενώρις την άνοιξη.

Χρήση : Χρησιμοποιείται για τη συγκρότηση δενδροστοιχιών υπεραστικών και αγροτικών δρόμων, καθώς και σε καθιστικούς χώρους. Λόγω του πλούσιου και επιφανειακού ριζικού συστήματος καλό είναι να φυτεύεται μακριά από οικοδομές και από υπόγειες σωληνώσεις.

Εικ. 103
Δημοτικός κήπος Κοζάνης
(Φωτογραφία : Ελένη Γζάπου)

Εικ. 104
Λεύκη αργυρόλευκη
(Πηγή : <http://agorafiton.gr/fyta/library/u1/populus.htm>)

Εικ. 105
Φύλλα λεύκης αργυρόλευκης
(Πηγή : http://www.apatita.com/herbario/Salicaceae/Populus_alba.html)

Εικ. 106
Φύλλα λεύκης ορθόκλαδης
(Πηγή : <http://www.imagejuicy.com/images/plants/p/populus/17/>)

5. Λεύκη η μαύρη
Populus nigra
Οικογένεια : Salicaceae
(κοινό όνομα : Καβάκι)

Καταγωγή : Κατάγεται από την Κεντρική Ευρώπη και από την Ασία.

Βοτανική περιγραφή : Είναι πολύ υψηλό φυλλοβόλο δένδρο με πολύ γρήγορο ρυθμό ανάπτυξης, ύψους 20-25 μέτρων και διαμέτρου 3-4 μέτρων. Έχει τυπική κολονοειδή μορφή κόμης. Συνήθως χρησιμοποιούνται μόνο αρσενικά δένδρα. Ο κορμός είναι αρκετά χονδρός με τάση δημιουργίας βλαστών από το έδαφος και το χρώμα του φλοιού του είναι τεφρομέλανο. Τα φύλλα του φυτού είναι λεία με μακρύ μίσχο, σχεδόν ρομβοειδή, οδοντωτά, χρώματος ανοικτού πρασίνου και γυαλιστερά.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις : Έχει τις ίδιες απαιτήσεις με τη λεύκη την αργυρόφυλλη.

Πολλαπλασιασμός : Ο πολλαπλασιασμός είναι πολύ εύκολος και γίνεται με μοσχεύματα ώριμου ξύλου νωρίς την άνοιξη.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου : Είναι από τα πιο πολυχρησιμοποιούμενα είδη στην κηποτεχνία. Η κολονοειδής μορφή του το κάνει αναντικατάστατο και χρησιμοποιείται κυρίως σε μικρές ομάδες είτε αμιγείς είτε σε συνδυασμό με άλλα είδη. Επίσης χρησιμοποιείται και σε δενδροστοιχίες είτε στο άκρο των δρόμων είτε στο μέσο, καθώς και για την συγκρότηση υψηλών φρακτών για να κρυφθεί κάποια αντιαισθητική επιφάνεια.

Εικ. 107
Καβάκι σε μικρή ομάδα σε πλατεία
της Τοπικής Κοινότητας Μαυροδενδρίου
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 108
Καβάκι σε μικρή ομάδα στον προαύλιο χώρο
του Δημοτικού σχολείου
της Τοπικής Κοινότητας Αγίου Δημητρίου
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 109
Φύλλωμα λεύκας μαύρης
(Πηγή : <http://users.sch.gr/kassetas/zzzzTREES4.html>)

6. Μελιά *Melia azedarach* Οικογένεια : *Meliaceae*

Καταγωγή : Κατάγεται από τη Νοτιοανατολική Ασία και την Αυστραλία.

Βοτανική περιγραφή : Είναι φυλλοβόλο δένδρο μετρίου μεγέθους με πλατειά κόμη και ύψους 6-10 μέτρων και διαμέτρου 6-8 μέτρων. Είναι φυτό γρήγορου ρυθμού ανάπτυξης. Ο κορμός είναι ίσιος με φλοιό καστανόμαυρο. Τα φύλλα του είναι δις σύνθετα κατ' εναλλαγή, βαθυπράσινα και γυαλιστερά. Τα άνθη του είναι μικρά, εύοσμα, μωβ-ιώδη και εμφανίζονται στις άκρες των βλαστών, σε επάκριες ταξιανθίες (φόβες). Ανθίζει το Μάϊο-Ιούνιο και διαρκεί η ανθοφορία για 20-25 ημέρες. Οι καρποί του φυτού είναι σφαιρικές λευκοκίτρινες δρύπες. Φέρονται σε διακοσμητικές ταξικαρπίες και παραμένουν στα δένδρα καθ' όλη τη διάρκεια του χειμώνα.

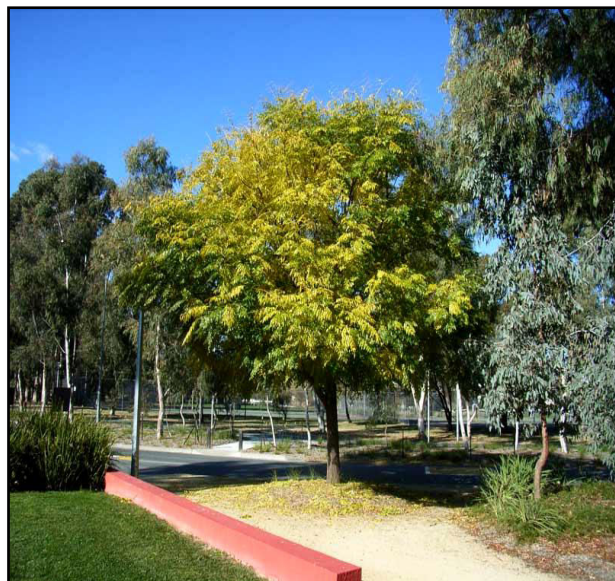
Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις : Είναι φυτό αρκετά σκληρό μικρών απαιτήσεων. Προσαρμόζεται σε όλους τους τύπους των εδαφών. Είναι ανθεκτικό στην ατμοσφαιρική ρύπανση και στις ασθένειες.

Πολλαπλασιασμός : Πολλαπλασιάζεται κυρίως με σπόρο. Οι καρποί συλλέγονται όταν πέσουν τα φύλλα. Ακολουθεί η σπορά αμέσως, με ή χωρίς το περίβλημα. Σε περιοχές όπου επικρατούν ισχυροί παγετοί, κατά το διάστημα του χειμώνα, η σπορά καλό είναι να γίνεται την άνοιξη.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου : Χρησιμοποιείται κυρίως για τον σχηματισμό δενδροστοιχιών τόσο μέσα στις πόλεις όσο και σε δρόμους εκτός πόλης. Επίσης μπορεί να φυτευθεί και σαν μοναχικό φυτό ή σε ομάδες σε κήπους και πάρκα, καθώς και σαν δένδρο σκιάς.

Εικ. 110
Μελιά στην κεντρική πλατεία
της Τοπικής Κοινότητας Αιανής
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 111
Μελιά με φύλλωμα
(Πηγή : <http://www.snopi.com/xenc/enc.aspx?id=1271>)

Εικ. 112
Καρποί μελιά
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

7. Πλάτανος ο ανατολικός
Platanus orientalis
Οικογένεια : Platanaceae

Καταγωγή : Κατάγεται από τη Νοτιοανατολική Ευρώπη και τη Μικρά Ασία.

Βοτανική περιγραφή : Είναι αιωνόβιο φυλλοβόλο δένδρο με κοντό χονδρό κορμό, μεγάλων διαστάσεων και ύψους μέχρι 30 μέτρα. Έχει διάμετρο κόμης μέχρι 30 μέτρα και σχήμα σφαιρικό. Ο κορμός είναι κοντός αι χονδρός με φλοιό τεφρό μέχρι λευκοπράσινο ο οποίος ξεκολλάει κατά πλάκες και αφήνει κηλίδες λείες και πρασινοκίτρινες μέχρι κιτρινωπές. Λόγω της σαθρότητας, την οποία παρουσιάζει το εγκάρδιο ξύλο σε δένδρα μεγάλης ηλικίας, παρουσιάζεται σάπισμα στο εγκάρδιο ξύλο και σχηματίζονται μεγάλες «κουφάλες» αρκετά εντυπωσιακές. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα τη μείωση της αντοχής των δένδρων στη μηχανική στήριξη των κεντρικών βραχιόνων και το ξεμασκάλισμα βραχιόνων.

Τα φύλλα του είναι κατ' εναλλαγή, πλατιά, μεγάλα, παλαμοειδή με 5-7 βαθείς λοβούς και χρώματος ανοικτού πρασίνου. Το φθινόπωρο παίρνουν πολύ ωραίο κίτρινο- κοκκινωπό χρώμα. Τα άνθη του εμφανίζονται την άνοιξη σε πυκνές σφαιρικές κεφαλές, ασέπαλα και απέταλα. Οι καρποί του είναι σφαιρικοί 2-3 μαζί. Ωριμάζουν τον Οκτώβριο.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις : Αντέχει πάρα πολύ στο κρύο και στη ζέστη, καθώς και στην ατμοσφαιρική ρύπανση. Αναπτύσσεται καλύτερα σε εδάφη γόνιμα, βαθιά και υγρά. Αντέχει όμως και στα ξηρά και ασβεστώδη εδάφη, καθώς και σε παραθαλάσσιες θέσεις. Ανέχεται τα αустηρά κλαδεύματα και είναι ευαίσθητο φυτό στο ωίδιο.

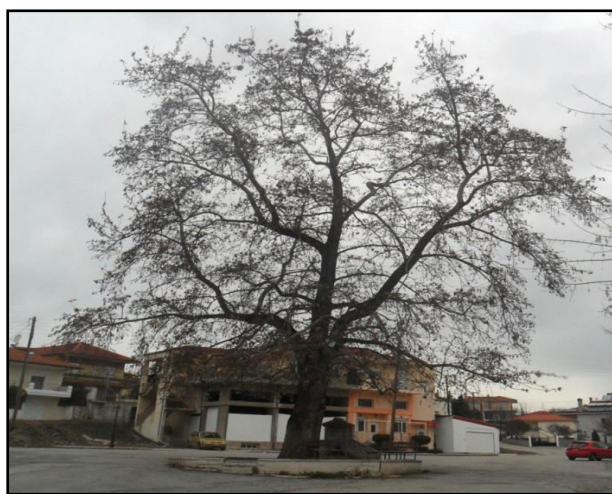
Πολλαπλασιασμός : Πολλαπλασιάζεται κυρίως με σπόρο ο οποίος σπέρνεται την άνοιξη σε υπαίθρια σπορεία.

Χρήσεις : Χρησιμοποιείται σαν μοναχικό δένδρο ή σε μικρές ομάδες για να σκιάσει ευρύχωρους χώρους, πλατείες, πάρκα κ.τ.λ. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι σχεδόν σε όλα τα χωριά της πατρίδας μας, είτε ορεινά είτε πεδινά, εκεί όπου υπάρχει μια κεντρική πλατεία υπάρχει και κάποιος πλάτανος. Επίσης χρησιμοποιείται και σε δενδροστοιχίες υπεραστικών ή και αγροτικών δρόμων.

Είδη : Άλλα είδη πλατάνου τα οποία χρησιμοποιούνται είναι ο πλάτανος ο δυτικός (*Platanus occidentalis*), ενώ είναι αυτοφυής στην Κρήτη ο *Platanus Orientalis* var. *Cretica*.

Εικ. 113
Πλάτανος ανατολικός στην κεντρική πλατεία
της Τοπικής Κοινότητας Λευκοπηγής
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 114
Πλάτανος ανατολικός στην κεντρική πλατεία
της Τοπικής Κοινότητας Προτοχωρίου
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικόνα 115
Πλάτανος ανατολικός στην κεντρική πλατεία
της Τοπικής Κοινότητας Αιανής
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 116
Πλάτανος ανατολικός με φύλλωμα
(Πηγή : [http://commons.wikimedia.org/wiki/
File:Platanus_orientalis_tree,_Thasos.jpg](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Platanus_orientalis_tree,_Thasos.jpg))

Εικ. 117
Φύλλωμα και καρποί του ανατολικού πλατάνου
(Πηγή : <http://kpe-kastor.kas.sch.gr/leaf/texts/leaves3.html>)

Εικ. 118
Φύλλωμα και καρπός του δυτικού πλατάνου
(Πηγή : <http://www.phillytreemap.org/treekey/species/104/>)

Εικ. 119
Πλάτανος δυτικός με φύλλωμα
(Πηγή : http://it.wikipedia.org/wiki/Platanus_occidentalis)

8. Σφενδάμι το νεγούνδιο
Acer negundo
Οικογένεια : Aceraceae

Καταγωγή : Είναι ενδημικό φυτό της Βορειανατολικής Αμερικής, της Κεντρική Ευρώπης και της Ασίας.

Βοτανική περιγραφή : Είναι φυλλοβόλο δένδρο μεσαίου μεγέθους, ύψους 10 μέτρων και διαμέτρου 6-8 μέτρων, με κόμη πολύ καλά διακλαδισμένη. Η μορφή κόμης είναι σφαιρική μέχρι ελλειψοειδής. Ο φλοιός είναι ανοικτόφαιος και λείος στην αρχή, φαιοκάστανος με σχισμές κατά μήκος ή και οριζόντια στη συνέχεια. Τα φύλλα είναι σύνθετα, περιττόληκτα με 3 μέχρι 7 φυλλάρια, συνήθως 5 και αντίθετα σταυρωτά. Τα φυλλάρια παρουσιάζουν πολυμορφία από ωοειδή, με λεία περιφέρεια ή πολύ οδοντωτά μέχρι έλλοβα. Το ακραίο φυλλάριο είναι συνήθως τρίλοβο. Η επάνω επιφάνεια είναι ανοικτοπράσινη, ενώ η κάτω κιτρινοπράσινη. Τα άνθη είναι μονογενή και μικρά. Εμφανίζονται πριν την έκπτυξη των φύλλων, τα αρσενικά σε φόβες και τα θηλυκά σε κρεμάμενους κορύμβους. Οι καρποί του φυτού είναι πτερυγόμορφα κάρνα με πτερύγια που σχηματίζουν οξεία γωνία.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις : Είναι δένδρο πολύ ανθεκτικό στην ξηρασία και στην ατμοσφαιρική ρύπανση. Επίσης είναι πολύ ανθεκτικό στις χαμηλές θερμοκρασίες.

Πολλαπλασιασμός : Πολλαπλασιάζεται με σπόρο. Οι σπόροι συλλέγονται το φθινόπωρο. Κατά τη συλλογή τους έχουν μεγάλο ποσοστό υγρασίας και για τον λόγο αυτό θα πρέπει να ακολουθεί ελαφρά φυσική ξήρανση. Ο σωστός σπόρος έχει πράσινο χρώμα, ενώ ο μη γονιμοποιημένος είναι καφέ.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου : Χρησιμοποιείται για τη συγκρότηση δενδροστοιχιών, κυρίως μέσα στις πόλεις.

Εικ. 120
Μοναχικό σφενδάμι στην πλατεία εργατικών κατοικιών
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 121
Δενδροστοιχίες με σφενδάμια
σε πεζοδρόμια της Κοζάνης επί της οδού Ιωνίας
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

9. Φλαμουριά ή Τίλιο
Tilia platyphyllos
Οικογένεια : Tiliaceae

Καταγωγή : Κατάγεται από τη Νότια Ευρώπη.

Βοτανική περιγραφή : Είναι φυλλοβόλο δένδρο μεγάλων διαστάσεων, ύψους 25-30 μέτρων και διαμέτρου κόμης 15-20 μέτρων. Έχει ίσιο κορμό και φλοιό λείο και στακτί. Η μορφή της κόμης αρχικά πυραμοειδής και αργότερα γίνεται πλατειά ελλειψοειδής μέχρι σφαιρική. Τα φύλλα του είναι κατ' εναλλαγή καρδιόσχημα, οδοντωτά, οξύληκτα με μουντό βαθυπράσινο χρώμα στην επάνω επιφάνεια και χνουδωτά ανοικτόχρωμα στην κάτω. Τα άνθη του είναι κιτρινωπά και πολύ αρωματικά. Φέρονται ανά 3 ταξιανθίες που κρέμονται. Οι καρποί είναι σφαιρικοί με στακτί χρώμα και 4-5 προεξοχές.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις : Αντέχει στο κρύο και στο ασβέστιο. Δεν αναπτύσσεται σε ζεστή και ξηρή ατμόσφαιρα και στο ξηρό έδαφος. Είναι ευαίσθητο φυτό στην ατμοσφαιρική ρύπανση.

Κλάδεμα : Αναπτύσσει πολλές παραφυάδες οι οποίες θα πρέπει να αφαιρούνται αμέσως με την εμφάνισή τους.

Πολλαπλασιασμός : Πολλαπλασιάζεται με σπόρο ο οποίος στρωματώνεται το φθινόπωρο και με παραφυάδες.

α. Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου : Χρησιμοποιείται κυρίως σαν μοναχικό δένδρο, αλλά και σε ομάδες σε καθιστικούς χώρους, καθώς επίσης και σε δενδροστοιχίες μεγάλων λεωφόρων, εθνικών οδών κ.λ.π.

β. Άλλες χρήσεις : Τα άνθη χρησιμοποιούνται για την παρασκευή αφεψήματος.

Εικ. 122
Φλαμουριά στην κεντρική πλατεία
της Τοπικής Κοινότητας Λευκοπηγής
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 123
Φλαμουριά στον προαύλιο χώρο Αγίας Αναστασίας
της Τοπικής Κοινότητας Αιανής
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 124

Φύλλωμα και καρποί φλαμουριάς

(Πηγή : <http://oikokyr.blogspot.gr/2013/06/19.html>)

10. Ψευδακακία ή Ροβίνια η ψευδακακία

Robinia pseudoacacia

Οικογένεια : Fabaceae

Καταγωγή : Κατάγεται από τις ανατολικές περιοχές των ΗΠΑ.

Βοτανική περιγραφή : Η ψευδακακία είναι φυλλοβόλο δένδρο, γρήγορου ρυθμού ανάπτυξης, με αγκαθωτούς βλαστούς. Έχει μορφή κόμης ανεστραμμένου κώνου και φθάνει σε ύψος μέχρι 20 μέτρα και σε διάμετρο τα 10 μέτρα. Τα φύλλα είναι σύνθετα με 7-19 φυλλάκια και έχουν χρώμα ανοικτό πράσινο. Τα άνθη είναι λευκά και αρωματικά σε κρεμάμενες ταξιανθίες βότρες. Η άνθιση είναι πλούσια και εμφανίζεται τον Απρίλιο-Μάιο. Οι καρποί είναι λοβοί πεπλατυσμένοι, ερυθροκαστανοί και παραμένουν στο δένδρο για μεγάλο χρονικό διάστημα.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις : Είναι από τα πιο σκληρά καλλωπιστικά φυτά. Μπορεί να αναπτυχθεί σε πτωχά, σε αμμώδη και σε ξηρά εδάφη. Είναι πολύ ανθεκτικό φυτό στο ασβέστιο, στο κρύο και στα υδροσταγονίδια της θάλασσας.

Πολλαπλασιασμός : Πολλαπλασιάζεται κυρίως με σπόρο. Η συλλογή των σπόρων γίνεται τον Οκτώβριο-Νοέμβριο και διατηρούνται σε ξηρό μέρος μέχρι την άνοιξη. Πριν τη σπορά είναι απαραίτητη η επεξεργασία των σπόρων για μαλάκωμα του σκληρού περιβλήματος.

Χρήσεις

α. Χρήσεις στην αρχιτεκτονική τοπίου : Δεν θεωρείται δένδρο ιδιαίτερης καλλωπιστικής αξίας και δεν χρησιμοποιείται συνήθως σε κήπους και πάρκα. Χρησιμοποιείται όμως για τη συγκρότηση δένδροστοιχιών υπεραστικών οδών, για αναδάσωση και για τη συγκρότηση αλυσυλλίων εκεί όπου δεν υπάρχει δυνατότητα άρδευσης.

β. Άλλες χρήσεις : Η ροβίνια η ψευδακακία χρησιμοποιείται ως μελισσοτροφικό φυτό. Θεωρείται ότι είναι από τα καλύτερα μελισσοκομικά φυτά.

Εικ. 125
Δένδρο ροβίνιας ψευδακακίας
(Πηγή : <http://www.antemisaris.gr/product.aspx?iid=3191>)

Εικ. 126
Ανθη ψευδακακίας
(Πηγή : http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Robinia_Pseudoacacia_flower.JPG)

Εικ. 127
Καρποί ψευδακακίας
(Πηγή : http://delta-trees.blogspot.gr/2012_05_01_archive.html)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II. ΚΑΛΩΠΙΣΤΙΚΟΙ ΘΑΜΝΟΙ

Οι κυριότεροι καλλωπιστικοί θάμνοι οι οποίοι χρησιμοποιούνται στο αστικό πράσινο του Δήμου Κοζάνης είναι οι εξής :

Α. Αειθαλείς καλλωπιστικοί θάμνοι

1. Βερβερίδα

Berberis thunbergii

Οικογένεια : Berberidaceae

Καταγωγή : Κατάγεται από την Κίνα.

Βοτανική περιγραφή : Είναι αειθαλής θάμνος ο οποίος φθάνει σε ύψος 1-1.5 μέτρων. Έχει πολλούς πυκνούς βλαστούς με αγκάθια. Τα φύλλα του είναι μικρά και αντωειδή, σκουροπράσινα έως ποφυρά και κοκκίνου χρώματος το φθινόπωρο. Τα άνθη είναι μικρά, μασχαλιαία και φέρονται σε βοτρυώδεις ταξιανθίες κίτρινου χρώματος οι οποίες εμφανίζονται την άνοιξη και καταλήγουν σε σπόρο με σαρκώδες περίβλημα.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις : Είναι φυτό σκληρό και αντέχει σε συνθήκες ξηρασίας και ψύχους. Προσαρμόζεται σε ημισκιερά σημεία, αν και προτιμά τις ηλιόλουστες θέσεις.

Πολλαπλασιασμός : Πολλαπλασιάζεται με μοσχεύματα και με σπόρο μετά από την αφαίρεση του σαρκώδους περιβλήματος.

Καλλωπιστική αξία : Η διακοσμητική του αξία οφείλεται στο κόκκινο φύλλωμα του, όσο και στα άνθη του την άνοιξη.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου : Χρησιμοποιείται για φύτευση κατά συστάδες μέσα σε χλοοτάπητα ή και μεμονωμένα. Χρησιμοποιείται ακόμη σε μπορντούρες, καθώς και μέσα μέσα σε βραχόκηπους.

Εικ. 128

Βερβερίδα στο πρανές του Σιδηροδρομικού σταθμού στην Κοζάνη
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 129

Φύλλωμα βερβερίδας

(Πηγή : <http://www.antemisaris.gr/product.aspx?iid=3382>)

2. Βιβούρνο το ρυτιδόφυλλο *Viburnum rhytidophyllum* Οικογένεια : *Caprifoliaceae*

Καταγωγή : Κατάγεται από την Κίνα και από την Ιαπωνία.

Βοτανική περιγραφή : Είναι αειθαλής θάμνος με ύψος 1,5–3 μέτρα και σχετικά γρήγορη ανάπτυξη. Η κόμη του φυτού είναι αραιή. Οι βλαστοί είναι υπόλευκης απόχρωσης και έχουν μεγάλα μεσογονάτια διαστήματα. Τα φύλλα του είναι μεγάλα σκουροπράσινα, αντίθετα, ελλειψοειδούς σχήματος και δερματώδη με τραχειά επιφάνεια, σαν να είναι ρυτιδιασμένα (απ' όπου έλαβε και το όνομά του) στην επιφάνειά τους.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις : Αναπτύσσεται καλά σε όλους τους τύπους των εδαφών, αλλά προτιμά τα πλούσια και καλά αποστραγγιζόμενα βαθιά εδάφη. Δεν αντέχει στο κρύο και τους δυνατούς ανέμους και για τον λόγο αυτό φυτεύεται σε προφυλαγμένες θέσεις. Αναπτύσσεται ικανοποιητικά σε φωτεινά σημεία του κήπου με δυνατότητα προσαρμογής του και σε ημισκιά.

Πολλαπλασιασμός : Πολλαπλασιάζεται με σπόρο την άνοιξη (απαιτείται στρωμάτωση του σπόρου) ή με μοσχεύματα κορυφής όλη την θερμή περίοδο του έτους.

Καλλωπιστική αξία : Οφείλεται στο φύλλωμά του.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου : Φυτεύεται μόνο του ή κατά συστάδες σε κήπους και πάρκα.

Εικ. 130
Βιβούρνα ρυτιδόφυλλα στον κυκλικό κόμβο
επί της οδού Μοναστηρίου στην Κοζάνη
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 131
Βιβούρνα ρυτιδόφυλλα στον κυκλικό κόμβο
επί της οδού Μοναστηρίου στην Κοζάνη
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 132
Φύλλο βιβούρνου ρυτιδόφυλλου
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

3. Γυνέριο *Gynerium argenteum* Οικογένεια : Graminae

Καταγωγή : Κατάγεται από την Ευρώπη.

Βοτανική περιγραφή : Είναι αειθαλής θάμνος ο οποίος φθάνει σε ύψος τα 2-3 μέτρα. Διαμορφώνει πυκνή και υψηλή τούφα. Τα φύλλα του είναι πολύ μακριά, επιμήκη, λογχοειδή, κυρτά, οδοντωτά, περιφερειακά, οξύληκτα και κυανοπράσινα. Το φθινόπωρο εμφανίζονται τα άνθη σε μακριές, πτερωτές και αργυρόχρωμες ταξιανθίες με μακρύ ανθικό στέλεχος, οι οποίες παραμένουν μέχρι την άνοιξη.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις : Είναι ευαίσθητο φυτό στην υπερβολική υγρασία του εδάφους. Δεν είναι απαιτητικό σε έδαφος και σε ήλιο.

Πολλαπλασιασμός : Πολλαπλασιάζεται με διαίρεση του ριζώματος.

Καλλωπιστική αξία : Οφείλεται στο ιδιαίτερο φύλλωμα του και στο άνθος του.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου : Χρησιμοποιείται μεμονωμένα, αλλά και κατά ομάδες. Είναι κατάλληλο φυτό για φύτευση σε παραθαλάσσιες περιοχές.

Εικ. 133
Ομάδα από γυνέρια στον κυκλικό κόμβο
επί της οδού Λαρίσης και Βερμίου
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 134
Άνθος γυνερίου
(Πηγή : <http://users.sch.gr/gpantakis/wp-content/uploads/DSCN1162.JPG>)

4. Δάφνη
Laurus nobilis
Οικογένεια : Lauraceae

Καταγωγή : Κατάγεται από την Ευρώπη.

Βοτανική περιγραφή : Είναι αειθαλής θάμνος ο οποίος μπορεί, αν αφεθεί, να φθάσει τα 10-20 μέτρα σε ύψος και σε πλάτος μέχρι τα 4 μέτρα αποκτώντας την μορφή δένδρου. Λόγω της ισχυρής και κατακόρυφης βλάστησής του το φυτό παίρνει σχήμα στενού κυλίνδρου ή πυραμίδας. Διαθέτει βλάστηση ζωνηρή και πυκνή. Έχει κλαδιά κατακόρυφα και πλάγια σε μεγαλύτερη ηλικία. Τα φύλλα του είναι απλά, λογχοειδή με οξύ άκρο και στη βάση τους στενεύουν σε κοντό μίσχο. Το μήκος τους είναι 7-9 εκατοστά και το πλάτος τους 3-4 εκατοστά. Έχουν πράσινο χρωματισμό και είναι πολύ αρωματικά. Τα άνθη του φυτού είναι ωχροπράσινα, αρωματικά και φέρονται κατά ταξιανθία μικρών σκιαδίων.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις : Αναπτύσσεται σε όλα σχεδόν τα εδάφη, προτιμά όμως τα σχετικά πλούσια, αρδευόμενα και καλά αποστραγγιζόμενα. Είναι ανθεκτικό φυτό στην ξηρασία και στο κρύο. Αντέχει μέχρι τους -5°C .

Πολλαπλασιασμός : Πολλαπλασιάζεται με σπόρο την άνοιξη, όπως επίσης και με εναέριες καταβολάδες ή με μοσχεύματα στην υδρονέφωση.

Χρήσεις

α. Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου : Χρησιμοποιείται σαν φυτό φρακτών και για την αρχιτεκτονική εκκλησιών, σε δημόσιους δρόμους, σε παραθαλάσσιες περιοχές, σε ομάδες ή και μεμονωμένα.

β. Άλλες χρήσεις : Χρησιμοποιούνται τα φύλλα του στη μαγειρική για το άρωμά τους.

Εικ. 135
Δάφνη στην κεντρική πλατεία
της Τοπικής Κοινότητας Καισαρειάς
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 136
Φύλλα δάφνης
(Πηγή : http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%94%CE%AC%CF%86%CE%BD%CE%B7_%CF%86%CF%85%CF%84%CF%8C)

5. Δαφνοκέρασος
Prunus laurocerasus
Οικογένεια : Rosaceae

Καταγωγή : Κατάγεται από την Ανατολική Ευρώπη και από τη Μικρά Ασία.

Βοτανική περιγραφή : Είναι αειθαλής θάμνος ο οποίος φθάνει τα 4-6 μέτρα σε ύψος και τα 2/3 του ύψους του σε πλάτος. Έχει σχήμα ανεστραμμένου κόλουρου κώνου. Διαθέτει ζωνρή, πυκνή και επιβλητική βλάστηση με κατακόρυφα πράσινα έως καφέ κλαδιά. Τα φύλλα του είναι πολύ μεγάλα, γυαλιστερά και ωραίου βαθυπράσινου χρωματισμού. Είναι μήκους 10-20 εκατοστών και 5-7 cm πλάτους και όταν τρίβονται δίνουν άρωμα πικραμυγδάλου. Τα άνθη είναι πολύ μικρά, μήκους 6-8 χιλιοστών, ωχροκίτρινα ή ωχροπράσινα και έντονου αρώματος. Ανθίζει ενώρις την άνοιξη κατά τους μήνες Μάρτιο-Απρίλιο και έχει εύρος άνθισης 25-35 μέρες.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις : Αναπτύσσεται σε όλα τα εδάφη, ευδοκιμεί όμως στα ελαφρά, πλούσια και καλά αρδευόμενα.

Πολλαπλασιασμός : Πολλαπλασιάζεται με σπόρο, με εναέριες καταβολάδες την άνοιξη ή το καλοκαίρι και με μοσχεύματα στην υδρονέφωση.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου : Χρησιμοποιείται για τη δημιουργία ανεμοφράκτη, σε μπορντούρα, για περιμετρική φύτευση, για φύτευση σε αρχαιολογικούς χώρους και μεμονωμένα σε χλοοτάπητες.

Εικ. 137
Δαφνοκέρασος στο Δημοτικό κήπο Κοζάνης
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 138
Δαφνοκέρασος στην κεντρική πλατεία
της Τοπικής Κοινότητας Αγίας Παρασκευής
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 139
Δαφνοκέρασος στην κεντρική πλατεία
της Τοπικής Κοινότητας Αιανής
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 140
Φύλλο δαφνοκεράσου
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

6. Ίλεξ

Ilex aquifolium

Οικογένεια : Aquifoliaceae

(κοινό όνομα : Αρκουδοπούρναρο)

Καταγωγή : Κατάγεται από την Ευρώπη, από τη Βόρεια Αφρική και από τη Δυτική Ασία.

Βοτανική περιγραφή : Είναι αειθαλής θάμνος ή δένδρο αργής ανάπτυξης. Φθάνει σε ύψος τα 1-3 μέτρα. Τα φύλλα του είναι σκληρά, δερματώδη, σκουροπράσινα ή πανασέ, γυαλιστερά με μικρούς μίσχους και σχήματος ωοειδούς. Η περίμετρος του φύλλου είναι οδοντωτή και καταλήγει σε αγκάθια. Τα άνθη είναι μικρά, μασχαλιαία, λευκά ή λευκοκίτρινα και πολλά, αλλά χωρίς ιδιαίτερη διακοσμητική σημασία. Έχουν ελαφρύ άρωμα. Ανθίζει Απρίλιο-Μάιο.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις : Δεν έχει ιδιαίτερες απαιτήσεις όσον αφορά το έδαφος. Είναι ανθεκτικό φυτό στο κρύο και στα ασβεστούχα εδάφη. Προτιμά ηλιόλουστες θέσεις, αλλά μπορεί να αναπτυχθεί και σε ημισκιερές.

Πολλαπλασιασμός : Πολλαπλασιάζεται με μοσχεύματα κατά κύριο λόγο και με σπόρο. Τα μοσχεύματα πρέπει να είναι καλά ξυλοποιημένα και από φυτό ηλικίας μεγαλύτερο των 5 ετών. Οι σπόροι μερικές φορές κάνουν αρκετό χρόνο να βλαστήσουν.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου: Χρησιμοποιείται ως μεμονωμένο φυτό για το πυκνό και στιλπνό φύλλωμά του, αλλά και σε σειρά για τη δημιουργία ελεύθερου φράκτη.

Εικ. 141
 Ύλεξ μεμονωμένο στο Δημοτικό Κήπο Κοζάνης
 (Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 142
 Φύλλωμα Ύλεξ πανασέ
 (Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 143
 Καρποί Ύλεξ
 (Πηγή : <http://fytosymvoules.blogspot.gr/2011/12/5-fleurs.html>)

7. Κυδωνίαστρο
Cotoneaster franchetii
Οικογένεια : Rosaceae

Καταγωγή : Κατάγεται από την Κίνα.

Βοτανική περιγραφή : Είναι αειθαλής θάμνος ο οποίος φθάνει σε ύψος τα 2-3 μέτρα και σε πλάτος περίπου το ίδιο. Έχει σχήμα κυπελλοειδές με φύλλα απλά ωοειδή, μήκους 2.5-5 εκατοστά, στιλπνά στην επάνω επιφάνεια και τριχωτά στην κάτω. Τα άνθη είναι λευκορόδινα με πέταλα όρθια και φύονται ανά 8-12. Έχει καρπό μηλοειδή κοκκινοπορτοκαλί χρώματος και διαμέτρου 8 χιλιοστών.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις : Αντέχει σε χαμηλές θερμοκρασίες αρκετών βαθμών κάτω από τους 0°C.

Πολλαπλασιασμός : Πολλαπλασιάζεται με σπόρο και με μοσχεύματα μαλακού ή σκληρού ξύλου σε υδρονέφωση.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου : Χρησιμοποιείται για διακοσμητικούς φράκτες, για τη διακόσμηση αρχαιολογικών και τουριστικών χώρων, για περιφερειακή φύτευση, αλλά και μεμονωμένα. Ο κυρίως λόγος χρήσης του είναι διακοσμητικός λόγω των καρπών του.

Εικ. 144
Μεμονωμένος θάμνος κυδωνίαστρον στην πλατεία
της Τοπικής Κοινότητας Κρόκου.
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 145
Φύλλωμα και καρποί κυδωνίαστρον
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

8. Λιγούστρο
Ligustrum japonicum
Οικογένεια : Oleaceae

Καταγωγή : Κατάγεται από την Ιαπωνία και από την Κορέα.

Βοτανική περιγραφή : Τόσο ως αειθαλής θάμνος όσο και ως δένδρο τείνει να λάβει σφαιρικό σχήμα, ύψους 3-4 μέτρων και πλάτους λίγο μικρότερο του ύψους. Έχει φύλλα απλά, αντίθετα, ευμεγέθη, μήκους 5-10 εκατοστών, σχετικά παχιά και δερματώδη, βραχύμυχα και χρώματος σκούρου πράσινου και κατά τη νεαρή ηλικία ροδίνου. Τα άνθη του φυτού είναι μικρά και λευκοκίτρινα με ελαφρό άρωμα. Ανθίζει τον Ιούνιο- Ιούλιο και έχει εύρος άνθισης 20 ημέρες. Ο καρπός του είναι μικρή ραγόμορφη δρύπη, με 1-4 σπέρματα, μαύρου χρώματος. Αυτή παραμένει κρεμασμένη σε όλη σχεδόν την χειμερινή περίοδο.

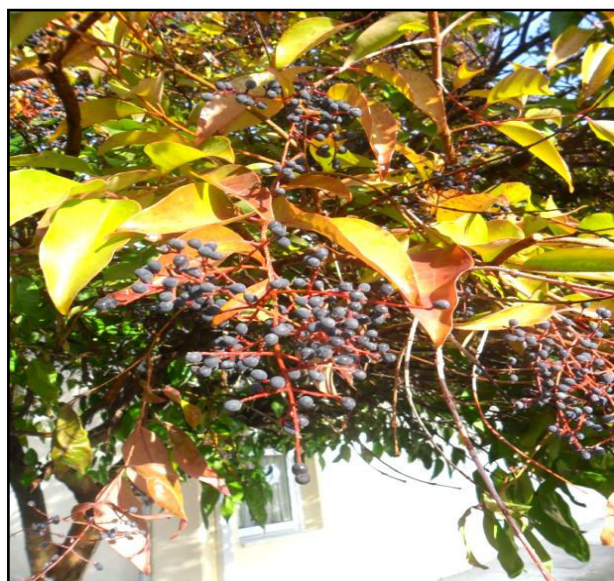
Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις : Αναπτύσσεται σε όλα σχεδόν τα εδάφη, αλλά ευδοκίμει στα πλούσια, βαθιά και θερμά. Έχει ανθεκτικότητα στο κρύο. Αντέχει σε θερμοκρασία -20°C.

Πολλαπλασιασμός : Πολλαπλασιάζεται αποκλειστικά με σπόρο.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου : Χρησιμοποιείται σαν φυτό μπορντούρας λόγω της πυκνής του βλάστησης και της αντοχής του στα κλαδεύματα. Καλύπτει τοίχους αντιστήριξης ή αντισταθμικά κτίσματα.

Εικ. 146
Λιγούστρο σε μορφή δένδρου στη πλατεία εργατικών κατοικιών
στην Κοζάνη
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 147
Φύλλωμα και καρποί λιγούστρου ιαπωνικού
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

10. Πυράκανθος
Pyracantha coccinea
Οικογένεια : Rosaceae

Καταγωγή : Κατάγεται από τη Νότια Ευρώπη και από τη Μικρά Ασία.

Βοτανική περιγραφή : Είναι αειθαλής θάμνος. Φθάνει σε ύψος 3-6 μέτρων και σε πλάτος το 1/3 του ύψους του. Διαθέτει κυλινδρικό σχήμα και βλάστηση ζωνή και πυκνή με αγκάθια. Έχει φύλλα επιμήκη, δερματώδη και λεία. Είναι γυαλιστερά στην επάνω επιφάνεια, χνουδωτά στην κάτω, μήκους 2-4 εκατοστών και πλάτους 10-15 χιλιοστών.

Τα άνθη του φτού είναι λευκά και διαμέτρου 8 χιλιοστών. Ανθίζει το Μάιο και έχει εύρος άνθισης 10-25 μέρες. Ο καρπός του έχει μέγεθος μικρού μπιζελιού και διάμετρο 6 χιλιοστών.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις : Αναπτύσσεται σε όλα τα εδάφη, καλύτερα όμως στα αποστραγγιζόμενα, ηλιαζόμενα και ασβεστούχα.

Πολλαπλασιασμός : Πολλαπλασιάζεται με σπόρο, με μοσχεύματα σκληρού ξύλου κατά το φθινόπωρο και με εναέριες καταβολάδες.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου : Φυτεύεται μεμονωμένα και σχηματίζει ανεμοφράκτες, καθώς και δένδροστοιχίες πόλεων ή δημόσιων δρόμων. Χρησιμοποιείται για φύτευση σε παραθαλάσσιες περιοχές.

Εικ. 148
Πυράκανθος στο κοινοτικό κατάστημα
της Τοπικής Κοινότητας Αγίου Δημητρίου
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 149
Άνθος και καρποί πυράκανθου
(Πηγή : http://www.ftiaxno.gr/2012/12/blog-post_20.html)

11. Τούγια
Thuya orientalis
Οικογένεια : Pinaceae

Καταγωγή : Καράγεται από τη Βόρεια Αμερική, την Κορέα, την Κίνα και την Ιαπωνία

Βοτανική περιγραφή : Είναι αειθαλής θάμνος ή και δένδρο με ύψος από 2-4 μέτρα. Έχει μορφή πυραμίδας και μέτρια ανάπτυξη. Τα φύλλα είναι αντίθετα και αναπτυσσόμενα επί ενός επιπέδου στον γενικότερο όγκο του φυτού. Το σύνολο του φυλλώματος, καλύπτοντας το ένα το άλλο, παρουσιάζει συμπαγή εμφάνιση και ο χρωματισμός του ποικίλλει από το σκούρο πράσινο μέχρι το χρυσοκίτρινο. Διαθέτει άνθη χωρίς σημασία τα οποία καταλήγουν σε μικρούς καρπούς 1.5-2.5 εκατοστών, οι οποίοι ωριμάζουν και παραμένουν επάνω στο φυτό καθ' όλη τη διάρκεια του χειμώνα.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις : Δεν έχει ιδιαίτερες απαιτήσεις όσον αφορά το έδαφος. Προτιμά όμως εδάφη βαθιά, γόνιμα και με καλή στράγγιση. Είναι ανθεκτικό φυτό στις ξηροθερμικές συνθήκες, στους ανέμους και στο κρύο.

Πολλαπλασιασμός : Πολλαπλασιάζεται με κορυφαία μοσχεύματα τα οποία λαμβάνονται το Νοέμβριο- Ιανουάριο.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου : Μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε γραμμική φύτευση, κατά συστάδες, μεμονωμένα στο κέντρο χλοοτάπητα, σε βραχόκηπους οι νάνες ποικιλίες, καθώς και σε δενδροστοιχίες.

Εικ. 150
Γραμμική φύτευση με τούγιες στο Δημοτικό Κήπο Κοζάνης
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 151
Τούγιες μεμονωμένες στον προαύλιο χώρο της Αγίας Αναστασίας
στην Τοπική Κοινότητα Αιανής
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Β. Φυλλοβόλοι καλλωπιστικοί θάμνοι

1. Ιβίσκος συριακός *Hibiscus syriacus* Οικογένεια : Malvaceae

Καταγωγή : Συναντάται ως ενδημικό φυτό στην Κεντρική και στην Ανατολική Ασία, καθώς και στην Αφρική.

Βοτανική περιγραφή : Είναι φυλλοβόλος θάμνος ή μικρό δένδρο το οποίο φθάνει τα 9 μέτρα σε ύψος. Διαθέτει μεγάλους και ισχυρούς βλαστούς. Έχει σκουροπράσινα, ωοειδή και έλλοβα φύλλα. Τα άνθη φέρονται επάνω σε μακρείς μίσχους. Είναι μεγάλα και σαλπινγκόμορφα και χοανοειδή. Ανθίζει πολύ το καλοκαίρι.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις : Αναπτύσσεται σε οποιοδήποτε εδάφη, όμως αυτά πρέπει να είναι καλά αποστραγγιζόμενα.

Πολλαπλασιασμός : Πολλαπλασιάζεται κυρίως με μοσχεύματα, με παραφυάδες, με καταβολάδες και με σπόρο.

Καλλωπιστική αξία : Οφείλεται κυρίως στο άνθος του και τη διακοσμητική του αξία που προσδίδει.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου : Χρησιμοποιείται μεμονωμένα ή σε συστάδες σαν μπορντούρα.

Εικ. 152

Ιβίσκος σε μορφή θάμνου

(Πηγή : <http://davesgarden.com/guides/pf/showimage/129116/>)

Εικ. 153

Ιβίσκος σε μορφή δένδρου

(Πηγή : <http://www.2steps.gr/index.asp?xkey=509>)

Εικ. 154

Φύλλωμα και άνθος ιβίσκου

(Πηγή : http://gr.clipartlogo.com/premium/detail/sketch-of-bud-of-blossoming-out_110171783.html)

2. Τριανταφυλλιά Roza sp. Οικογένεια : Rosaceae

Καταγωγή : Κατάγεται από την Ασία.

Βοτανική περιγραφή : Η τριανταφυλλιά είναι το πιο δημοφιλές και το πιο διαδεδομένο καλλωπιστικό φυτό καθώς κατέχει τη πρώτη θέση στην εμπορία δρεπτών ανθέων. Είναι φυλλοβόλος ή αειθαλής θάμνος και ανήκει στην οικογένεια των Ροδοειδών (Rosaceae). Έχει πολλές ποικιλίες οι οποίες είναι όλες υβρίδια. Οι βλαστοί του φυτού φέρουν αγκάθια με κάποιες ποικιλίες να είναι λείοι ή με τρίχες και βελόνες. Τα φύλλα του τριαντάφυλλου διαφέρουν ανάλογα με το ποια ποικιλία επιλέγεται για φύτευση. Μπορεί να είναι λεία, με χνούδι και πράσινα ανοικτά, σκούρα ή και κόκκινα κυρίως στα νεαρά φύλλα. Τα άνθη της τριανταφυλλιάς αναπτύσσονται στην κορυφή ανθοφόρων βλαστών οι οποίοι προέρχονται από τους οφθαλμούς της τελευταίας βλάστησης. Τα χρώματα των ανθέων ποικίλλουν, ενώ υπάρχουν και ποικιλίες με δίχρωμα άνθη.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις : Η τριανταφυλλιά αναπτύσσεται καλύτερα σε εδάφη ουδέτερα ή ελαφρώς όξινα (pH 5,5 – 7), αφού πρώτα έχει εφαρμοσθεί ένα βαθύ όργωμα για καλό αερισμό και στράγγιση. Θετικά αποτελέσματα υπάρχουν και με τη χρήση εδαφοβελτιωτικών (κοπριάς, τύρφης, περλίτη, άμμου κ.τ.λ.). Η καλύτερη εποχή για φύτευση της τριανταφυλλιάς είναι από τον Νοέμβριο ως τον Μάρτιο. Αν και είναι ένα φυτό περισσότερο απαιτητικό στο φως, στην υγρασία και στη θερμοκρασία από ότι τα άλλα φυτά, το κλίμα της Ελλάδας είναι ιδανικό για αυτό. Κατά τη φύτευση θα πρέπει πάντα το σημείο εμβολιασμού να είναι επάνω από την επιφάνεια του εδάφους.

Πολλαπλασιασμός : Η τριανταφυλλιά μπορεί να πολλαπλασιασθεί με σπόρο, με μοσχεύματα και με εμβολιασμό. Ο πολλαπλασιασμός με σπόρο χρησιμοποιείται κατά τη δημιουργία νέων ποικιλιών τριανταφυλλιάς. Όσον αφορά τα μοσχεύματα χρησιμοποιούνται τμήματα μαλακού ξύλου με τρεις οφθαλμούς και είναι ένας τρόπος που προτιμάται για τα φυτά κήπου. Τέλος ο εμβολιασμός είναι ο πιο συχνός τρόπος πολλαπλασιασμού όσον αφορά το εμπόριο ανθέων.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου : Οι θαμνώδεις τριανταφυλλιές και κυρίως οι πολύανθες και οι φλοριμπούντα φυτεύονται σε μεγάλες συνθέσεις οι οποίες αποτελούνται από αλληλοσυμπλεκόμενες μεγάλες και ομοιόμορφες ομάδες. Περισσότερο μικρές ομάδες, ιδιαίτερα ζωηρόχρωμες, μπορεί να σχηματίσουν ανθισμένα σύνολα μέσα στους χλοοτάπητες ή να συγκροτήσουν ανθισμένα πλαίσια.

Εικ. 155
Ομαδική φύτευση τριανταφυλλιών
στο Δημοτικό Κήπο Κοζάνης
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 156
Τριανταφυλλιά με άνθη και φύλλα
(Πηγή : http://greenhost.gr/?attachment_id=1168)

3. Τσιντόνια
Cydonia japonica
Οικογένεια : Rosaceae

Καταγωγή : Κατάγεται από την Ανατολική Ασία.

Βοτανική περιγραφή : Είναι φυλλοβόλος θάμνος με κόμη όρθιας μορφής η οποία με την πάροδο των χρόνων απλώνει και γίνεται σχεδόν σφαιρική. Είναι φυτό μετρίου ρυθμού ανάπτυξης, ύψους μέχρι 3 μέτρα και διαμέτρου κόμης μέχρι 1.5 μέτρο. Τα φύλλα του είναι κατ' εναλλαγή, απλά, ωοειδή, οδοντωτά, βαθυπράσινα και γυαλιστερά. Τα άνθη ευρίσκονται μοναχικά ή φέρονται σε ομάδες, επάνω στους βλαστούς του προηγούμενου έτους. Είναι ωραία, εντυπωσιακά και κόκκινα. Αυτά εκπτύσσονται από το χειμώνα μέχρι την αρχή της άνοιξης που εμφανίζονται τα φύλλα. Οι καρποί έχουν χρώμα κιτρινοπράσινο, είναι σφαιρικοί και ωριμάζουν τον Οκτώβριο.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις : Αναπτύσσεται σε δροσερές περιοχές και ηλιαζόμενες θέσεις. Θέλει εδάφη γόνιμα, ελαφρά, δροσερά και χωρίς πολύ ασβέστιο. Αντέχει στο κρύο, μέχρι τους -20°C. Σε πολύ ζεστές περιοχές προτιμά την ημισκιά.

Εχθροί : Προσβάλλεται από τετράνυχους.

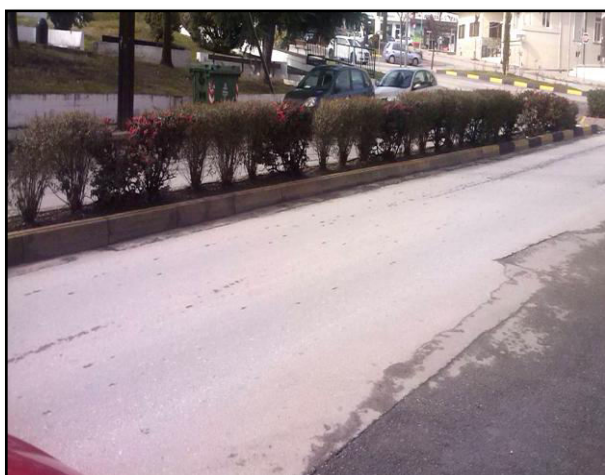
Πολλαπλασιασμός : Πολλαπλασιάζεται με σπόρο ο οποίος στρωματώνεται, με ώριμα μοσχεύματα στην υδρονέφωση και με παραφυάδες οι οποίες βγαίνουν άφθονες.

Χρήσεις

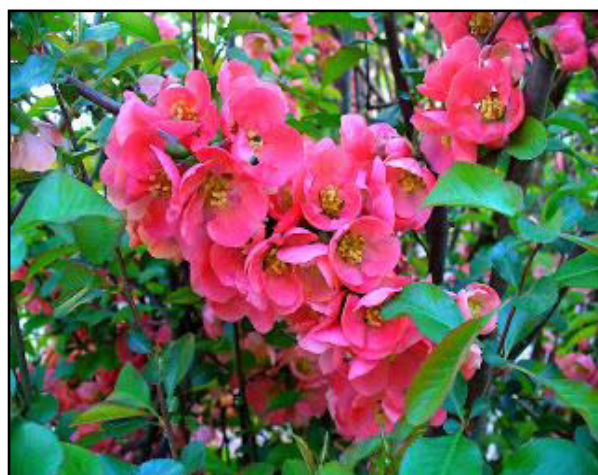
α. Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου : Χρησιμοποιείται ως μοναχικό ή σε μικρές ομάδες μέσα στους χλοοτάπητες οι οποίες σχηματίζουν ανθικές κηλίδες. Μπορεί να συνδυασθεί και με άλλα είδη φυτών της ίδιας εποχής ανθίσεως. Είναι από τους πιο διαδεδομένους καλλωπιστικούς θάμνους.

β. Χρήση στην ανθοκομία : Φυτεύεται και σε μεγάλες γλάστρες σαν φυτό μπαλκονιού, καθώς και σε ταρατσόκηπους.

γ. Χρήση στην ανθοδιακοσμητική : Οι ανθισμένοι βλαστοί είναι πολύ ωραίοι για διακόσμηση βάζων και για τον λόγο αυτό αποτελούν αντικείμενο εμπορίας.

Εικ. 157
Μπορντούρα στη διαχωριστική νηίδα
επί της οδού Κασομούλη στην Κοζάνη
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 158
Φύλλωμα και άνθη τσιντόνιας
(Πηγή : http://fytosymvoules.blogspot.gr/2012/03/blog-post_20.html)

4. Φορσύθια *Forsythia intermedia* Οικογένεια : Oleaceae

Καταγωγή : Κατάγεται από την Κίνα.

Βοτανική περιγραφή : Είναι φυλλοβόλος θάμνος, γρήγορης ανάπτυξης, με όρθια μορφή κόμης που με την πάροδο των χρόνων οι βλαστοί γέρνουν και αποκτά σφαιρικό σχήμα ύψους 3 μέτρων και διαμέτρου 2 μέτρων. Τα φύλλα του είναι αντίθετα, επιμήκη, απλά ή συχνά τριμερή. Τα άνθη είναι μεγάλα, χρυσοκίτρινα με κηλίδα πορτοκαλί στη εσωτερική βάση κάθε στεφάνης και παρουσιάζονται σε πυκνή διάταξη, κατά μήκος των βλαστών του προηγούμενου έτους, το Φεβρουάριο- Μάρτιο πριν εκπτυχθούν τα φύλλα

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις : Είναι φυτό χωρίς ιδιαίτερες εδαφικές απαιτήσεις. Αναπτύσσεται σε όλους τους τύπους εδαφών, προτιμά όμως δροσερό περιβάλλον. Σε ζεστές περιοχές προτιμότερες είναι οι σκιαζόμενες θέσεις. Είναι ανθεκτικό φυτό στο ασβέστιο, στις παραθαλάσσιες περιοχές καθώς και στη μόλυνση της ατμόσφαιρας. Επίσης είναι πολύ ανθεκτικό στο κρύο. Αντέχει μέχρι τους -20° C.

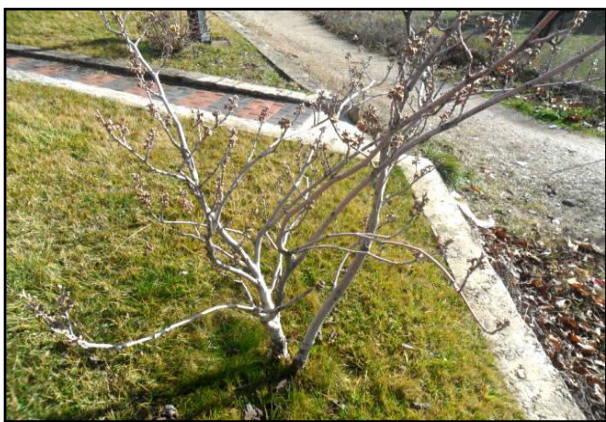
Πολλαπλασιασμός : Πολλαπλασιάζεται με ημιώριμα μοσχεύματα νωρίς την άνοιξη.

Χρήσεις

α. Χρήσεις στην αρχιτεκτονική τοπίου: Φυτεύεται σε μικρές ομάδες μόνο του ή σε συνδυασμό με άλλα είδη για τη δημιουργία ανθικών κηλίδων μέσα σε χλοοτάπητες. Είναι πολύτιμο φυτό και χρησιμοποιείται πολύ συχνά σε κάθε μεγέθους κήπο επειδή δίνει χρώμα σε εποχή κατά την οποία λίγα φυτά ανθοφορούν.

β. Χρήση στην ανθοφορία : Χρησιμοποιείται και σαν γλαστρικό φυτευόμενο σε μεγάλες γλάστρες ή ζαρντινιέρες.

γ. Άλλες χρήσεις : Τα άνθη του αποτελούν αντικείμενο εμπορίας, είναι κατάλληλα για στολισμό εσωτερικών χώρων και αφαιρούνται από το φυτό κατά την ανθοφορία οπότε γίνεται και κλάδεμα.

Εικ. 159
Φορσύθια σε πλατεία
επί της οδού Μοναστηρίου στην Κοζάνη
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 160
Ανθισμένη Φορσύθια
(Πηγή : http://fytosymvoules.blogspot.gr/2011/01/blog-post_14.html)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ. ΑΝΑΡΡΙΧΩΜΕΝΑ ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΑ ΦΥΤΑ

Τα κυριότερα αναρριχώμενα καλλωπιστικά φυτά τα οποία χρησιμοποιούνται στο αστικό πράσινο του Δήμου Κοζάνης είναι τα εξής :

Α. Αειθαλή αναρριχώμενα καλλωπιστικά φυτά

1. Κισσός *Hedera helix* Οικογένεια : *Araliaceae*

Καταγωγή : Είναι ενδημικό φυτό της Ευρώπης, της Αφρικής, της Κίνας και της Ιαπωνία.

Βοτανική περιγραφή : Είναι αναρριχώμενο φυτό το οποίο φθάνει σε ύψος τα 10-15 μέτρα. Έχει ξυλώδεις βλαστούς με εναέριες ρίζες με τις οποίες αναρριχάται πολύ εύκολα. Τα φύλλα του είναι τρίλοβα, δερματώδη, λαμπερά βαθυπράσινα και μήκους 5-10 εκατοστών. Τα άνθη του είναι πρασινοκίτρινα ή ωχροπράσινα μικρά και διαμέτρου 4-6 εκατοστών. Ανθίζει τον Οκτώβριο και έχει εύρος άνθισης 10-15 ημέρες.

Εδαφοκλιματικές απαιτήσεις : Αναπτύσσεται καλά σε όλα τα εδάφη του κήπου, ακόμη και στα πιο πτωχά, αρκεί να αρδεύεται κανονικά. Προτιμά τις υγρές και ημισκιερές τοποθεσίες.

Πολλαπλασιασμός : Πολλαπλασιάζεται εύκολα με μοσχεύματα και μπορεί και με σπόρο, αλλά συνήθως δεν εφαρμόζεται αυτός ο τρόπος πολλαπλασιασμού.

Χρήση στην αρχιτεκτονική τοπίου : Χρησιμοποιείται για την κάλυψη ολόκληρων επιφανειών. Σχηματίζει πυκνούς φράκτες και συναντάται αναρριχώμενος στους κορμούς δένδρων.

Εικ. 161
Κισσός στο κίосκι στον προαύλιο χώρο
της εκκλησίας του Αγίου Νικάνορα στην Κοζάνη
(Φωτογραφία : Ελένη Τζάπου)

Εικ. 162
Φύλλωμα κισσού
(Πηγή : http://se.freepik.com/bild-fritt/murgrona-blad_632584.html)

Β. Φυλλοβόλα αναρριχώμενα καλλωπιστικά φυτά

Δεν χρησιμοποιούνται φυλλοβόλα αναρριχώμενα στο Δήμο Κοζάνης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV. ΠΟΩΔΗ ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΑ ΦΥΤΑ

A. ΕΤΗΣΙΑ ΠΟΩΔΗ ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΑ ΦΥΤΑ

B. ΠΟΛΥΕΤΗ ΠΟΩΔΗ ΚΑΛΛΩΠΙΣΤΙΚΑ ΦΥΤΑ

Τη χρονική περίοδο που έγινε η έρευνα για την εκπόνηση της εργασίας στο Δήμο της Κοζάνης δεν χρησιμοποιούνταν κανένα είδος καλλωπιστικών ποωδών φυτών, τόσο ετησίων όσο και πολυετών φυτών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Ο Δήμος της Κοζάνης είναι ένας Δήμος ο οποίος διαθέτει Γραφείο αστικού πρασίνου και εξειδικευμένο προσωπικό. Για τον λόγο αυτό το πράσινο της πόλης συντηρείται σωστά και κάθε χρόνο δημιουργούνται όλο και περισσότεροι χώροι πρασίνου, πάρκα και παιδικές χαρές.

Με τη βοήθεια της έρευνας των καθηγητών του Α.Π.Θ, πριν μερικά χρόνια, φαίνεται πως παρά το ότι η οργάνωση των ανθρώπων του Δήμου είναι μεγάλη, υπάρχουν μειονεκτήματα και προβλήματα στο έργο τους.

Ο Δήμος Κοζάνης είναι μια περιοχή ιδιαίτερα βεβαρημένη από αέριους ρύπους, οι οποίοι προέρχονται από τα θερμοηλεκτρικά εργοστάσια της Πτολεμαΐδας. Αυτά επιβαρύνουν την περιοχή, κυρίως με διοξείδιο του θείου και αιωρούμενα σωματίδια. Για τον λόγο αυτό τα είδη τα οποία θα επιλεγούν για να φυτευθούν στον αστικό και περιαστικό χώρο θα πρέπει να είναι ανθεκτικά στη ρύπανση. Τα είδη τα οποία χρησιμοποιεί ο Δήμος τόσο στις δενδροστοιχίες όσο και στα πάρκα, εκτός από τα *Acer negundo* και την *Albizia julbrissim*, δεν είναι είδη ανθεκτικά στη ρύπανση και όσα παρουσιάζουν προβλήματα θα πρέπει να αντικατασταθούν.

Ιδιαίτερα πρωτότυπη ήταν η ιδέα να τοποθετηθούν μεγάλες μεταλλικές γλάστρες με άνθη σε στροφές στενών δρόμων ώστε να μη σταθμεύουν τα αυτοκίνητα. Γι' αυτό λοιπόν μεγάλη σημασία πρέπει να δίνεται από τους υπεύθυνους στα είδη των φυτών τα οποία φυτεύονται, στη συντήρησή τους καθώς και στη θέση τους ώστε να μην υπόκεινται σε βανδαλισμούς από τους πολίτες.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί το πράσινο είναι σημαντικό για την πόλη και τους πολίτες επειδή βελτιώνει το κλίμα, μειώνει τους θορύβους και διατηρεί τη βιοποικιλότητα. Για όλους αυτούς τους λόγους αντιστοιχεί σε κάθε κάτοικο ξεχωριστά ένα ποσοστό αστικού πρασίνου για κάθε πολεοδομικό τετράγωνο. Για την πόλη της Κοζάνης ανέρχεται στα 29,70 m²/κάτοικο. Τα τελευταία χρόνια με τη δημιουργία νέων χώρων πρασίνου η έκταση του πρασίνου στην πόλη της Κοζάνης ανέρχεται στα 85,308 στρέμματα και το ποσοστό για κάθε κάτοικο γίνεται 46.94 m². Κάποια από τα έργα τα οποία έγιναν τα τελευταία χρόνια είναι τα εξής :

α. Δημοτικός Κήπος

β. Αναπλάσεις κοινοχρήστων χώρων στον αστικό ιστό.

γ. Χώρος Περιαστικού πρασίνου στη ΖΕΠ Κοζάνης.

δ. Αποκατάσταση εγκαταλειμμένων λατομείων με τη δημιουργία χώρων πρασίνου και χώρων φιλοξενίας πολιτιστικών εκδηλώσεων.

ε. Πρότυπο Βιοκλιματικό Πάρκο Αναψυχής.

στ. Αποκατάσταση των εξοφλημένων ορυχείων λιγνίτη με δενδροφύτευση σε συνεργασία με τη ΔΕΗ Α.Ε.

Λόγω των έργων αυτών το 2013 ο Δήμος Κοζάνης απέσπασε το βραβείο Περιβαλλοντικής Πολιτικής στα Βραβεία Περιβαλλοντικής Ευαισθησίας «Οικόπολις 2013». Τα βραβεία αυτά επιδιώκουν να συμβάλλουν στη δημιουργία συνθηκών ευγενούς άμιλλας και να προάγουν την γενικότερη περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση και επίδειξη κοινωνικής συμμετοχής των επιχειρήσεων, των ενώσεων και των φορέων στην ανάληψη ή στη στήριξη δράσεων για το περιβάλλον, καθώς και στην προβολή και στην αναγνώριση της έμπρακτης και αυξημένης

περιβαλλοντικής ευαισθησίας των φορέων της Πολιτείας, της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, των Επιχειρήσεων, των Επιστημονικών και Ερευνητικών Ιδρυμάτων και των Μέσων Ενημέρωσης. Η συμμετοχή του Δήμου Κοζάνης με τίτλο «Έργα-δράσεις - πρωτοβουλίες για τον πράσινο δήμο», περιελάμβανε έργα και δράσεις περιβαλλοντικής πολιτικής που αφορούσαν στην βελτίωση βασικών υποδομών, κοινόχρηστων χώρων, πολεοδομικές παρεμβάσεις, βελτίωση των συγκοινωνιακών υποδομών και των συνθηκών κυκλοφορίας, των υποδομών καθαριότητας, ύδατος και διαχείρισης αποβλήτων, στην εφαρμογή πολιτικών εξοικονόμησης ενέργειας και αξιοποίησης των ΑΠΕ, στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, καθώς και στη συμμετοχή του Δήμου σε δίκτυα περιβαλλοντικής πολιτικής.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η πτυχιακή εργασία αποτελεί το τελικό στάδιο των σπουδών μου στο τμήμα της Ανθοκομίας και Αρχιτεκτονικής Τοπίου.

Η ολοκλήρωση της πτυχιακής μου εργασίας ήταν ο τελευταίος στόχος για να ολοκληρώσω τις σπουδές μου και αποτελεί μια απόδειξη ότι η φοίτησή μου στη σχολή αυτή και οι γνώσεις τις οποίες απέκόμισα θα αποτελούν σημαντικά εφόδια για το μέλλον.

Η ενασχόληση μου με την πτυχιακή εργασία μου έδωσε τη δυνατότητα να ασχοληθώ με ένα θέμα το οποίο με ενδιαφέρει και να αποκομίσω γνώσεις και εμπειρία που σίγουρα θα μου είναι χρήσιμα στις μελλοντικές μου αποφάσεις και στη μελλοντική μου σταδιοδρομία ως Τεχνολόγος Γεωπόνος.

Η επιλογή του θέματος ήταν μια επιθυμία μου να ασχοληθώ με την πόλη από την οποία είναι η καταγωγή μου και να αναλύσω τη δική της ιστορία και να φωτογραφίσω τις δικές της ομορφιές.

Μετά από όλη την έρευνα την οποία έκανα συμπεράνα πως η ανθοκομία και η αρχιτεκτονική κάθε τοπίου παίζει κυρίαρχο ρόλο τόσο στην εικόνα μιας περιοχής όσο ακόμη και στην ψυχολογία κάθε ανθρώπου.

Άλλωστε η Diane Relf αναφέρει :

«Το κλάδεμα, το σκάλισμα και το ξεχορτάρισμα είναι οι πιο καλοί τρόποι για θετική αντιμετώπιση και οριστική απαλλαγή από ψυχολογικά προβλήματα...»

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1) Γκίζας Γ. (2004), Αειθαλή καλλωπιστικά φυτά , Άρτα: ΤΕΙ Ηπείρου
- 2) Γκίζας Γ. (2004), Φυλλοβόλα καλλωπιστικά φυτά, Άρτα : ΤΕΙ Ηπείρου
- 3) Μανιατέας Η. και Τεγόπουλος Ι. (2007), ΕΛΛΑΔΑ, Αθήνα : Εκδοτικός οίκος ΔΟΜΗ
- 4) <http://baginetas.com/?p=98>
- 5) <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%BF%CE%B6%CE%AC%CE%BD%CE%B7>
- 6) <http://users.auth.gr/tsitsoni/files/gr/34.pdf>
- 7) http://www.ank.gr/tourism/3_el.htm
- 8) http://www.citybranding.gr/2013/04/blog-post_8.html
- 9) <http://www.depp.gr/kozani/city/>
- 10) <http://www.gpeppas.gr/dasos/dentra/dentra.html>
- 11) <http://www.horomidis.gr/el>
- 12) <http://wwk.kathimerini.gr/kath/7days/1995/10/01101995.pdf>
- 13) <http://www.kipologio.gr/>
- 14) <http://www.kozanh.gr/web/guest/home>
- 15) http://www.kozanh.gr/web/guest/prasino_genika
- 16) <http://www.tsampazis.gr/>
- 17) <http://www.φυτα.gr/>
- 18) <http://www.vasilakos.gr>